

Pražská vysoká škola psychosociálních studií

Bakalářská práce

Emoční prožívání u drogově závislých

Natálie Čmejlová

Vedoucí práce: doc. PhDr. Iva Poláčková Šolcová, Ph.D.

Studijní program: Psychologie

Praha 2020

Prague College of Psychosocial Studies

Bachelor thesis

Emotional experiences in drug addicts

Natálie Čmejlová

Supervisor: doc. PhDr. Iva Poláčková Šolcová, Ph.D.

Study program: Psychologie

Prague 2020

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně. Všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány. Práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 21. srpna 2020

Natalie Čmejlová

Poděkování

Tímto bych chtěla poděkovat vedoucí této bakalářské práce paní doc. PhDr. Ivě Poláčkové Šolcové za cenné rady, připomínky, trpělivost a čas, které práci věnovala. Dále také Nízkoprahovému středisku Drop In o.p.s. za zprostředkování možnosti výzkumného šetření a v neposlední řadě, bych chtěla poděkovat všem účastníkům výzkumu, bez kterých by bakalářská práce nemohla vzniknout.

Abstrakt

Bakalářská práce přispívá k porozumění emočního prožívání u mužů, kteří jsou závislí na drogách. Empirická část sestává z osmi rozhovorů s muži ve věku 35-53, kteří jsou aktivními uživateli návykových látek. Cílem výzkumu bylo přiblížit emoční prožívání participantů a hlouběji porozumět jejich subjektivním emočním zkušenostem. V rámci metodologie byla zvolena kvalitativní strategie a interpretativní fenomenologická analýza (*interpretative phenomenological analysis, IPA*). Ve výsledcích se vyjevilo, že participanté disponují emocemi negativními i pozitivními. Jejich specifikace emočního prožívání má silně subjektivní charakter, umocněný vlivem užívání drog. Hlavní témata procházející napříč odpověďmi jsou drogy jako prostředek z úniku reality, výrazné pocity osamění, prázdnoty, úzkosti, vzteku a izolace.

Klíčová slova: emoce, emoční bolest, drogová závislost, interpretativní fenomenologická analýza, IPA

Abstract

This bachelor thesis contributes to the understanding of emotional experiences in males, who are addicted to drugs. The empirical part of this study consists of eight participants, aged between 35-53, whom are active users of addictive drugs. The aim of this study was to approach the emotional experience of the participants and to find a deeper understanding, of their subjective emotional experiences. Within the methodology, a qualitative strategy and interpretative phenomenological analysis (IPA) was chosen. The results showed that the participants have both negative and positive emotions. Their specification of emotional experience has strongly subjective character, amplified by the influence of drug abuse. The main cross-cutting themes are drugs as a way of escaping reality, strong feelings of loneliness, emptiness, anxiety, anger and isolation.

Key words: emotions, emotional pain, drug addiction, interpretative phenomenological analysis, IPA

Obsah

Úvod	8
1 Teoretická část	9
1.1 Emoce	9
1.1.1 Funkce emocí	12
1.1.2 Teorie emocí	14
1.1.3 Regulace emocí.....	16
1.1.4 Emoční bolest a základní vnitřní potřeby	18
1.2 Drogová závislost	22
1.2.1 Opiáty stimulanty, halucinogeny	25
1.2.2 Abstinenční syndrom	27
1.2.3 Kognitivní funkce	28
1.2.4 Stres a zranitelnost vůči závislosti	30
1.2.5 Rozhodování	32
1.2.6 Sebevědomí.....	33
1.2.7 Empatie	34
Shrnutí teoretické části	35
2 Empirická část	36
2.1 Výzkumný problém a výzkumné otázky	36
2.2 Metodologie.....	37
2.2.1 Výzkumný soubor.....	37
2.2.2 Průběh terénních prací	39
2.2.3 Analýza dat	39
Výsledky	41
2.2.4 Základní povědomí o pojmu emoce.....	41
2.2.5 Subjektivní prožívání konkrétních emocí	43
2.2.6 Emoční prožívání před závislostí.....	50
2.2.7 Představy o emočním prožívání.....	52
2.2.8 Krajina emočního prožívání drogově závislých	54
2.3 Diskuse	57
2.4 Zhodnocení metodologie a limity	59
Závěr	60

Literatura	61
Přílohy.....	1
Příloha 1 – Informovaný souhlas	1
Příloha 2 – Informační dotazník.....	2
Příloha 3 – Scénář k polostrukturovanému rozhovoru.....	3
Příloha 4 – Výsledky dotazníku.....	4
Příloha 5 – Přepisy rozhovorů.....	5

Úvod

O emočním prožívání u drogově závislých, kteří se se svou adikcí neléčí není mnoho napsáno. Většina současných výzkumů, českých i zahraničních, se věnuje otázce, proč lidé vůbec začali drogy brát, zabývá se tím, jak vést terapii s drogově závislými, anebo se snaží přiblížit, jak sami drogově závislí nazírají na svou minulost. Existuje jen málo výzkumů, které by se zaměřovaly na to, jaké emoce ve vztahu k sobě drogově závislí prožívají v době, když jsou ještě aktuálními uživateli návykových látek.

Cílem této studie bylo prozkoumat tuto neprobádanou oblast a přinést nové poznatky o emočním prožívání drogově závislých. Rozhovory byly vedeny s aktivními uživateli návykových látek na území Čech.

Práce je rozdělená na teoretickou a empirickou část. Cílem teoretické části práce je definovat samotný pojem emoce z různých pohledů, popsat funkce, vybrané teorie emocí, emoční regulaci a emoční bolest. Dále se zabývá specifikací drogové závislosti a tématy s ní souvisejícími, jako např. abstinenční syndrom, kognitivní funkce při závislosti, role stresu, rozhodování, sebevědomí a empatie.

Empirická část si klade za cíl porozumět emočnímu prožívání u mužů, kteří jsou závislí na drogách. V kapitole věnované metodologii je popsán výzkumný soubor a konkrétní použitá metodologická strategie. V další kapitole jsou pak popsány výsledky a závěrečná kapitola pak tyto výsledky interpretuje, ve snaze zodpovědět na otázku emočního prožívání u mužů závislých na drogách.

1 Teoretická část

V teoretické části práce se budu zabývat specifikací pojmosloví a obsahu těchto termínů, týkajících se lidských *emocí*. Popíši funkce a vybrané teorie emocí, rovněž se budu věnovat regulaci emocí, emoční bolesti, rozhodování a stresu v souvislosti se zranitelností vůči závislosti. Nedílnou součástí tohoto tématu je také oblast sebevědomí a empatie. Následně se zaměřím na široký okruh drogové problematiky, závislostí a dalších souvisejících pojmů. Jak jsem již avizovala v úvodu, cílem mé práce je zkoumat emoční prožívání mužů, kteří jsou aktivními uživateli návykových látek. Proto je nezbytně nutné zaměřit se na uvedené oblasti, které existují v úzkém propojení a mají na život a emoční prožívání neoddiskutovatelný vliv.

1.1 Emoce

Je možno konstatovat, že každé a veškeré chování příslušníka rodu *homo sapiens* je provázeno a prodchnuto emocemi. Jedná se samozřejmě o obtížně měřitelnou skutečnost, jelikož ne všechny emoce si člověk plně uvědomuje. Lidská paměť emocí se povětšinou zužuje na ty situace a stavy, které sice trvají v podstatě krátce, nicméně disponují určitou intenzitou. Nebo naopak nějakou jinou situaci neprožívá nijak výrazně či intenzívně a definuje ji emočně jako stav *neutrální*. Avšak i tento neutrální klidový stav je stavem emočním, vyznačujícím se pocitem klidu, jistoty či bezpečí. Z hlediska zkoumání psychiky jsou bezpochyby zajímavější ty situace, které se vyznačují intenzívním prožíváním emocí, jejich trváním a střídáním, vlivem na chování individua. Psycholog zkoumá stupeň či úroveň projevu emocí navenek, jejich čitelnost, komplikovanost, vliv na interakci s jinými lidmi. Můžeme však konstatovat, že situace a skutečnosti, se kterými se člověk setkává a kterým je vystaven, a které se rychle střídají a mění, se posuzují jako příznivé či nepříznivé z pohledu potřeb člověka (Slaměník, 2011).

Podobně i Vágnerová (2016) charakterizuje emoce jako složitý komplex metabolických a neurofyziologických procesů spojených s tělesnými reakcemi, psychickým prožitkem a různými projevy chování. Emoční prožívání ovlivňuje fungování dalších psychických funkcí a následné chování. Emoce jsou základním orientačním a regulačním systémem, neboť přinášejí jasnou informaci o situaci, vyvolávají určité chování a jsou spojeny s dalšími projevy.

„Současné pojetí emocí vychází z relativně samostatného emočního systému, který je chápán jako integrální součást psychických jevů a který většinou sestává ze čtyř komponent:

- *podnětové situace, která vyvolává emoční reakci,*
- *vědomého prožitku v zásadě pozitivního nebo negativního ladění,*
- *tělového stavu fyziologického arousalu (aktivace), navozeného autonomním nervovým systémem a žlázami s vnitřní sekrecí,*
- *chování, které je emocí vyvoláno.“ (Slaměník, 2011, s. 9)*

Pokud bychom setrvali u tradičního rozlišení emocí, pak hovoříme o *nižších emocích* – jednoduché emoce, afekty a nálady, a *emoce vyšší*. Oblasti základních emocí se věnuje obvykle největší pozornost. Je však nutno konstatovat, že mezi vědci nedošlo ke shodě, které emoce se považují za základní, ač jejich výčet pochází již z dob Charlese Darwina. Pokud se posuneme v čase, pak pro výzkumy a jejich výsledky měla význam Tomkinsova specifikace šesti bazálních emocí: *hněv, strach, štěstí, smutek, překvapení a znechucení*. Afekty charakterizujeme jako *„silné až bouřlivé emoční reakce provázené zřetelnými fyziologickými změnami s často negativním dopadem na sociální okolí.“* Nálady specifikujeme jako *„celkový emoční stav trvající delší dobu, který má tendenci zaplavit a ovládnout chování jedince, jejich příčiny nemusí být plně uvědomovány.“* Vyšší emoce *„jsou připisovány jen člověku, a jsou vázány na jeho sociální potřeby, hodnoty a normy.“* (Slaměník, 2011, s. 10).

Emoce disponují prožitkovými, fyziologickými, behaviorálními a sociálními charakteristikami, znaky a projevy, které jsou vyvolávány specifickými podněty a událostmi. Slovo samotné pochází z latinského výrazu *„motio“*, tedy pohyb. Možná i proto zůstává definice pojmu již více než sto let problematická a nejasná, tedy také pohyblivá. Pokud bych tuto kapitolu chtěla uzavřít několika příklady definic, pak uvádím tyto:

„Emoce vyjadřují subjektivní stav k předmětům a jevům objektivní reality i k sobě samému, který je prožíván v široké škále od významně kladných, přes neutrální, až k výrazně záporným pocitům; provázejí veškeré lidské chování a činnost.“ (Gillernová, 2000, s.16).

„Emoce jsou velmi komplexní jevy, jejichž charakteristickým rysem je jejich velká citlivost a proměnlivost.“ (Stuchlíková, 2002, s. 11).

„V souvislosti s emocemi je důležité zdůraznit, že emoce dokládají a provázejí ty skutečnosti, které pro nás mají význam, reagují na význam a jsou informací, jejíž hodnotu je neadekvátní podceňovat. Prožívat a reflektovat emoce znamená být informován o jevech, které jsou pro jedince (a sociokulturní prostředí, na němž participuje) významné.“ (Poláčková Šolcová, 2018, s. 10).

Tabulka č. 1 Základní emoce dle různých autorů (Ortony a Turner, 1990)

Arnold (1960)	Hněv, znechucení, odvaha, sklíčenost, touha, zoufalství, strach, nenávisť, naděje, láska, smutek
Ekman, Friesen a Ellsworth (1982)	Hněv, znechucení, strach, radost, smutek, překvapení
Frijda (1986)	Touha, štěstí, zájem, překvapení, pochybnost, utrpení
Gray (1982)	Vzteky a zděšení, úzkost, radost
Izard (1971)	Hněv, opovržení, znechucení, úzkost, strach, vina, zájem, radost, hanba, překvapení
James (1884)	Strach, žal, láska, vztek
McDougall (1926)	Hněv, znechucení, euforie, strach, podřízenost, něha, pochybnost
Mowrer (1960)	Bolest, potěšení
Oatley a Johnson.Laird (1987)	Hněv, znechucení, úzkost, radost, smutek
Panksepp (1982)	Očekávání, strach, vztek, panika
Plutchik (1980)	Přijetí, zlost, očekávání, znechucení, radost, strach, smutek, překvapení
Tomkins (1984)	Zlost, zájem, opovržení, znechucení, úzkost, strach, radost, hanba, překvapení
Watson (1930)	Strach, láska, zlost
Weiner a Graham (1984)	Štěstí, smutek

1.1.1 Funkce emocí

Pokud se budeme zabývat pojmem *funkce emocí*, pak máme na mysli *funkcionální přístup*, zaměřený na to, co bylo, je a bude důsledkem samotných emocí. Cílem je zjištění, *jak* emoce ovlivňují náš život, jak a do jaké míry na něj působí. Prostřednictvím funkcionálního přístupu se snažíme zjistit, zda jsou tyto důsledky pro nás prospěšné či nikoliv. Abychom na tyto otázky mohli odpovědět relevantním způsobem, musíme na funkce emocí pohlížet optikou hlediska *osobního, sociálního a vývojového* (Stuchlíková, 2007).

Intrapersonální (osobní) funkce

Zde využijí *dvousystémový funkční model emocí* R.W.Levensona s vymezením intrapersonálních funkcí emocí:

- *Zvládání výzev v prostředí*
- *Napravování prostřednictvím pozitivních emocí*
- *Změna kognitivní a behaviorální hierarchie*
- *Formování subjektivního prožívání*
- *Skupinová a individuální diferenciac*
- *Poskytování asociativních struktur v paměti.*

Proč dvousystémový model? Zde si můžeme pomoci popisem jádra a obalu. V jádru je model trvalou, efektivní a jednoduchou strukturou. Ta je obalena systémem aktuálním, flexibilnějším a de facto více předpověditelným. Samotné jádro a jeho systém jsou vrozené a proměnlivý systém kontrolních mechanismů je otevřený a citlivý na učení. Jádro disponuje určitou sestavou emocí, které jsou vždy aktivovány a probouzeny nějakou životní situací. Při prožití silné emoce, ať už negativní či pozitivní, si častokrát bezděčně vybavíme vzpomínku na jinou silnou emoční událost. Emoce tedy vlastní repertoár reakcí na určité životní situace, kdy systém jádra je přirozeně kontrolován a doplňován dalším důležitým systémem – kontrolními mechanismy. Subjektivní prožívání je samozřejmě jedinečné a hraje nezaměnitelnou roli při učení prostřednictvím klasického i operantního podmiňování (Stuchlíková, 2007)

Sociální funkce

Bez emocí nelze chápat, koordinovat a vstřebávat sociální interakce a vztahy v návaznosti na naše potřeby. Individuálně hodnotíme v sociálním prostředí sociální události, díky fyziologickým a kognitivním procesům, souvisejícím s emocemi, jsme připraveni k reakci na různé problémy a situace. Rozlišujeme tedy úroveň individuální, dyadickou, skupinovou a kulturní. Díky emocím, kterými disponují, rozlišují lidé v dyadické situaci emoce toho druhého, jeho přesvědčení, cíl a záměr. Můžeme říci, že emoce fungují na principu akce a reakce – emoce jednoho člověka probouzejí při komunikaci emoce v tom druhém. Emoce jsou tedy základem sociálního chování lidstva. Pomocí emocí zjišťujeme ve skupině skupinové hranice, její dynamiku a vývoj, identifikujeme člena skupiny. Emoce jsou nedílnou součástí socializačního procesu a jeho praktik a umožňují tak dětem osvojení a zvnitřnění příslušných norem a hodnot – kulturní úroveň emocí (Stuchlíková, 2007).

Vývojové funkce

Vývojové teorie dokazují, že existuje silný reciproční vztah mezi kognitivním a emočním vývojem. V různých etapách života hrají významnou roli různé emoce, jsou primárním aktivizačním a motivačním prvkem, a to po celý život. Napomáhají sociálně kognitivnímu vývoji, jelikož probouzejí sociální interakce (Stuchlíková, 2007).

Primární etapou v dětství je dyadická interakce matky s dítětem, kdy matka reaguje na potřeby dítěte díky emocím. Je nezbytné, aby ve druhé polovině prvního roku vzniklo mezi matkou výrazné přilnutí, výrazný attachment. Emočně kognitivní vývoj dále pokračuje získáváním důležitých informací z emocí dospělého, tzv. *sociální referenční chování*. Přichází batolecí věk, charakteristický nárůstem vzdoru, což napomáhá k vývoji dětské autonomie a vymezení vlastní osobnosti. Prvky *prosociálního chování* nastupují v předškolním věku, vytváří se první přátelské vazby. Pocit sebeuvědomění provází batolecí a předškolní období. Čím je dítě starší, tím díky emočně kognitivnímu vývoji získává schopnost chápat druhé, soucítit s nimi, pomáhat, je citlivé vůči morálním hodnotám a pravidlům. Ve školním věku od šesti do dvanácti let nabývají významu sebehodnotící emoce spojené se sociálním porovnáváním. Emoční zmatek a negativní psychické stavy se dostávají ruku v ruce s obdobím pubescence a adolescence. Prohlubuje se sebeuvědomování a sebehodnocení, zvyšuje se výrazně kapacita abstraktního myšlení. Věk nesnižuje subjektivní pocit intenzity pozitivních a negativních emocí (Stuchlíková, 2007).

1.1.2 Teorie emocí

V oblasti psychologie rozeznáváme různorodé přístupy k otázce emocí, které v průběhu mnoha desítek let vytvořily stejně různé *teorie emocí*. Je nutno podotknout, že se zde odrážejí přirozeně také individuální psychologické názory a myšlenky, proto se přístupy a teorie odlišují. Teorie emocí si prošly dlouhou historií, přesto ještě nejsou nijak ukončeny. Oblastí výzkumů je vznik, podstata a funkce emocí, a také samozřejmě sociálně-psychologická analýza (Slaměník, 2011).

Rané teoretické názory reprezentuje především *Charles Darwin*, dále uvádím zcela jistě přístupy k teoriím *kognitivistické, fyziologické, behaviorální, evolucionistické* a další.

Pro rané teorie bylo specifické, že byly zaměřeny na fungování jednotlivých složek emocí. Tyto jsou spojeny právě se jmény jako je Darwin, James nebo Cannon. V jejich přístupech byly emoce pojímány jako něco impulzivního, vesměs spontánního až iracionálního, co nás spojuje se zvířaty. Byl kladen důraz na biologickou stránku emocí. Pozornost byla zacílena na fyziologii tělesných orgánů a na nejstarší, subkortikální oblast mozku. Darwin deklaroval, že expresivní chování může pomoci člověku přežít v extrémních situacích, kdy dorozumění s ostatními lidmi se zužuje na simplexní projevy (Darwin, 1964).

Moderní doba přinesla několik konceptů přístupu k emocím. Do *teorie základních emocí* řadíme *teorii diskrétních* a *teorii primárních emocí*. Dá se říci, že počet základních emocí je omezený. Dle Izarda (2007) teorie diskrétních emocí přináší vědomí o existenci a využití sady různých emocí, které se vyvíjely fylogenezí člověka jako prvky adaptace na podněty, ovlivňující jeho přežití. Emoce takto pojímaná představuje unikátní a neopakovatelný způsob reakce, složený z *neurálního, prožitkového a expresivního* fragmentu. Teorie primárních emocí představuje dle způsobu zkoumání několik přístupů.

Na Darwinovo dílo navázali Ekman a Friesen, kteří se zaměřili na biologickou determinaci emocí. Zkoumání podrobili mimické projevy emocí u člověku a jejich univerzalitu u emocí základních. Na základě rozsáhlé studie ze 70. let minulého století identifikovali šest emocí, které byly totožné napříč naprosto rozdílnými kulturami: hněv, strach, štěstí, smutek, překvapení a znechucení. Dle autorů jsou tyto emoce zakódovány v mimických svalech obličeje a jsou vždy rozpoznatelné (Ekman, Friesen, 1971). Ekman potvrdil prostřednictvím své vědecké práce sociokulturní vliv na emoce, ale také vzájemnou provázanost konkrétního emočního výrazu a prožitku této emoce a jedinečnost fyziologické odpovědi, čímž de facto položil základ afektivním neurovědám.

Panksepp (1982) pohlížel na emoce optikou *neurobiologie*. Zkonstruoval novou vědní oblast afektivních neurověd a je zakladatelem *neuroevoluční teorie*. Ta tvrdí, že lidé sdílejí s ostatními savci společné řídicí mechanismy, skládající se z pevně spojených neurálních okruhů ve viscerálně limbickém mozku. Toto zjištění potvrzuje společný vývoj primárních emocí savců ve fylogenezi. Na neurální programy působí evoluce, čímž je umožněna reakce na zásadní stimuly prostředí. Panksepp definuje sedm neurálních okruhů a reakcí s nimi spojených: strach, hněv, touha, péče, pátrání, panika/smutek a hra.

Za neméně důležitý je považován také přínos R. Plutchika, jež je autorem *psychoevoluční teorie emocí*. Ta tvrdí, že emoce mají genetický základ a původ jejich samotného vzniku spočívá ve výsledcích procesu evoluce přírodním výběrem úspěšných adaptivních mechanismů a jejich následným zdokonalováním. To znamená, že dle Plutchika jsou emoce *formou adaptace organismu*. Plutchik na základě jazykových podobností pohlížel na některé emoce jako na primární: vztek, radost, strach, očekávání, zármutek, důvěra, překvapení a znechucení (Poláčková Šolcová, 2018).

Teorie ohodnocení (appraisal theory) patří mezi významné současné přístupy. Tato teorie je založena na predikci, že příčinou samotného vzniku emoce je automaticky nastavený proces zhodnocení situace. Emoce se vytvářely v průběhu adaptace jedince na prostředí, a to převážně v těch momentech, kdy změny ovlivňují samotný cíl. Zhodnocení vzniká vždy ze vztahu mezi jedincem a jeho emočním „já“ a daným okolním prostředím (Lazarus, 1991).

Výše uvedená teorie zhodnocení je součástí *kognitivních přístupů*, které mají za cíl popsat emoční proces a zpracování afektů, nevyjímaje vzájemné interakce (Poláčková Šolcová, 2018).

Mezi kognitivní náhledy řadíme také komponentový model Mesquity a Frijdy (1992). *Kognitivní model* emocí Mesquity a Frijdy založený na Frijdově přístupu obsahuje sedm součástí:

- *podnětová událost (antecedent event)* – emoce se vynořuje po nějaké události, která je pro jedince důležitá;
- *kódování události (event coding)* – jedinec si příslušné emoce rozkóduje a provede kategorizaci do pro něj přijatelného a smysluplného rámce;
- *zhodnocení události (appraisal)* – události, které prošly kódováním, jsou hodnoceny s ohledem na subjektivní stav nálady a na schopnost či možnost jejich zvládnání;

- *fyziologická reakce (physiological reaction pattern)* – emoce zahrnuje vzorec fyziologických a neurohumorálních změn, které jedinec u sebe zná, akceptuje je jako stereotypní a očekávané, zároveň přispívající k emoční zkušenosti;
- *přípravenost k jednání (action readiness)*;
- *emoční chování (emotion behavior)* – připravenost k jednání přechází v chování afektivního charakteru, které přirozeně vybíhá ze subjektivního repertoáru jedince;
- *emoční regulace (regulation)* – regulace může ovlivnit všechny zbývající komponenty emoce od okamžiku reflexe události, která přinesla podnět. Je určena individuální zkušeností a danými sociokulturními normami a prostředím (Mesquit a Frijda in Poláčková Šolcová, 2018).

1.1.3 Regulace emocí

Člověk zažívá ve svém životě téměř každý den spoustu více či méně intenzivních emocí, práce s nimi zahrnuje procesy, které působí na emoční expresivitu, vnímání a *regulaci emocí*. Poláčková Šolcová (2018) dále akcentuje, že na emoce pohlížíme jednak jako na stavy zachovávající život, tedy protektivní a tím determinující kvalitu života a zdraví. V psychologii nepohlížíme na regulaci emocí ve smyslu schopnosti ovládnout své emoce či je dokonce neprojevat, regulace emocí je proces *zpracovávání emocí* a práce s nimi. Psychologie spatřuje význam regulace emocí v *transformaci destruktivních emocí v konstruktivní*, což zcela jistě pozitivně působí na uskutečnění současných nebo budoucích aktivit a zejména na komunikaci.

Zmiňuji, že první nástin či koncept regulace emocí můžeme nalézt již v pracích Sigmunda Freuda, který tvrdil, že potlačování výrazných negativních prožitků může vést až k patologickému chování, depresím a hysterii. V šedesátých letech minulého století vystupuje do popředí *koncept stresu* a jeho zvládnání dle Lazara, definovaný jako *coping* (Lazarus, 1991). Téma emocí a jejich regulace se od té doby stává jedním z nejzásadnějších témat v oblasti psychologie.

Autorka Stuchlíková (2002) definuje charakteristiky, které jsou často používány při specifikaci procesu emoční regulace:

- *Regulace znamená zvyšování, snižování nebo udržení intenzity emočních stavů*
- *Je především regulací interní, ačkoliv některé přístupy zahrnují i regulaci emocí jiných lidí*
- *Regulace emocí u jednotlivých emocí variuje*

- *Regulace emocí může být vědomá i nevědomá*
- *Není možno jednoznačně určit, zdali je ta která regulace emocí dobrá nebo špatná*

Předtím, než si člověk vyhodnotí nějakou situaci jako příjemnou nebo nepříjemnou, řešitelnou nebo neřešitelnou a před rozhodnutím o regulaci adaptivně nebo maladaptivně prostřednictvím kognitivních a behaviorálních procesů, musí si nejprve pojmenovat, identifikovat a specifikovat emoce, které zažívá. Regulace emocí tedy není možná bez *emočního uvědomění*, jedná se o vzájemně propojené psychologické koncepty (Gullone, Taffe, 2012; Thompson, Calkins, 1996).

Na tomto místě se chci zmínit o *schopnosti emoční regulace*, která je součástí konceptu *emoční inteligence*. Emoční inteligenci je možno charakterizovat jako schopnost identifikovat emoce, porozumět jim a tuto schopnost používat k řízení svého chování a vztahů s lidmi. Člověk je schopen rozpoznat a vyhodnotit emoce své a emoce druhých, porozumět jim (empatie) a ovládat je. V posledních letech se psychologické výzkumy zabývají otázkou, zda jsou způsoby strategií emoční regulace propojeny nebo ovlivněny úrovní emoční inteligence (Goleman, 1997).

Ruminací rozumíme nadměrné přemýšlení a uvažování o vlastních emocích. Je to určitý typ strategie, která je reflexí na stres, problémy a požadavky, spočívající v trvale negativně nastaveném opakování příčin a následků potíží. Je to sebeochraňující činnost spočívající v hledání skrytých důvodů, proč nejlepší možná, ale nerealizovaná akce být realizovaná nemohla (Stuchlíková, 2002).

Represe neboli *vytěsnění* je snaha o nevědomé zbavení se ohrožujících prožitků. Tím dochází k odstranění úzkosti a až pudového napětí. Vytěsněný zážitek pak, uložen v nevědomí, se projevuje chybnými výkony a neurotizujícími příznaky (Hartl, Hartlová, 2000).

Odborníky v oblasti psychologie byly definovány osobností typy chování v potlačování výrazných negativních emocí:

- *Typ A* – potlačování negativních emocí, stísněná agresivita až hostilita, tendence ke vzniku kardiovaskulárních chorob
- *Typ C* – popírání či potlačování emoční reaktivity, vyhýbání se konfliktním situacím, sklon k patologické příjemnosti až k antiemocionalitě. Jsou si vědomi těchto emocí, ale na prvním místě mají klid a zdání sociální příjemnosti
- *Typ D* – tito lidé ač negativní emoce prožívají, jejich expresi potlačují

Funkční cíle regulace emocí můžeme shrnout do následujících okruhů vlivů:

- Působit na dynamiku emoce tak, aby došlo k adaptivní reakci na prostředí
- Přiblížit se příjemným situacím a pokud možno se vyhnout nepříjemným
- Vytvořit určitý řád v sociálních interakcích

(Poláčková Šolcová, 2018)

Proces regulace emocí je propojením a interakcí faktorů dědičnosti s faktory sociálního prostředí a kulturní výchovy. Jaký tento proces je, závisí úzce na osobnostních vlastnostech individua. Není možno všeobecně odpovědět na otázku, zdali je regulace emocí vždy prospěšná pro zdraví člověka či nikoliv (Stuchlíková, 2002).

Drogy regulují emoce mohou regulovat *farmakologickou* změnou současného stavu, mnoho léčiv je definováno jako euforické. V souladu s tím bylo potvrzeno, že pozitivní účinky léků vedou k pozitivnímu posílení a zvyšují pravděpodobnost budoucího užívání drog (Kober, Turza a Hart, 2009). Konečně, užívání drog také slouží k regulaci zkušeností s touhou, která je jedním z nejčastějších motivátorů užívání drog (Childress a kol., 1993; Shiffman a kol., 2013). To znamená, že jednotlivci, užívající drogu k dočasnému zmírnění své zkušenosti s touhou, vytvářejí začarovaný kruh zvyšující se touhy a užívání. Důkazy, potvrzené v této části evidentně naznačují, že *užívání drog může být formou regulace emocí*. U náhodných a problémových uživatelů mohou drogy svými účinky regulovat již existující emoce, což zahrnuje zvyšování úrovně pozitivní emoce, snížení těch negativních a snižování touhy po samotných drogách.

1.1.4 Emoční bolest a základní vnitřní potřeby

Psychickou (emoční) bolest je možné definovat jako „nepříjemný, zdrcující, zneklidňující vnitřní prožitek. Často se projevuje ve formě všeobecného distresu, fyziologického napětí a směsi zneklidňujících pocitů a myšlenek. Projevuje se formě symptomů úzkosti a deprese. Lidé se mohou trápit starostmi nebo utkvělými představami, které jim nedovolují usnout. Mohou pociťovat beznaděj a bezmoc, které je uzavírají před ostatními a brání jim v radosti ze života. Model utrpení předpokládá, že prožívaná emoční bolest je reakcí na zranění, které brání naplnění základních lidských potřeb lásky, bezpečí a uznání, nebo je narušuje.“ (Timulák, 2020, s. 16 -17).

Je přirozené, že všichni živí tvorové na Zemi usilují o to, aby se jim dobře dařilo a aby pokud možno zcela naplnili svůj životní potenciál. Tento bazální princip pozorujeme na biologické, kulturní a společenské úrovni. Výzkumy bylo prokázáno, že psychologická úroveň disponuje korelací mezi saturací vnitřních potřeb a duševní pohodou individua, tedy pocitem naplnění, a také směrem ke společnosti, jejíž je členem (Deci, Ryan, 2000).

Naše lidská zkušenost nám přináší nejen radost, ale i utrpení. Pocit radosti se dostavuje při saturaci našich základních potřeb a pocit rozladění až utrpení ve chvíli, když jsou narušeny nebo nenaplněny. Dle optiky autora se klade větší důraz a pozornost distresu beztoho, abychom se mu vyhýbali nebo jej potlačovali. Zaměřuje se na hlubší bolest, ukrytou pod distresem, která danou osobu zpravuje o jejích nenaplněných životních potřebách. Lidské bytosti totiž ne vždy adekvátně vnímají a chápou své vlastní prožitky a výsledné tendence konat (Timulák, 2020).

Vyloučení vede k psychologické uzavřenosti, ale rovněž i k fyziologické rezignovanosti (DeWall, Pond, Deckam, 2011). Traumatické útoky přinášejí zneklidňující, nekontrolovatelné zážitky, které mívají okamžitý i posttraumatický účinek (Ford, 2009). Prožívaná emoční bolest je vždy výsledkem interakce mezi zhoubným spouštěčem a potřebami daného člověka v dané situaci. Jakákoli emoční reakce je ve skutečnosti reakcí na spouštěč v kontextu potřeby související se spouštěčem (Greenberg, 2011).

Emoční utrpení se shromažďuje v okolí tří hlavních oblastí nenaplněných potřeb:

- *Potřeby bezpečí a jistoty*
- *Potřeby lásky a sounáležitosti*
- *Potřeby uznání vlastní hodnoty a působnosti*

Uvedené potřeby jsou propojeny se skrytými trsy emocí, které způsobují emoční bolest:

- *Trs vztahující se k osamělosti a ztrátě (smutku) související s potřebou lásky a sounáležitosti,*
- *Trs vztahující se k hanbě související s potřebou uznání a ocenění a*
- *Trs vztahující se k děsu/hrůze související s potřebou bezpečí.*

(Timulák, 2020, s.30)

Mám-li pocit vyloučení či zpochybnění, cítím *smutek a hanbu*. Pokud na mou potřebu být začleněn a podpořen při tomto smutku a hanbě nebude nikdo reagovat, bude následovat zoufalství, bezmoc a deprese. Cítím-li se velmi sám a má potřeba lásky a něčí blízkosti není naplněna, pravděpodobně se s těmito pocity smírím a budu rezignovat na případnou změnu. Pokud skutečně rezignuji, přichází celková deprese, podrážděnost spojená s uzavřeností a odmítáním jakýchkoliv pokusů o sblížení či oslovení ze strany druhých lidí. Pochopitelně pak kolem sebe šířím stresující pocity zmaru, rozlady, neštěstí a zoufalství, nebo se druhým vyhýbám. *Vyhýbání* se může projevovat v behaviorální nebo emoční podobě. Používáme taktiky vyhýbání, při nichž v podstatě necítíme úzkost či dokonce obzvláště zraňující emoce (Timulák, 2020). Pocity hanby jsou těžko únosné, posilují pocíťovanou bolest a citlivost vůči odmítnutí, jsou navázány na tendence zmenšit se a zmizet (Eisenberger, 2011).

Tato občas jemná a jindy explicitní odmítnutí a hodnotící soudy často vedou ke zvnitřnění pocitu zahanbení. Posiluje se tak výrazně nedůvěra v sebe sama, sebeodmítání a sebekritika. Takoví lidé se stávají sociálně ostražitými, zranitelnými a postrádajícími sebevědomí (McCranie, Bass, 1984).

Reakce na traumatické stresory představují značně deprimující, nekontrolovatelný náraz, který má okamžitý a také posttraumatický dopad. Okamžité působení může mít podobu disociace, hlubokého panického stavu, fyzického rozrušení, neovladatelnosti, dezintegrace vlastního já, neschopnosti seberegulace a výrazných nediferenciovaných emocí. Celkově to vypadá, že nevyváženost mezi traumatickými zážitky a pocity bezpečí a také chronická povaha vzpomínek na podnět vyvolávající stres mohou přispívat ke chronické úzkosti (Timulák, 2020).

Bylo prokázáno, že prožití starostlivé péče kromě zmírnění dopadu fyzické bolesti také vývojově utváří úroveň tolerance emoční bolesti a schopnost emoční seberegulace. Náročná životní situace v dětství, např. smrt rodiče, posiluje náchylnost k depresi a může vést k neurobiologickým změnám ve fungování mozku (Ford, 2009).

Prožitky lásky a blízkosti jsou nejen příjemné, ale poskytují nám i pocit jistoty, jsou uklidňující. Opakem lásky, starostlivosti a sounáležitosti je osamělost; chybějící prožitky blízkosti, intimity a lásky jsou úzce spojeny s prožíváním osamělosti. Člověk s nenaplněnými potřebami zažívá emočně zraňující prožitky smutku a ztráty (Timulák, 2020). Výzkumné studie naznačují, že prožívané sociální vyloučení snižuje seberegulaci, zvyšuje agresivitu a snižuje prosociální chování, jako je empatická starostlivost o druhé (DeWall, Pond, Deckam, 2011). Prožívání osamělosti vlastně vede k rezignovanějšímu či oploštělému chování, při

němž lidé možná častokrát podceňují nebezpečí pro své zdraví. Prožívání osamělosti může tedy aktivizovat či motivovat k maladaptivnímu sebeuklidňujícímu chování v podobě závislosti na návykových látkách (Panksepp, 2011). Tento typ sebeuklidnění nemá jednak dlouhou působnost a zejména – je silně kontraproduktivní, jelikož abstinenční příznaky vedou k silnějšímu prožitku emoční bolesti, než byl ten původní.

Emoční bolest bývá často posilována minulými nebo aktuálními prožitky:

- *narušení, nebezpečí, útok;*
- *opuštění, zrada, vyloučení;*
- *ponížení, odmítnutí, odsouzení.*

Tyto *spouštěče* pak způsobují adekvátní prožitek nesnesitelného:

- *děsu/strachu,*
- *osamělosti a*
- *hanby, což může být zraňující do té míry, že tyto emoční stavy jedinec nedokáže snášet, což vede k intenzivní vyhublosti nebo celkovému kolapsu*

(Greenberg, 2011, s. 45).

Lidé se liší co do míry vystavení traumatickým zážitkům působícím emoční bolest. Ta může být příčinou toho, že jsou emočně poškození, ostražití, nedůvěřiví, pocítují beznaděj nebo bezmoc. Schopnost zpracovávat a transformovat prožívání spouštěné nepříznivými situacemi, jako je odmítnutí, opuštění nebo napadení, se tak může u jednotlivých lidí velmi lišit a do značné míry je výsledkem jedinečné konstelace zkušeností, které prožívá každé individuum (Timulák, 2020).

Konstatujeme, že je známo a prokázáno, že *stres zvyšuje závislost na drogách*. Dramatický vývoj nárůstu užívání drog v posledním desetiletí reflektuje tuto skutečnost více než exaktně. Mnohé z teorií o propojení stresu a užívání drog identifikují přesně významnou roli stresu v samotném procesu nastartování závislosti. Patří k nim psychologické modely adiktologie, které popisují závislost jako de facto copingovou strategii vyrovnávání se se stresem, spojenou se snížením napětí (Sinha, 2008).

1.2 Drogová závislost

Užívání návykových látek je staré jako lidstvo samo. Aktuálně používaná definice dle Mezinárodní statistické klasifikace nemoci a přidružených zdravotních problémů (MKN-10) specifikuje *syndrom závislosti* jako „soubor behaviorálních, kognitivních a fyziologických stavů, který se vyvíjí po opakovaném užití substance a který typicky zahrnuje silné přání užít drogu, porušené ovládání při jejím užívání, přetrvávající užívání této drogy i přes škodlivé následky, prioritu v užívání drogy před ostatními aktivitami a závazky, zvýšenou toleranci pro drogu a někdy somatický odvykací stav. Syndrom závislosti může být přítomen pro specifickou psychoaktivní substanci (např. tabák, alkohol nebo diazepam), pro skupinu látek (např. opioidy) nebo pro širší rozpětí farmakologicky rozličných psychoaktivních substancí“ (MKN-10).

Syndrom závislosti v sobě zahrnuje *chronický alkoholismus, dipsomanií a toxikomanií*. Pod poruchy duševní a poruchy chování způsobené užíváním psychoaktivních látek (F10–F19) spadají *duševní poruchy* a *poruchy chování* způsobené užíváním alkoholu, opioidů, kanabinoidů, sedativ nebo hypnotik, kokainu, jiných stimulantů včetně kofeinu, halucinogenů, tabáku, prchavých rozpouštědel, kombinací více drog a jiných psychoaktivních látek. Podobná kritéria jsou uvedena i v definici závislosti podle Americké psychiatrické asociace (DSM-IV) (Nešpor, 2018). Váchová, Janů a Racková (2009) charakterizují závislost jako komplexní chronické onemocnění CNS, jehož příčiny vzniku jsou multifaktoriální. Jedná se o složitý interdisciplinární problém.

Nejpoužívanější hypotézou objasňující vznik závislosti je *teorie systému odměn* (reward systém), která chápe závislost jako jednotu fyzického prožitku vlastního těla a jednání člověka, jejímž výsledkem jsou změny v chování. Teorie vychází z neurobiologické dopaminové hypotézy. Získání odměny je spojeno s příjemným pocitem, což chování posiluje. *Závislost jako behaviorální změna* je charakteristická touhou užít psychoaktivní látku, sníženou kontrolou nad bažením a užíváním, a snížením hodnoty přirozených odměn. Podstatou závislosti na biologické úrovni jsou změny v dodávkách dopaminu z VTA do NAc na buněčné úrovni (Váchová, Janů, Racková 2009).

Z psychologického hlediska je závislost vnímána jako *stav mysli* (Váchová, Janů, Racková 2009). Závislostí se zabývá hlubinná, behaviorální a humanistická psychologie. Psychologie osobnosti se zabývá rysy osobnosti závislého jedince, upozorňuje především na nekontrolovatelnou impulzivitu, extravertnost a nízkou úroveň frustrační tolerance.

Dlouhodobé užívání psychoaktivních látek má za následky poruchy vnímání (psychotickou poruchu), paměti (anmestický syndrom), emoční labilitu, ztrátu společenského taktu, otupělost ve vnímání reality a další (Váchová, Janů, Racková, 2009). Psychoaktivní látky působí změny v myšlení, prožívání a chování. Vyvolanými změnami psychických procesů si člověk kompenzuje nedokonalost rozvinutí vlastních vnitřních schopností. Egopsychologie chápe užívání psychoaktivních látek spíše jako obranu před nelibými pocity, než jako snahu o navození vzrušení nebo příjemných pocitů. Dle behaviorální teorie je závislost považována za naučené chování zpevňované opakovaným užíváním psychoaktivních látek, vyvolaným tenzí po odměně, dále je důležitá role imitace a další druhy podmiňování (Váchová, Janů, Racková, 2009)

„Závislost je způsob, jak dosáhnout uspokojení ihned. Schopnosti odloženého uspokojení se musíme naučit. Lze toho dosáhnout například pomocí kognitivně behaviorální psychoterapie. Každý máme jiné dispozice, ale máme je všichni“ (Janů, Racková. In Höschl 2011, s. 171). K příčinám vzniku závislosti patří převažující rizikové faktory (psychika, vrstevníci, rodina, prostředí a dostupnost návykových látek). Prevence a léčba závislosti proto využívá více postupů, které oslabují rizikové faktory a posilují ochranné faktory (například osobnost, rodina, příznivé vlivy v širším prostředí) (Nešpor, 2018).

Bažení (anglicky craving) jako silná touha nebo pocit puzení užívat látku je vyvoláváno vnějšími spouštěči, k nimž patří například rizikové prostředí, i vnitřními spouštěči, únavou či nudou apod (Nešpor, 2018). Během bažení dochází k aktivaci mozkových center souvisejících s emocemi a pamětí. Bažení motivuje k určitému jednání, zhoršuje sebeovládání, oslabuje paměť, schopnosti správně se rozhodovat, odvádí pozornost od normálního života, vede k dennímu snění zaměřenému na návykovou látku, prodlužuje dobu reakce, dochází ke změnám na sítnici, zvýšení tepové frekvence systolického krevního tlaku, snížení kožního galvanického odporu, zvýšení aktivity potních žláz a snížení kožní teploty, u závislých na alkoholu k vyšší salivaci (slinění). Řada těchto příznaků se kryje s příznaky stresu. Bažení může rovněž zvyšovat riziko recidivy. U některých závislých lidí může bažení vést k větší opatrnosti a jedinec se snaží vyhnout se nebezpečným situacím nebo se lépe na ně připravit (Nešpor, 2018).

Klíčovým znakem závislosti je *zhoršené sebeovládání*. Problémy mají základ ve špatném uvědomování si sama sebe a především svých emocí, což může rovněž souviset s nadměrnou únavou či dlouhodobým vyčerpáním (například u vrcholových sportovců). Například ve vysoce rizikovém prostředí, se spouštěči vyvolávajícími bažení zhoršující

sebeovládání, obvykle dochází k rychlé a automatické recidivě návykového chování (Nešpor, 2018). V takových případech je vhodná změna životního stylu, prostředí a přátel, využití psychoterapie, relaxačních a mediačních technik či sociálních dovedností (odmítání) apod.

Dalším znakem závislosti jsou *odvykací příznaky* po vysazení látky a rovněž růst tolerance – závislý potřebuje pro dosažení stejného účinku vyšší dávky látek, což může mít kromě nižší reaktivity centrálního nervového systému i více příčin. Tolerance může rovněž klesat, například v pokročilejších stádiích u závislých na alkoholu, v důsledku předchozí abstinence, léčby některých onemocnění nebo s narůstajícím věkem (Nešpor, 2018). Důsledkem bažení a zhoršeného sebeovládání je i zanedbávání jiných potřeb a zájmů ve prospěch užívané psychotropní látky, což je dalším znakem závislosti podobně jako pokračování v užívání přes jasný důkaz škodlivých následků (Nešpor, 2018).

Závislost je v naší společnosti vnímána jako neřest, nežádoucí chování, které je plně pod vlivem lidské vůle, a závislý svým chováním poškozuje sebe i okolí. Drogy, které jsou zdrojem příjmu státu, však společnost akceptuje, například tabák, alkohol apod.). Rozdělení na „povolené“ a „zakázané“ drogy nerespektuje zdravotní rizika ani potenciál závislosti. Schopnost prožít emoci „odměny“ je omezená, je třeba dlouhodobé podpory. Cílem léčby by měl být spokojený zdravý člověk (Janů, Racková in Höschl, 2011).

V chápání uvedeného pojmu došlo v průběhu vývoje lidstva k dosti výraznému posunu. Původy byly za drogu označovány substance, kterým se přisuzovaly léčebné vlastnosti. Pejorativní význam začal mít pojem droga až v novověku. Má-li laická veřejnost konkretizovat, co je droga, pak vyjmenovává většinou látky, jejichž držení je v našem právním systému nelegální. Je pak zcela přehlíženo, že denně je námi nebo našimi blízkými užíváno celé množství látek, jejichž držení a užívání je naprosto legální, nicméně charakteristiku drogy zcela splňují (Kalina, 2003).

Droga je totiž jakákoli *psychoaktivní látka, která má potenciál závislosti*. Trestnost a netrestnost v držení drog ve společnosti se odráží v jednom z obecných dělení drog na *drogy legální a nelegální*, jiným užívaným dělením je klasifikace na *drogy měkké a tvrdé* (Skála, 1987).

1.2.1 Opiáty stimulanty, halucinogeny

Opioidy (Klimentová, Kliment, 2002) rozlišujeme na přírodní (opium, morfin) a syntetické deriváty s účinkem podobným morfinu (heroin, kodein, methadon). V naší zemi se v minulosti užíval „braun“, který byl vyráběn právě z kodeinu, v devadesátých letech začal být na drogové scéně postupně nahrazován heroinem. Způsob užívání opiátů závisí na typu látky. Opium se kouří, braun byl užíván intravenózně, heroin se šnupe, kouří, užívá intravenózně i subkutánně (vpichem do podkoží). Kromě rychlého rozvoje závislosti s sebou nesou opiáty i riziko předávkování. Na opiáty roste tolerance a k dosažení stejného účinku se musí dávky zvyšovat.

Psychostimulancia jsou látky s nefyziologickým budivým efektem na centrální nervový systém. Typickými zástupci jsou *pervitin*, *amfetamin*, *kokain*. Tyto látky zvyšují psychomotorické tempo a bdělost, především urychlením myšlení, zvýšenou nabídkou asociací a výbavnosti paměti. Zkracují spánek a zahánějí únavu, vyvolávají euforii a působí anxiogenně. Závislost na těchto látkách je psychického typu a vyznačuje se především dychtěním po účinku látky. Psychická závislost je důvodem pro dlouhou léčbu (Klimentová, Kliment, 2002).

Kokain je vyráběn z listů rostliny koky. Má vysoký potenciál závislost. Bývá užíván v tazích, které trvají několik dní. Pak následuje stav úplného vyčerpání, letargie, hladu a prodlouženého spánku. Chronické šňupání vede k rýmě, zánětu nosní sliznice, krvácení z nosu, případě k perforaci nosní přepážky (Kalina a kol., 2003).

Pervitin se vyrábí, přičemž výchozí látkou je efedrin. Pervitin zřetelně ovlivňuje motoriku, psychické funkce, snižuje únavu, působí nechutenství, uvolňuje v těle zásoby energie, zvyšuje výkonnost, odstraňuje zábrany. Může však navodit stav úzkosti, strachu a deprese (Klimentová, Kliment, 2002).

Do skupiny *halucinogenních drog*, jak uvádí Kalina a kol. (2003), patří několik stovek různých látek. Obecně je můžeme rozdělit na přírodní halucinogeny rostlinného původu a z hub (mezkalin, durman, psilocybin), přírodní halucinogeny živočišného původu (např. bugetenin) a semisyntetické a syntetické halucinogeny (např. LSD a PCP – andělský prach).

LSD – na černém trhu v ČR se nejčastěji objevuje ve formě tzv. tripů či krystalů. V prvním případě se jedná o malé papírové čtverečky s potiskem, ve druhém případě jde o malé granulky, připomínající umělé hnojivo. Oba přípravky se aplikují postupným rozpouštěním v ústech pod jazykem.

Psilocybin – je velmi aktivní látkou obsaženou v houbách rodu lysohlávek, které se u nás běžně vyskytují. Množství aktivní látky v houbě nelze odhadnout, což s sebou přináší velká rizika spojená s kontrolou intoxikace. Užívá se perorálně.

Účinky obou látek jsou si podobné. Nástup bývá doprovázen pocity mírného chvění, neschopností ovládat vlastní pohyby, někdy pocity závratě či nevolnosti. Celková doba intoxikace se pohybuje mezi 4 – 8 hodinami. U nižších dávek je typický výskyt iluzí a pseudohalucinací. Typický je výrazný sklon ke zvýšené citlivosti k prostorovému vnímání a barvám. Ve většině případů je intoxikace provázena pocity mírné euforie a dobrou náladou, někdy ale také dochází k projevům nepohody, úzkosti a též někdy i deprese (Kalina a kol., 2003).

MDMA (extáze) svým účinkem spadá na pomezí stimulancií a halucinogenů. Vedle stimulačního účinku obvykle vyvolává příjemné, snadno kontrolovatelné emoční stavy s relaxací, pocity štěstí a blaha, bez pocitu strachu. Může být taktéž provázeno halucinacemi. MDMA ovlivňuje centrální nervový systém, zejména produkci serotoninu, který ovlivňuje úroveň naší nálady. Mezi nejvýznamnější komplikace užití MDMA patří hypertermie – přehřátí organismu. Pravděpodobnost vzrůstá při nadměrné tělesné aktivitě, vyšší teplotě okolí, vyšší dávce nebo opakovaném užití v průběhu párty a nedostatečné konzumaci tekutin s minerály. Vznik závislosti je v porovnání s amfetaminy daleko nižší (Kalina a kol., 2003).

Kanabinoidy jsou látky obsažené v indickém konopí. Účinnou látkou obsaženou v konopí je THC (delta-9-tetrahydrokanabinol). Nejčastěji se užívají sušené listy samičí rostliny, které se kouří – *marihuana*, nebo se extrahuje pryskyřice z této rostliny – *hašiš*. Jedinci s roztroušenou sklerózou hovoří o pozitivním terapeutickém efektu užívání THC, v některých zemích se kouření marihuany a hašiše doporučuje u bolestivých terminálních onemocnění. Intoxikace může mít různý obraz od euforie, uvolnění, vyrovnanosti až k příjemným snovým zážitkům, nicméně může také vést k apatii, paranoiditě, stavům paniky. Tělesně se objevuje sucho v ústech, tlak v hlavě, nauzea, tachykardie. Chronické užívání může vést k úzkostným nebo depresivním stavům, závislost je spíše psychologická. Odvykací stav se nedostavuje ani po dlouhodobém užívání poměrně vysokých dávek (Klimentová, Kliment, 2002).

Sedativa nebo hypnotika - uvádí se, že se jedná o nejobvyklejší typ závislosti, v populaci nejrozšířenější. Jedná se o důsledek účinku lékářem předepisovaných léků na uklidnění a proti nespavosti. Tyto léky bývají užívány pacientem perorálně, k rozvoji závislosti je nutno až několikaměsíčního soustavného užívání. Stanou-li se jedinci na těchto

lécích závislími, pak začnou většinou navštěvovat hned několik lékařů současně, aby si zajistili dostatečný, zároveň však nenápadný přísun drogy, která je většinou vydávána pouze na lékařský předpis. Tyto léky jsou užívány též závislími na jiných drogách, kteří je užívají jako drogy doplňkové. Příznaky a projevy intoxikace jsou podobné jako u alkoholu, stejně tak i vypadá odvykací stav, který může být s deliriem. Stejně jako u alkoholu a organických rozpouštědel může vést abúzus sedativ a hypnotik ke vzniku demence (Klimentová, Kliment, 2002).

1.2.2 Abstinenční syndrom

Cílem léčby je pokud možno úplné odstranění závislosti. Tohoto se však nedá dosáhnout najednou, léčba musí probíhat postupně, protože při příliš rychlém vysazení drogy by mohly vzniknout zdravotní komplikace (v případě, že už se vytvořila fyzická závislost) anebo by se celá léčba mohla minout účinkem. Často pomůže vyléčení z drogové závislosti také víra, která ale musí být natolik silná, aby dovedla vytlačit drogu. Celá léčba je velice komplexní proces - jedinec, který má vytvořenou drogovou závislost není postižen jen fyzicky, ale i psychicky a je naprosto vytržen se svého dosavadního sociálního postavení. Velice často je psychologická léčba kombinována s farmakologickou léčbou (Hajný a kol., 1999).

Odvykací stav, který je na začátku celého dlouhého procesu léčby, neboli také *abstinenční syndrom*, v sobě zahrnuje skupinu závažných a kombinovaných symptomů, ke kterým dochází při částečném nebo úplném odnětí užívané psychoaktivní látky. Tyto tělesné a psychické projevy jsou vyvolávány v závislosti na typu konkrétní psychoaktivní látky, na níž má uživatel vypracovanou závislost. Projevy abstinenčního syndromu jsou nezaměnitelnými doprovodnými jevy a zcela jasným důkazem vytvořené syndromu závislosti. Nejčastěji hovoříme o *úzkosti, agresivitě, nespavosti, poruchách orientace v čase a prostoru, neklidu, poruchách vnímání a myšlení*. Pokud zmiňuje projevy tělesné, pak zcela jistě k nim patří *silné třasy, zvracení, nevolnost, bolest hlavy*. Délka trvání abstinenčního syndromu je různá, může přetrvávat hodiny, ale i týdny (Orel, 2012). Jak dále uvádí autor, je nezbytné určit, o jakou psychoaktivní látku se jedná, jelikož je nutno doplnit celkovou léčbu potřebnými minerály, výživou a hydratací. Odvykací stav může být ztěžován *křečemi* nebo *deliriem tremens* při alkoholové závislosti. Po užívání heroínu a dalších opiátů dochází k bolesti svalů, již zmíněným křečím, zvyšuje se krevní tlak, přichází nevolnost, zvracení a velmi silná touze po

droze. Při odvykacím stavu po konopných drogách se dostavuje podrážděnost, úzkost, a celková slabost. Fyzické obtíže při vysazení THC nebývají silné nebo život ohrožující, jelikož THC se při dlouhodobém užívání shromažďuje v tukové tkáni a vyplavuje se pomalu (Kalina a kol., 2003).

Pro lidi závislé na opioidech (heroin, morfin, kodein, oxykodon, hydrokodon, fentanyl apod.), kteří z nějakého důvodu nemohou / nechťejí vyabstinovat, existuje v České republice možnost *substituční terapie* - při ní psychiatr předepisuje pacientovi léky obsahující opioidy a dotyčný bere tyto léky místo pouličních drog. Díky nim mu nehrozí abstinenční syndrom a může normálně fungovat v každodenním životě, aniž by si dělal starosti se sháněním dalších dávek. V Česku se při substituční terapii používá buprenorfin (někdy v kombinaci s naloxonem) a metadon. Pro lidi závislé na stimulantech (pervitin, amfetamin, methylfenidát, fenmetrazin apod.) zatím substituční léčba ve smyslu nahrazení pouliční drogy jinou látkou neexistuje. (drogy-info.cz, online).

1.2.3 Kognitivní funkce

Jednou z hlavních oblastí lidské psychiky jsou kognitivní procesy. Jejich centra jsou uložena v různých částech mozku. Švancara (1992) je popisuje jako procesy, jejichž prostřednictvím poznáváme věci a skutečnosti ze svého prostředí, či si je uvědomujeme. Díky kognitivním procesům vnímáme svět kolem sebe, reagujeme, jednáme. Myšlenkové kognitivní procesy nám umožňují schopnost učení, zapamatování si něčeho, přizpůsobování se neustále se měnícím okolnostem. Kromě paměti do kognitivních funkcí řadíme taktéž koncentraci, pozornost, rychlost myšlení, řečové funkce, dovednost chápání informací. K funkcím exekutivním v této oblasti přiřazujeme schopnost posuzování a řešení problémů, organizování, plánování s ohledem na zhodnocení vývoje situace.

Dnes máme k dispozici mnoho důkazů, že návykové látky jsou pro lidský organismus škodlivé. Dle Miovského (2006) dlouhodobý abúzus návykových látek má jasný negativní vliv na kognitivní funkce. Také však zmiňuje, že kognitivní deficit nemůžeme přímo přičítat vlivu návykové látky. V určitých případech mohou být škodlivější vzorce užívání, kombinace s jinými látkami nebo nezdravý životní styl závislého, který je často spojený s destruktivním způsobem života, či jinými rizikovými (Miovský, 2006).

Riegel a kol. zmiňují, že 53% klientů závislých na drogách, trpí také další, alespoň jednou psychickou poruchou. Brown a kol. (1996) uvádí, že i kognitivní deficit může být sám rizikem pro vyvinutí a rozvoj závislosti. Dále může být příčinou komplikací, které

pravděpodobnost závislosti zvyšují. Dle výzkumu Tarpeta a Browna (1999) u agresivního dospívajícího se pravděpodobně setkáme s problematickou kognicí. Také bude mít pravděpodobně sníženou schopnost seberegulace, což může být dále rizikovým faktorem pro vznik závislostí. Narušení myšlení, které se může projevit třeba černobílým viděním světa, sníženou schopností správně odhadnout situace, nadměrným zobecňováním špatných situací, nedostatečnou schopností řešení problémů, byly mnoha studii vyhodnoceny jako rizikové faktory i pro suicidální myšlenky a pokusy (Weishaar, 1996). Jednoduše řečeno se jedná o situaci, kdy jedinec nezvládá řešit své problémy, kterých produkuje velké množství. Jako snadné řešení těchto situací se jeví aplikace vyhubavých strategií, které jsou však časově omezeny.

Vliv metamfetaminu

Dnes se můžeme setkat s různými názory prezentovanými v mnoha studiích. Některé z nich nedocházejí k jasnému konsenzu. Zatímco část nachází negativní vliv metamfetaminu na kognitivní funkce, část nikoli (Yucel, 2007). Například Salo, Nordahl, Possin (2002) a Hoffman a kol. (2006), popisují kognitivní deficity v souvislosti s učením, perkognicí, pracovní pamětí a pracovním tempem. Simon a kol. (2002) použil baterii standardizovaných neuropsychologických testů pro mapování kvality pozornosti, pracovní paměti, inhibice, dlouhodobé paměti a percepční rychlosti. Autoři srovnávají skupinu 40 uživatelů s kontrolním souborem jedinců bez historie užívání návykových látek. Ve výzkumu nachází významný rozdíl mezi výsledky skupin v testech týkajících se inhibice (SCWT, WCST), pozornosti, kognitivní flexibility a psychomotorického tempa (TMT). Zajímavé výsledky také uvádí kolektiv autorů vedený Hartem (Hart, Marwin, Silver, Smith, 2012), která zmiňuje některé morfologické změny v mozku uživatelů metamfetaminu i potenciální kognitivní a exekutivní odlišnosti.

Vliv opioidů

Užívání opioidů může mít za následek zpožděné vybavování, narušení kódování a zpracování verbálních informací, snížení úrovně pupilárních reakcí, koncentrace a fluktuaci pozornosti (Miovská, Miovský, 2006). Autoři také zmiňují, že dlouhodobý abúzus opioidů může vést k přetrvávajícím mozkovým dysfunkcím. Tyto negativní účinky vyžadují další léčbu zaměřenou především na kognitivní deficity narušující každodenní fungování. (Miovská

& Miovský, 2006). Omstein, Iddon, Baldacchino a kol. (2000) zjistili zhoršené výsledky např. v testech mapujících učení, pracovní paměť, pozornost, plánování a strategické myšlení u uživatelů heroinu. V otázce týkající se opioidů existuje poměrně stabilní konsenzus Nesmíme však opomenout i jiné vlivy na kognitivní deficit. Kromě látky samotné to může být také například malnutrice, celkový životní styl, infekce či jiné látky, který závislý užívá (Chuanhua, Qiao, 2012).

1.2.4 Stres a zranitelnost vůči závislosti

Existuje množství různých pohledů na vznik a příčiny závislosti a závislostního chování, v současnosti je důraz kladen na biologické teorie a predispoziční faktory nemoci. K získání závislosti přispívají genetické dispozice, spouštěčem onemocnění mohou být psychopatologické mechanismy získané v raném dětství. Lidé hledají v závislosti uspokojení nebo únik před úzkostí, nepříjemnými emocemi a úlevu od problémů (Váchová, Janů, Racková, 2009).

Sociální teorie při objasňování vzniku závislosti vycházejí ze zvýšené potřeby integrativní funkce člověka do společnosti (Váchová, Janů, Racková 2009). Užívání návykových látek může jedinci usnadnit počáteční integraci tím, že sníží zábrany, pocitově zlepší schopnost komunikovat, zmírní tlak, nejistotu a pocit ohrožení. Závislost pomáhá jako obranný a únikový mechanismus od problémových situací. Osamělost jako protipól integrace člověka do společnosti sděluje nepřítomnost sociálních vztahů a izolace, která by mohla být způsobena faktory prostředí, které vypukly spolu s dalšími znaky deprese (Cacioppo, Patrick, 2008).

Jako projev poruchy zpracování emocí a vnímání odměny označují závislosti Janů a Racková (Höschl, 2011). Příjemný ale pro jedince nedostupný pocit odměny či uspokojení jej láká ke konzumaci drog, přestože si je vědom rizika a následků. Nenachází alternativu v podobě jiného uspokojení, pocitu úspěchu nebo respektu. Důležitými faktory jsou osobnost člověka, věk, upřednostňování rychlých efektů před odloženými, které jsou ovlivněny individuálním vývojem, společností, socioekonomickým stavem, etnikem, genetikou a dalšími faktory. Nejrizikovějším jedincem je tedy sociálně slabý adolescent s nízkým vzděláním, z rodiny, v níž se vyskytují závislosti, v jehož okolí se užívají drogy a jejich užívání je spojeno s výhodami (Höschl, 2011).

Nesmíme opomenout rovněž nezastupitelný vliv *impulzivity* každého individua jako prvku, který rozhoduje o užití a pak i o následném trvalém užívání drogy. Vědci došli

k závěru, že impulzivita je rizikovým faktorem i důsledkem konzumace drog, ale také alkoholu. Bylo prokázáno, že existuje vztah mezi variantami impulzivity a chováním závislého, povaha kauzálního vztahu mezi nimi a základními neurobiologickými mechanismy, které naopak impulzivní chování podporují (Jentsch, Ashenhurst, Cervantes, James, Groman, Pennington, 2014).

V tomto přehledu se autoři článku zaměřují na dvě podoby impulzivity:

- *impulzivní volba*
- *inhibiční selhání*

Autoři popisují, jak je výkon každého z těchto úkolů spojen s chováním souvisejícím s drogami během aktivního užívání, se zachycením základních rysů závislosti (získávání drog, eskalace a následné obnovení vyhledávání drog po vyprchání drog). Bylo prokázáno, že lidé závislí na drogách vykazují nedostatky v impulzivní volbě i v inhibici. Veškeré plnění úkolů, měřících impulzivní volbu a zhoršenou inhibici, je citlivé na akutní nebo chronické zneužívání drog (Perry, Carroll, 2008).

1.2.5 Rozhodování

Od lidí, kteří berou návykové látky, se v souhrnu nedočkáme jednoznačné odpovědi, proč začali. Důvodů může být kvantum. *Motivací* může být snaha řešit problémy touto cestou, uniknout stereotypu a nudě, být přijat skupinou či subkulturou, potřeba sociální konformity, získání nových zážitků slasti a uspokojení. Faktory k rozhodnutí jsou proměnlivé faktory *biologického, psychologického a sociálního* typu. Mnohdy se tyto faktory vyznačují propojeností a vzájemným ovlivněním (Konečná, 2003).

Nebylo zatím prokázáno, že by existovala nevhodná kombinace *osobnostních charakteristik*, která by u jedince stoprocentně predikovala vznik závislosti na drogách, a naopak, neexistuje optimální kombinace, která by jej před drogami ochránila. Je však možno definovat osobnostní predispozici, které riziko závislosti zvyšují. Jedná se o osoby zvýšené citlivé, úzkostné, zranitelné, s pocitem méněcennosti, inklinující často ke stimulačním drogám. Takový člověk bere drogu jako řešení svých problémů, pociťuje nutkání vrátit se zpět do stavu intoxikace, protože se v něm cítil silnější a suverénnější (Nešpor, 2001).

Druhá skupina je tvořena převážně extroverty, typické svou zvýšenou podrážděností, sníženou schopností koncentrace, impulsivitou, zvýšenou sebestředností a dramatičností. Tito jedinci zažívají libé pocity při setkání s opiáty. Zažijí stav relaxace, vnitřního klidu a harmonie s okolím, který předtím neznali (Presl, 1994).

V obou případech se člověk dostává do okamžiku, kdy vnímá absenci vlastností, které jsou vrstevníků celkem přirozeně vyvinuty a využívány. V drtivé většině se jedná o nedostatečnou integraci osobnosti, která se projevuje sníženou nezávislostí a samostatností subjektu. Jedinec intenzívně pociťuje svůj neúspěch a postupně využívám stále výraznější prostředky kompenzace svého nezdaru. V tomto schématu se do života jedince s absencí nebo nedostatečnou schopností separace může včlenit droga (Boleloucký, 1993).

Do rizikové skupiny řadíme rovněž jedince s poruchou osobnosti či dlouhodobě nemocné. Důležitým faktorem je rovněž časové vymezení, kdy nejohroženější skupinou jsou mladí ve věku 14 – 25 let. Mladí lidé dozrávají fyzicky i duševně, postupně se rozvíjí schopnost *rozhodovat se*. Genetická výbava, se kterou přicházíme na svět, může toto rozhodnutí (kromě spousty jiných faktorů) ovlivnit v dobrém i ve zlém, obvykle však v kombinaci s dalšími vlivy (Nešpor, 2001).

Prostředí a lidé, kteří se v něm nacházejí, významným způsobem formulují osobnost jedince a potažmo i jeho rozhodování o požití drogy. Jsou to rodiče, širší rodina, sourozenci, přátelé, škola, volnočasové aktivity, vliv médií, zaměstnání, veřejné mínění. Ve všech těchto

prostředích vznikají interakce, které jedinec zvládá či nezvládá, hodnotí, řeší. Dochází k posilování vhodných či nevhodných emočních reakcí, které přispívají ke vzniku adaptivního či maladaptivního vzorce chování. Např. žák, který je ve třídě zesměšňován a ponižován, zažívá negativní emoce strachu, studu, hanby, žalu, smutku. Nenachází jinou cestou k vyrovnání se spolužákům, než požití drogy. Skupina vrstevníků je ve zmíněném časovém úseku dospívání významný faktor, ovlivňující riziko vzniku problému s drogou v obou směrech (Presl, 1994).

Primárním cílem studie Bechary, Dolan a Hindes (2002) bylo testování hypotézy „krátkozrakosti“ pro budoucí rozhodování s ohledem na rychle získanou odměnu. Většina závislých jedinců se rozhodla pro vysoké bezprostřední zisky navzdory vyšším budoucím ztrátám, zřetelnou preferenci okamžitého užítku s rizikem negativních budoucích následků (např. ztráta rodiny, domova, zaměstnání...).

1.2.6 Sebevědomí

Užívání drog je jedním ze způsobů, kterými jedinec eliminuje psychickou bolest a prázdnotu nebo řeší vztahové krize. Prostřednictvím drogy se člověk vyhýbá důsledkům vlastního jednání a prožívání, vlastní životní krizi nevnímá, nepřiznává si ji, pohybuje se v jiných dimenzích než ve své vlastní minulosti, přítomnosti a budoucnosti. V tom mu pomáhají právě různé účinky psychoaktivních látek (Vodáčková, 2002).

Aktuální studie potvrzují, že izolace a pocit osamělosti, spojené rovněž s velmi nízkým nebo žádným sebevědomím, zvyšují rizika spojená s obecnými zdravotními problémy (deprese, sklony k sebevraždě, zvyšování stresu a psychického tlaku, cévní mozkové příhody, znaky protispolečenského chování, slabost v rozhodování, kardiovaskulární poruchy a *zenužívání drog*) (Shute, 2008).

Biologické změny v chemismu mozku a procesech se sdružují s dalšími poruchami *nálady a emocí*. Negativní psychologické následky závislosti v drtivé většině obsahují často *nízké sebehodnocení*, zlost a zášť vůči ostatním. Dalšími důsledky mohou být *hostilita*, *výrazná sebelítost a přecitlivělost*, *nedostatek sebevědomí*, *nízká frustrační tolerance* včetně různých obav. Tento negativní soubor důsledků užívání drog paradoxně vytváří a udržuje vzorce nadměrného užívání drog, ze kterých vznikl. Tím vzniká uzavřený kruh snahy člověka stále vyhledávat další drogy a konzumovat je, čímž původní obtížně a závislost vzrůstají a dochází k podstatnému zvyšování tolerance drogy (Nešpor, 2000).

Užíváním drog se člověk dostává do velmi intenzivních pocitů odcizení, izolace a prázdnoty, včetně ztráty smyslu a účelu života. Paradoxně - nic s výjimkou drogy nemůže právě tuto prázdnotu naplnit. Prostřednictvím drogy nahrazují svá strádání a problémy, přičemž toto řešení je vždy krátkodobé a krátce po něm následuje ještě větší stres, který závislí opětovně řeší aplikací drogy. Tím vzniká okamžitá úleva, která ve svém důsledku vede k tomu, že se rozhodují a jednají v rozporu se svými zájmy a mnohdy i přesvědčením, schopnost nadhledu již však vymizela (Vácha, 2003).

Droga je co do prožitků velmi plastická, proto si může jedinec vyplnit přesně ta místa své osobnosti, která má za chybějící nebo nedostatečná. Dá se říci, že téměř okamžitě vzniká spojení mezi účinky drogy a usilováním člověka o sebeuvědomění a osamostatnění (Boleloucký, 1993).

1.2.7 Empatie

„*Empatie je schopnost vcítit se do pocitů, jednání druhé osoby, vcítění.*“ (slovník cizích slov.cz, online). U závislého jedince můžeme poměrně jasně pozorovat odklon od řešení primárních situací dříve plných emocí různého stupně a tenzí, tedy i od takových situací, které predikují soucit či empatii vůči druhému člověku. Drogově závislý vnímá pouze svůj emocionální prožitek, a to cestou nejmenšího odporu a pokud možno ihned, bez předcházejícího zdravého usilování. Zde začíná *únik* závislého od reálného života, a s tím související postupný úbytek až vymizení pozitivních emocionálních prožitků. Jeho prožitky se stávají stereotypní, bez předpokladu rozvoje variabilních postojových reakcí. Ve svých projevech je závislý jedinec rigidní, emočně oploštělý, není schopen plasticky vnímat vnitřní i vnější interakce (Boleloucký, 1993).

Hodnoty jsou produktem lidské společnosti. Význam, který jednotlivým hodnotám v životě jednotlivý člověk přikládá, vytváří jeho individuální žebříček hodnot. Bylo prokázáno, že závislý jedinec má ze všeho, co ho obklopuje, nejsilnější vazbu na drogu. Původně zvnitřněný hodnotový žebříček vyhasíná, stejně tak jako citové vztahy k nejbližším lidem (včetně vlastních dětí) a *vyšší emoce*. Na lidech mu přestává záležet, ztrácí dovednost komunikace, umění jednat s lidmi, *schopnost empatie*, porozumění, zdravé prosazení sebe sama, dovednost kooperace s druhými, akceleruje emoční oploštělost. Sociální struktura jeho života se rozpadá. Závislý zanedbává zájmy, povinnosti, sebe samého. K životu mu stačí droga a pocity spojené s jejím užíváním. Na hodnotovém žebříčku závislých jedinců spočívá

na piedestalu droga, pro kterou je schopen učinit cokoliv. Empatie jako vyšší lidská emoce je díky požívání drog zcela zatlačena do pozadí a postupně ze života drogově závislého zcela vymizí (Nešpor, 2018).

Shrnutí teoretické části

V teoretické části jsem se zaměřila na definici a obsahový popis emocí, jako nedílné součásti našeho lidského života od narození do smrti. Emoce disponují mnoha funkcemi a lze je pochopitelně regulovat. Vědci z oblasti zkoumání lidské psychologie zkonstruovali různorodé teorie emocí, které používáme. Stav a kvalitu našich emocí předurčují nejen genetické predispozice, ale také zejména oblast sociálních interakcí, ve které se nacházíme po celý náš život. Pokud zažíváme dlouhodobě pouze nebo většinou negativní emoce spojené s emoční bolestí, může tato situace trvale poznamenat náš duševní, fyzický a sociální život. Tato skutečnost se může stát, a většinou se také stává, výchozím bodem pro rozhodnutí o užití drogy. V teoretické části jsem se zaměřila zejména na ten fakt, jakým způsobem a do jaké míry drogy ovlivňují naše emoce, naše sebevědomí, pocity, empatii, jaký vliv mají na naše rozhodování. Naše zranitelnost vůči závislosti narůstá, sebevědomí je nízké, diametrálně se mění hodnotový žebříček. Droga se stává nedílnou součástí našeho života, resp. jeho hlavním a jediným smyslem. Vytýčením teoretického konceptu jsem si definovala okruhy, jejichž vzájemnému propojení a ovlivnění se budu věnovat v části praktické.

2 Empirická část

V této kapitole se nyní zaměřím na jednotlivé části výzkumného šetření. Představím výzkumný problém, definuji cíl, popíši teoretická východiska a kritéria empirického zkoumání. Na základě stanovení cíle zkoumání budu specifikovat výzkumnou otázku. Samotný konceptuální rámec obsahuje formulování výzkumného problému a kritérií empirického zkoumání. Provedu rozhodnutí o metodě, následně o vzorku zkoumání a způsobu sběru dat. Získaná data podrobím analýze, která mi poskytne informace pro jejich interpretaci.

2.1 Výzkumný problém a výzkumné otázky

S ohledem na vývoj drogové scény v České republice a vlivu drog na úroveň individuálního, rodinného a společenského života v mnoha souvislostech spatřuji problém v nutnosti zamýšlet se kontinuálně nad vlivem návykových látek (a také alkoholu) na zmíněné okruhy existence jedince. Emoce a vše, co s touto širokou problematikou souvisí, jsou zásadní oblastí, která je užíváním návykových látek negativně zasažena. Protože již bylo mnohými relevantními výzkumy dokázáno, jak a do jaké míry drogy ovlivňují lidské emoce, je nutno se i nadále zamýšlet a zkoumat emoční stav jedinců, kteří s těmito látkami přicházejí do styku. A to z toho důvodu, abychom jim mohli kvalitněji a hlouběji porozumět a své poznání mohli aplikovat do přístupu k těmto jedincům, např. při léčbě, psychoterapii, sociální práci, vytváření podpůrných a doléčovacích programů, apod. Vybraný výzkumný problém je odvozen ze sociální reality, ze sociální praxe, nikoliv již v jejím prostředí, proto může odrážet velkou rozmanitost sociálních konceptů (Baum, Gojová a kol., 2014).

Cílem toho výzkumu je zmapovat a přiblížit, jaký je či není emoční život mužů, závislých na návykových látkách, společně s identifikací společných a opakujících se témat. Chci zjistit, jak vnímají své emoce a prožívání v každodenním životě, ve vzpomínkách a zároveň zachytit jejich představy o ideálním prožívání i o ideálech prožívání společnosti.

Významnost cíle mého zkoumání není univerzální. Je nutno odpovědět si také na otázku, ve vztahu ke komu jsou naše cíle a poznatky relevantní, s kým je případně můžeme sdílet, komu budou užitečné nebo koho budou zajímat (Švaříček, Šedřová a kol., 2007). V případě této práce si mohu vytvořit referenční skupinu odborníků v dané oblasti, např. terénních pracovníků, terapeutů, psychologů, mediátorů, pedagogů, ale také samozřejmě všech rodinných příslušníků závislých.

Výzkumná otázka:

Jaký je a není emoční život mužů, kteří jsou drogově závislí?

2.2 Metodologie

Vzhledem k cíli své práce jsem se rozhodla, že použiji nenumerické šetření, pracující se slovy a textem či texty. „*Kvalitativní přístup je proces zkoumání jevů a problémů v autentickém prostředí s cílem získat komplexní obraz těchto jevů založený na hlubokých datech a specifickém vztahu mezi badatelem a účastníkem výzkumu. Záměrem výzkumníka provádějícího kvalitativní výzkum je za pomoci celé řady postupů a metod rozkrýt a reprezentovat to, jak lidé chápou, prožívají a vytvářejí sociální realitu.*“ (Švaříček, Šedřová a kol., 2007, s. 13). Badatel *subjektivně* konstruuje vlastní problém či předmět zkoumání, který zkoumá vlastní metodou. *Subjektivita badatele* je brána jako přínos pro uchopení a pochopení samotné skutečnosti. Další významnou charakteristikou je *dialogičnost*. Badatel se nejdříve ponoří do reality, kterou studuje, jelikož chce pochopit zkoumaný jev. Poté provede analýzu a následnou interpretaci studovaného a vytvoří výzkumnou zprávu, jež je syntézou teorie a samotné zkušenosti. Dialogičnost vyplývá z existence optiky badatele a konkrétního zkoumaného jevu. Pro výzkum je typické trojí vymezení: výběr tématu, analýza a interpretace dat a samotný závěr výzkumu (Švaříček, Šedřová a kol., 2007). Výzkum byl veden *kvalitativní metodou pomocí dotazníku a hloubkových, polostrukturovaných rozhovorů*. Následně budou data analyzována metodou *interpretativní fenomenologická analýza (IPA)*.

2.2.1 Výzkumný soubor

Pro vytvoření výzkumného souboru byla zvolena strategie náhodného výběru, a to proto, že bylo obtížné se s participanty domluvit a spolehnout se, že se skutečně dostaví v domluvený den a čas. Již zmiňované rozhovory mi bylo umožněno provádět ve středisku Drop In, o.p.s. Zde jsem strávila přibližně dobu dvou týdnů s každodenní docházkou. Oslovila jsem v podstatě v té době každého, který se do zařízení dostavil za účelem využití jejich služeb. Kontaktovala jsem celkem 13 klientů mužského pohlaví a 8 z nich s účastí na výzkumu souhlasilo. K eliminaci respondentů pouze na muže došlo z prozaického důvodu. Všechny ženy, které jsem oslovila, s participací na výzkumu nesouhlasilo. Kritérium bylo tedy apriori přirozeně determinováno na participanty, kteří jsou mužského pohlaví a jsou aktivními uživateli návykových látek. Výzkumný soubor tedy tvořilo dohromady 8

participantů mužského pohlaví, ve věku 35-53 let. Vybraný výzkumný vzorek je tedy homogenizovaný, jeho jednotlivé prvky téma výzkumu spojuje.

Výzkumný soubor jako takový jsem si vybrala ke svému zkoumání na základě své původní osobní zkušenosti. V nízkoprahovém středisku Drop In o.p.s. jsem byla na stáži a měla jsem tak možnost s klienty hovořit o tom, jak se jim daří, co je trápí, jaké jsou jejich zkušenosti a prožitky. Nyní bych svůj výzkumný soubor představila podrobněji z výsledků dotazníků. Žádný z participantů není nikde zaměstnaný a všichni jsou svobodní. Nikdo nemá zkušenost s psychoterapií.

Ondřej je aktivním uživatelem subutexu, pervitinu a marihuany. Má zkušenost se vším, co je v České republice dostupné. Nikdy neabsolvoval substituční léčbu a naposledy abstinovat v rámci ústavní léčby v 18ti letech, v délce 3 měsíců. Závislý na drogách je 25 let, tedy od svých 16 let.

Antonín je momentálně aktivním uživatelem pervitinu a má zkušenost i s marihuanou. Jeho závislost na drogách trvá 2 roky, tedy od 51 let a nemá zkušenost se substituční léčbou ani s abstinencí. Má 4 děti, ve věku 24, 28, 31, 35 let.

Michal je momentálně závislý na pervitinu a alkoholu. Má zkušenost i s marihuanou a nikdy nebyl v substituční léčbě. Závislým je 7 let, tedy od svých 30 let. Naposledy abstinovat ve svých 31 letech, v délce 1 měsíce.

Roman má zkušenost s metadonem, ale je momentálně závislý již 17 let na pervitinu, marihuaně, subutexu a heroinu. Má zkušenost se substituční léčbou na které byl před 3 roky a poté abstinovat 1 měsíc. Roman má jedno dítě ve věku 10 let.

Daniel je momentálně na substituční léčbě a je aktivním uživatelem metadonu a marihuany. Má zkušenost s heroinem, pervitinem a subutexem. Naposledy abstinovat ve vězení, v roce 2018, po dobu 6 měsíců.

Josef je závislý na pervitinu po dobu 4 let. Má zkušenost s alkoholem a marihuanou. Nikdy nepodstoupil substituční léčbu ani neabstinovat.

Jan je aktivním uživatelem pervitinu, alkoholu a marihuany, od svých 21 let. Má zkušenost s heroinem a LSD a nikdy nepodstoupil substituční léčbu ani neabstinoval.

Petr je momentálně závislý 15 let na subutexu, pervitinu a marihuaně. Zkušenost má s heroinem, metadonem a alkoholem. Naposledy podstoupil substituční léčbu před 4 roky a zkušenost s abstinencí nemá. Má jedno dítě ve věku 21 let.

2.2.2 Průběh terénních prací

V průběhu výzkumu byl především zohledněn princip ochrany účastníků. Všichni účastníci jsou anonymizováni a dobrovolně s výzkumem i nahráváním rozhovoru souhlasili a dali svolení k jeho publikaci. S každým byl podepsán informovaný souhlas před uskutečněním dotazníků i rozhovorů, jež je přiložen jako příloha 1.

Šetření probíhalo formou individuálního rozhovoru v prostorech Nízkoprahového střediska Drop In o.p.s. a všechny rozhovory trvaly přibližně 60 minut. Do zařízení jsem přicházela každé ráno vždy v otevírací hodinu. Často jsem se setkala s tím, že příchozí klienti si museli nejdříve aplikovat drogu, a až poté jsem je mohla oslovit a mohly započít rozhovory. Jak jsem již uvedla, výzkum byl prováděn pomocí nástroje dotazníku a hloubkových, polostrukturovaných rozhovorů. Tyto dokumenty jsou uloženy v příloze č. 2 a 3.

Dotazník ve své základní podobě může nahradit strukturovaný rozhovor a bývá předložen v písemné podobě (Miovský, 2006). V případě mé výzkumné studie dotazník de facto uvozoval další spolupráci s klienty, jejíž základ tvořil následně polostrukturovaný hloubkový rozhovor. Prostřednictvím stručného dotazníku jsem pouze zjistila základní skutečnosti, týkající se typu užívané drogy, délky užívání a taktéž na způsob případné léčby závislosti. Dotazník sloužil k představení klienta, k bližší specifikaci praktického užívání drogy, tudíž neobsahoval otázky, týkající se samotného emočního prožívání.

2.2.3 Analýza dat

Výzkum byl rozdělen do dvou částí. První část výzkumu probíhala formou dotazníku na základní skutečnosti týkající se typu užívání drogy, délky jejich užívání a taktéž na způsob léčby závislosti. V druhé části jsem se zaměřila pomocí hloubkového, polo strukturovaného rozhovoru k zachycení emočního prožívání. V rámci výzkumného šetření byla použita metoda

kvalitativního výzkumu a následně pro analýzu dat, byla použita interpretativní fenomenologická analýza (*IPA - Interpretative Phenomenological Analysis*), která se pokouší porozumět žité zkušenosti jedince. Snaží se zjistit, jakým způsobem lidé přisuzují své zkušenosti smysl, jaký má význam zkušenost pro jejího nositele. Cílem této metody je detailní prozkoumání světa člověka, jak jej vnímá, jak si vysvětluje události, situace a zkušenosti. Prostřednictvím prozkoumání konkrétní osobní zkušenosti se snaží porozumět určité události nebo procesu. Tato metoda je fenomenologická tím, že se snaží prozkoumat osobní a osobité vnímání nebo vysvětlování si události, situací a zkušeností. Stojí v protikladu k produkování objektivních tvrzení o nějakém objektu nebo zkušenosti. Objekt a subjekt vnímání od sebe nejsou odděleny, kdy objekt jako fenomén je ovlivněn právě tím, kdo jej vnímá. Cílem mé práce je zkoumat žitou zkušenost a svět člověka a zjistit, jaký dává své zkušenosti význam, proto mnou byla metoda IPA pro můj výzkum zvolena (www.ipa.bbk.ac.uk, online).

Po ukončení terénních prací, spojených se získáváním relevantních dat pro analýzu, byly všechny nahrané rozhovory doslovně přepsány – viz příloha č.5. Přepisy byly kontrolou srovnávány s původní nahrávkou. Získané informace či data byly podrobeny analýze dle principů přístupu IPA. Postupovala jsem od prvního k poslednímu rozhovoru, čímž jsem si zachovala individuální přístup ke každému participantovi. Opakovaně jsem si pročetla celé přepisy s určitým časovým rozestupem. Díky tomu jsem byla schopna se co nejvíce ponořit do světa odpovídajícího. Při poslechu jsem si činila poznámky, na základě kterých vznikala *klíčová slova*. V další fázi se objem dat v podstatě redukuje díky formulování *témat*. Poté jsem přistoupila k dalšímu důležitému kroku – hledání vzorců napříč kauzami. Témata, jevící se jako společná, jsou kladena do vzorců. V tomto kroku tedy došlo k propojení jednotlivých analýz a nalezení souvislostí ve zkušenostech každého jednoho z participantů. Při *analýze dat* dle přístupu IPA dochází zároveň k jejich *interpretaci*.

Výsledky

V následujících kapitolách jsou uvedeny výsledky z rozhovorů. V rámci odpovědí respondentů jsou výsledky rozděleny na pět podtémat. Vzhledem k tomu, že někteří účastníci byli pod vlivem psychoaktivních látek, mohly být jejich odpovědi ovlivněny. S touto skutečností jsem počítala, na základě výsledků vědeckých výzkumů, týkajících se vlivu drog na jednání a chování jedince (viz kapitola 1.2.4.).

2.2.4 Základní povědomí o pojmu emoce

V první části rozhovoru mě zajímalo, jak účastníci pojem „emoce“ vůbec vnímají, co se jim přitom vybaví, jestli o pojmu dokážou mluvit a jestli emoce dokážou pojmenovat, nebo rozdělit na nějaké druhy či kategorie. Účastníci neměli problém emoce definovat subjektivně, odpovídali spontánně. Emoce popisují jako stav, který momentálně cítí, automatickou reakci organismu na prožívanou skutečnost, něco co je vyvoláno prožitou zkušeností, hodnotovým žebříčkem, hlasem srdce, aktuální náladou. Pro většinu je důležité vůbec něco cítit. Zároveň také často s emocemi spojovali instinkty, pudy, city, pocity a nálady. Někteří ovšem reagovali podrážděně a měli pocit, že je to nějaká „zkouška.“

Ondřej: „automatická věc, udělat něco spontánně, instinktivně.. pociťovat pocity u nějaký činnosti“

Antonín: „člověk musí mít nějaký srdce.. mají svůj smysl a v každém případě nosí emoce nějakou hodnotu“

Roman: „prostě to, co jde od srdce.. to, co už je u nás u fetáků zhaslý“

Daniel: „pocity, no.. ježíš, to jsou zkoušky zas nějaký.. pocity svoje osobní.. to co máte uvnitř, v srdci..“

Jan: „pocity, nálada, od srdce.. dělám něco sám od sebe“

Petr: „cit, pro něco, nebo pro někoho.. vůči někomu“

Při rozdělování konkrétních emocí, které znají, účastníci většinou rozdělili emoce na „dobré“ a na „špatné“. Někteří jmenovali emoce, které znají, ale při upřesnění otázky, jestli je nějak rozlišují, nebo řadí do nějakých kategorií, dva z účastníků řekli, že ne a že je to vlastně nezajímá. Za „dobré emoce“ považují lásku, mateřství, ochranný pud, štěstí, radost a úsměv. Za ty špatné považují smutek, strach, nenávisť, zlost, agresi, pláč, křivdu, úzkost, naštvanost, vztek, ponížení, prázdnotu a zklamání.

Dotaz na konkrétní rozlišování emocí a řazení vůči participantům měl upřesňující charakter, někteří se přes něj přenesli určitou paušalizací, další byli ochotni zamyslet se a prezentovat povahu emocí přesněji. Jsem toho názoru, že se zde projevila určitá impulzivita v odpovědích („je zbytečný to jmenovat“), s náznakem neochoty či úniku od tématu, které je skutečně téměř pro každého člověka citlivé a zasahuje jej.

Ondřej: „ty dobrý a ty špatný.. ty dobrý prostě dělaj člověku dobře a ty špatný dělaj člověku blbě“

Antonín: „emoce má každé prostě.. takže to je zbytečný jmenovat“

Josef: „ty dobrý jsou prostě.. radost, že mě někdy jenom někdo prostě normálně pozdraví.. ty špatný je asi nasranost, sám na sebe, na svět, na to kde teď jsem, kdo jsem.. je mi smutno, samota.. stydím se a asi prostě osamělost někdy..“

Roman: „radost.. já nevím, strach, ponížení, smutek, prázdno.. zlost, agrese..“

Ondřej: „láska, mateřství.. jakože mateřský pud, ochranný pud..“

V další části rozhovoru mě zajímalo, zda-li vnímají participanté emoce jako součást svého života či obecně jako něco, co se týká drogově závislých. Většina z dotazovaných uvádí, že emoce pro ně nejsou stěžejním tématem. Jejich emoce na denní bázi se většinou nezaměřují na to kdo a jak se cítí, ale jak si opatřit drogu, koho okrást a kde „něco sehnat“. Taktéž se většina z nich nezaobírá tím, jak se vedle nich lidé cítí a co prožívají. Jeden z dotazovaných odpovídal, že jeho emoce jsou agresivní a „silně sprostý“, což většinou ovlivňuje droga, kterou konzumuje. Další z dotazovaných reagoval „úplně vystřelený na Mars a bezstarostný (když je na pervitinu) anebo spíte (když je na heroinu).“

Zde bych se zaměřila na téma *empatie* v prožívání závislých, kdy primární odpovědí je sehnat si drogu, a to jakýmkoliv způsobem bez zamýšlení se nad tím, jak se vedle nich lidé cítí a co prožívají. *U závislého jedince můžeme poměrně jasně pozorovat odklon od řešení primárních situací dříve plných emocí různého stupně a tenzí, tedy i od takových situací, které predikují soucit či empatii vůči druhému člověku. Ve svých projevech je závislý jedinec rigidní, emočně oploštělý, není schopen plasticky vnímat vnitřní i vnější interakce* (Boleloucký, 1993).

Ondřej: „emoce máme asi všichni, ne.. máme nějakou náladu a ty emoce ovlivňují mojí náladu.“

Antonín: „ne, vůbec je neřeším.. emoce by si měl člověk nechat pro sebe.. ono ti mladí žádné emoce nemají, mně můj táta říkal kde mám nosit srdce.. a to si myslím, že je taky emoční.“

Michal: „jo, my máme emoce.. ale to jsou agresivní a silně sprostý emoce.. pokud jsme tzv. „moc“ tak tam ty emoce mizí, takže máme emoce ale opravdu silně, silně ošklivý, jo.. ovlivní to ta látka a podle toho jsou emoce.“

Roman: „to záleží.. já hledal v drogách útek.. zapomenou na to co se děje a na to jak se lidi ke mně chovají. Alespoň takhle někam patřím, jinak jsem na okraji společnosti, a alespoň člověk není sám.. já beru spíš aby mi nebylo špatně, abych fungoval, protože už prostě nemám fakt nikoho.. a myslím, že se to prostě nevnímá, ty emoce, to je furt stejnej kolotoč, asi jsou změny v náladách a emocích ale neřeší se to, nikoho to nezajímá.“

Daniel: „pro mě ne já mám svojí hlavu a ostatním do ní nevidím, pochybuju že to tady někdo řeší.. to je každého věc, já si hledím svého a neřeším komu kde šplouchá na maják.. ale když se mě snažil někdo okrást, to jsem se nasral a měl jsem ty emoce, to nejde v sobě furt zavírat.“

Josef: „asi jo, těžko říct jak to mají ostatní, spíš neřeší jak se cítí, jde jim jen o to kde koho okrást a kde si co sehnat.. já jsem zažil lásku.. partnerskou i rodinou a toho života se ty emoce pak týkají víc, když něco zažil a pak o to přišel.“

Jan: „nevím co jako oni, ale nebavíme se o tom.. asi se to týká každého, každej je prostě nějakej.. když např. se mě snaží někdo okrást tak se naseru a dám mu do držky, ale to je normální.“

Petr: „ne, určitě ne, kdyby jo tak tu nejsme.. života na drogách se to týká ale oni to nevnímají, mají strašně silný emoce, buď jsou úplně vystřelený na Mars a bezstarostný anebo spí..“

2.2.5 Subjektivní prožívání konkrétních emocí

Pozorovala jsem a několikerým pročitáním odpovědí se mi tato skutečnost potvrdila, že možnost vyjádřit své vlastní emoce byla pro participanty větší komplikací. Jejich odpovědi jsou charakterizovány z dvojího pohledu, jednak jsou znakem souhrnu jejich životních zkušeností a za druhé stavu, ve kterém se v současnosti nacházejí. Šest z nich odpovědělo, že jsou více méně „v pohodě“ či téma emocí moc neřeší. Jeden z nich popisuje, že cítí prázdnotu (viz např. Vácha - užíváním drog se člověk dostává do velmi intenzivních pocitů odcizení, izolace a prázdnoty, včetně ztráty smyslu a účelu života. Paradoxně - nic s výjimkou drogy

nemůže právě tuto prázdnotu naplnit). Další z participantů definuje svůj stav měřítkem střízlivosti, ve které „necítí vůbec nic“, ale pokud konzumuje drogy, tak se cítí příjemně (viz např. Janů a Racková in Höschl, 2011 – „příjemný ale pro jedince nedostupný pocit odměny či uspokojení jej láká ke konzumaci drog, přestože si je vědom rizika a následků.“).

Ondřej: „do všeho jdu prsama.. žiju šupáckej život ale myslím, že jsem v pohodě..“

Antonín: „jsem spíš takovej spíš se vším srovnanej.. a prostě i když jsem ted'ka na tý ulici momentálně, tak prostě.. takhle to všechno má bejt..“

Daniel: „mám se dobře, já jako.. nechci nic měnit.. já prostě se netopim ve věcech, já dělám to co mi dělá dobře a prostě drogy jsou součástí.. a dělám to co chci ..jsem ted' prostě úplně v pohodě“

Michal: „když jsem střízlivej tak necejtim vůbec nic, já jsem takovej samotář.. každodenně se uvádím do stavu příjemnýho, k čemuž mi pomáhá alkohol a drogy.. každěj den mám emoce pěkný díky alkoholu.. protože střízlivej jsem tak něco jako, ani slaný ani mastný.. jsem takovej nudnej, nezáživnej, a mlčím..“

Většina z dotazovaných tápala v odpovědích při otázce, zdali jsou nějaké jejich emoce prožívány častěji nebo příjemněji/nejpříjemněji než jiné. Čtyři z nich odpověděli, že mají spíše nepříjemné emoce, jeden nedokázal odpovědět vůbec a jeden popsal, že má příjemné emoce, když má nějaký zdroj příjmu, tj. něco ukradne či vyžebřá. Poslední měl dobrý pocit z dobře uvařeného jídla.

Roman: „ta osamělost a samota, no.. to je častější.. prostě ten člověk tomu druhýmu chybí“

Jan: „záleží, jestli zrovna mám matroš, když se dobře krade nebo něco vyžebřám, tak si pak koupím třeba matroš jako na nějaký dny dopředu, jo.. a to pak jsem prostě v pohodě.. nic mě nerozhodí.. no takže to je super super příjemný no..“

Josef: „častější mám ted' ty blbý.. prostě asi nějak jako, je mi líto jak to je..“

Antonín: „tyhle ty věci, já takhle neřeším, o tom mně se nechce mluvit..“

Petr: „spíš ty nepříjemné.. nějaká jako samota, ta osamělost, jo, ty vzpomínky a tohleto.. ono si Vás to (drogy) na to dno stáhne samo, to se nemáte jak bránit moc..“

Většina uvádí, že se jejich emoce nedají sdílet, pokud člověk neprožil to, co participanti. Velkou roli hraje rodinné zázemí, či současná motivace v osobním životě, zda mají někoho pro koho žít. Zároveň se vyjevilo, že drogu vnímají jako únik z reality. Jeden nedokázal emoce popsat vůbec, tři z nich jsou nešťastní a tento život nikomu nepřejí. Popisují emoce jako úzkost, obavu budoucnosti, nemožnost z této situace vystoupit. Jeden z participantů popsal vliv vyrůstání v rodině, kde nepřijali jeho gay identitu a hovořil také o jiné barvě pleti, jelikož jeho matka je jiné národnosti. Dva zmínili souvislost mezi ztrátou lásky a spadnutí do drog, jeden hovořil o ztrátě matky a začátku konzumace drog.

Společným jmenovatelem pro výsledné teze, získané z této otázky, je dle mého názoru *únik z reality*. Tím a potažmo užitím návykové látky se řeší ztráta lásky, matky, nepřijetí v rodině a společnosti, obava z budoucnosti, úzkost. *Užívání drog je jedním ze způsobů, kterými jedinec eliminuje psychickou bolest a prázdnotu nebo řeší vztahové krize. Prostřednictvím drogy se člověk vyhýbá důsledkům vlastního jednání a prožívání, vlastní životní krizi nevnímá, nepřiznává si ji, pohybuje se v jiných dimenzích než ve své vlastní minulosti, přítomnosti a budoucnosti.* (Vodáčková, 2002).

Antonín: „ty emoce se nedají okamžitě popsat, musíte to prožít abyste viděla co k tomu patří.“

Petr: „nikomu nepřejíu tenhle život, ono z toho fakt prostě nevystoupíte.. je to dost stereotypní tenhle život, je to jako kolotoč ktorej se točí furt stejným směrem ..a nikdy se nezastaví.“

Daniel: „myslím, že bych to nevyměnil, tenhle život.. nevyměnil bych ho za nic.“

Jan: „máte úzkosti většinou.. jste nervózní protože nevíte jako co bude.. totální bordel, prostě si představte obraz a na něm dětskou čmáranici která je prostě úplně jako.. totáálně zamotaná a nemůžete se z ní vymotat, protože tam není ani konec ani začátek“

Ondřej: „zodpovědnost za buchtu.. se mnou, já když mám buchtu, tak jsi moje královna.. budu se zpovídat maximálně buchtě se kterou jsem nebo budu“

Josef: „dřív jsem žil normálně, vyrůstal jsem v úplně normální rodině.. Kláru (přítelkyni) jsem miloval úplně nejvíc.. na podzim 2016 jsme měli nehodu, jako v autě.. no a.. při které umřela.. no a vlastně od té doby se to všechno vlastně posralo, a já jsem teď tady..“

Michal: „moje máma byla s prominutím šlapka a byla Kubánskýho původu.. bylo pro mě těžký pochopit proč nejsem bílej jako ostatní děti, když táta můj bílej.. v 15ti jsem došel k názoru že je ze mě gay, stoprocentní.. emoce které mě opravdu rozbily, jo.. jako 28 letej jsem si nechal vytrhat celý horní patro.. to mě tak docela srazilo sebevědomí, asi nejvíc.. ještě k tomu, že jsem stoprocentní gay, tak prostě jsem někde jinde, opravdu..“

Roman: „já se hrozně strašně vždycky zblázním do holky.. a vlastně jsem nezažil to co normální lidi, tu normální rodinu.. zažívat takovou tu radost.. jsem prostě hodně uzavřenej člověk jako do sebe.. drogy mi daly možnost úniku, jakoby z té reality.. ten svět tolik nebolí, jako by bolel ve skutečnosti..“

Při otázce, podle čeho vlastně poznají, že něco cítí, většina popsala pocit jako něco samozřejmého, na němž se nepozastavují, berou, že pocit, ať už jakýkoliv mají. Obecně rozdělují pocit při normálním stavu a při konzumaci drog. Pocit úzkosti a strachu je determinován drogou, kterou dotazující konzumují. Při jejich konzumaci pervitin většinou vyvolává stav zrychlení, lepší zrak, vnímavost, teplo, pocit, že musíte být neustále v pohybu, kdykoli můžete tzv. odejít. U abstinenciho stavu dotazování popisují, že je vám jedno jestli něco cítíte, uděláte všechno proto, aby vám nebylo špatně a všechno jde stranou. Člověk se nemůže nadechnout, chce hlavně utéct z dané situace.

U těchto odpovědí je pro mě stěžejní zjištění, že participanti zřetelně vidí rozdíl ve svých emocích v době, kdy konzumují drogu a v době, kdy jsou střízliví. Abstinenci stav silně ovlivňuje charakter jejich emocí, chtějí ze situace utéci, chtějí zpět návrat pocitu lepší vnímavosti, tepla, zrychlení. *Droga je co do prožitků velmi plastická, proto si může jedinec vyplnit přesně ta místa své osobnosti, která má za chybějící nebo nedostatečná. Dá se říci, že téměř okamžitě vzniká spojení mezi účinky drogy a usilováním člověka o sebevědomění a osamostatnění* (Boleloucký, 1993).

Ondřej: „normálně pocit, to snad cejtím, když jsem zmaštěnej tak reaguju úplně jinak.“

Antonín: „to nevnímám, to prostě přijde, to bych nad tím přemýšlel a ještě tu byl za pitomce navíc.. emoce mám z tohohle (pouští mi techno).. tam ty emoce okamžitě dostanete protože tam je strašně moc lidí, to nevíte na co koukat (na těch koncertech); úplně velice pozitivní emoce, to vás uklidní, je to moc hezký.“

Jan: „úplně normálně to prostě přijde, cítíte to uvnitř, podle toho co dělám.“

Roman: „to prostě cejtíte, myslel jsem že bych se nedokázal takhle zbláznit do holky a furt ji mám rád, (zamilovanost) přijde a semele Vás to.“

Daniel: „to prostě přijde, to prostě cítíte.. i na těch drogách, že to najíždí, první na hovno a pak jedeš, cítíte uvolnění, na všechno se vyserete a všechno se zpomalí, vžiju se do jinýho světa kde chci bejt.. nic mě nebolí, cítím jenom teplo a nic nemusím.“

Josef: „samo se to stane, asi to není úplně na mě.. kdyby jo tak si to nevybírám to bych radši necejtil nic.“

Typické nebo časté situace, ve kterých participanti vlastně prožívají nějaké emoce, se v odpovědích participantů vyjevilo, že se ve 4 případech vyskytuje pocit vzteku jako nejčastější vyvolaná emoce. Frustrace pramení z nespravedlnosti, života na okraji společnosti, šikany, pocitu ohroženosti, z pocitu, že v životě nic nedokázali. Ve 2 případech z těchto 4 jsou jejich emoce vzteku a naštvanosti zobrazovány s násilím, „dát někomu pěstí“. Tuto skutečnost potvrzuje svými zjištěními Nešpor (2000) - *Dalšími důsledky mohou být hostilita, výrazná sebellitost a přecitlivělost, nedostatek sebevědomí, nízká frustrační tolerance včetně různých obav*. V jednom případě je to radost, která většinou pramení z nalezení peněz a pozdější „jo konečně“ užití drogy. Další uvedl pocit zmaru a absolutního životního neúspěchu, který ovšem nevyvolává pocit vzteku. Participanti separátně uvádějí emoce, které prožívají večer před usnutím. Většinou se jedná o smutek, prázdnotu a samotu. Zde se odkazují na Váchovou, Janů a Rackovou (2009) - *Lidé hledají v závislosti uspokojení nebo únik před úzkostí, nepříjemnými emocemi a úlevu od problémů*.

Ondřej: „vztekám se když mě někdo neposlouchá nebo když si ze mě utahuje, to hořím a jsem nasranej, jako impulzivní a startovací.. ale já jsem rvavej a nemám rád nespravedlnost a šikanu.. jinak mám radost z jídla, když to někomu chutná a jakože radost že dělám někomu radost.. a zabíjí mě, že vlastně nic neumím, nic jsem se nenaučil, pro normální slušný lidi jsem bezcenná smažka která za nic nestojí.“

Antonín: „okamžitá emoce když nacházím několik dní po sobě peníze, to mám úplně pozitivní emoce, úplně nejvíc pozitivní emoce.. prostě.. a pak naštvanost jako s tou paní v Tesco.. ale jinak mě takhle nic nenaštve, já už ten život беру tak jak je.“

Michal: „když usínám, pocity že je ze mě totální hovno a alkoholik.. jediný pozitivní že spím v tenisovém areálu. V 37 letech jsem nepostavil nic.. je to smutný, je ze mě alkoholik, špína, bezdomovec, ale alespoň nejsem kriminální.. jinak dobře mi je když sedím s alkoholikama.“

Roman: „radost mám když si jdu koupit, to je klasická radost jakože „jo, konečně“ a pak.. osamělost když jsem večer ve stanu.. když jsem sám tak mám nejvíc emoce, jakože smutek, prázdno.. a samota.“

Daniel: „nad tím nepřemýšlím.. když mě chce někdo ojetat tak se naseru, takže vztek jakoby, a někomu bych rozmlátil držku.. a příjemný.. když si jdu pro metadon, nebo cvičím.. čtu.“

Josef: „večer než usnu a mám sny, sním o tom jako bylo dřív.. to cítím nasranost, a jakoby, na perníku prožívám to hezký, uvolním se a neřeším.. já jsem samotář, moc se nedružím.. dobře mi je když se ke mně někdo chová slušně, když najdu peníze, pak si připadám jako člověk.“

Jan: „jsem nasírací v nejmocnějších situacích (když mu někdo vzal poslední rozdělačku a on si potřeboval dát), jsem pak po něm skočil.. a když jsem měl buchtu, byl jsem zamilovaný, bylo to dobré že jsem nebyl sám a měli jsme toho víc, ale ona pak chtěla přestat brát a chtěla abych taky přestal brát, a to mě nasralo, mně nesmí nikdo říkat co bych měl nebo neměl.“

Petr: „když si pouštím písničky.. spíš večer a přemýšlím o synovi.. nebo, když si lehnu někam kam nesmím, jsem nervózní kdy mě někdo vyžene, čekám kdy zase dostanu vynadáno.. a abst'áky jsou taky typický, jakoby ta úzkost.“

Při vzpomínání si na nějaký nejhorší emoční zážitek, lze odpovědi rozdělit do následující kategorií:

ztráta blízkého člověka – blízkého člena rodiny. V jednom případě dotazovaný byl chvíli na to čistý, ale pak opět spadnul do závislosti, jež mu dal pocit zapomenutí, šílenství a zoufalosti. Další dotazovaný měl po ztrátě blízké osoby záchvaty vzteku, agresivity, taktéž studu a úzkosti vůči zklamání v rodině

ztráta hmotného majetku – krádež telefonu, která vyvolala křivdu, vztek a pocit vše kolem sebe rozmlátit, což vedlo až k nenávisti sám vůči sobě

osobní zklamání – zklamání z člověka, kterému bezmezně důvěřoval, ze kterého se dotazovaný dostával cca 1 rok, další odpověděl zklamání, když mu řekla přítelkyně, že je feťák

abst'ák – uvedený ve dvou odpovědích jako bezmoc, strašný pocit zoufalství, totální dno

Ondřej: „holka mě nechala přivázaného k posteli 3 hodiny a odešla.. a nevrátila se. To byl zmar, zoufalství, zklamání, přeměnilo se to ve vztek, beznaděj.. já jsem.. byl jsem do ní zamilovanej, úplně hotovej, nejvíc, dostával jsem se z toho rok, úplně jsem tomu propad.. jsem jako trubka když se zamiluju, jinak jsem normálně frajer.“

Michal: „když mi někdo tady ukradl telefon který jsem měl nový a sám si ho koupil, furt jsem kupoval telefony protože jsem ho buď někde ztratil.. ale tenhle mi ukradl ten „kamarád“.. to byla křivda, vztek, jsem byl schopnej rozštípat všechno, a rozbít všechnot, z tý nasranosti protože se to opakovalo.. a pak jsem začal pocítovat nenávist vůči sobě, všem, chlastu.. a přesto chlastám, z toho jsem ale těžce nasranej na sebe.“

Roman: „když mi umřel děda, to jsem byl čistej a pak jsem se vrátil zpátky do heráku kterej mi dal šanci zapomenout.. jinak to bylo šílenství.. zoufalost.“

Daniel: „absták, no.. když mám sny a halucinace a jsem v jiným světě.. to je bezmoc, strašný.. nebo v base když jsem měl absták tak to bylo totální dno, všechno vás bolí a nemůžete dál.. když je ale člověk citlivej a chytřej tak se dá z abstáku vytěžit, přijdete na něco co je ve vesmíru, a to normální člověk nepozná.“

Josef: „když jsem měl autonehodu s přítelkyní a ona u toho umřela, změnil se mi v ten moment život.. nedal jsem to.. měl jsem záchvaty vzteku a byl jsem agresivní, bylo se mnou k nevydržení a poslal jsem si to u všech.. teď to je prostě stud, úzkost..“

Jan: „absták, to nemůžete nic, máte uvnitř rozklepané orgány.. nebo když mě okradli v noci a všechno mi vzali, to byla jako mega nasranost, mega vztek, jsem byl připravenej někoho zabít.. zlost, impulzivní, nasírací.“

Petr: „uvědomění že jsem o všechno přišel a že jsem feťák, když přítelkyně řekla že jsem feťák, a že je to se mnou nesnesitelný.“

Při vzpomínání na naopak nejlepší emoční zážitek, každý z participantů přesně znal odpověď. Odpovědi lze charakterizovat velkou subjektivní rozmaností – od drogového zážitku přes dar od člověka po narození dětí či lásku k ženě. Odpovědi lze rozdělit do následujících kategorií:

drogový zážitek – ve dvou případech se jednalo o užití drogy a z něj vyvolaný úžasný pocit. V jednom případě to byla památka na první užití pervitinu, což vyvolalo teplo, sebedůvěru, zklidnění a neřešení problémů

nenadálé obohacení – nalezení finančních prostředků. Štěstí vyvolané nálezem bylo nezměrné, ovšem s vidinou koupě drog a účinku jejich užití, toto bylo ve dvou případech.

láska – ve dvou odpovědích to bylo stav zamilovanosti a ve dvou narození potomka

V jednom případě se jednalo o skvělý zážitek z koncertu.

Ondřej: „na punkovém koncertě když jsem si dal poprvé pervitin.. byl jsem nasranej že mi to nedali dřív, nikdo mě nehonil, všechno mi sedělo, okamžité teplo.. úplně jako, jo, tohle chci, to jsem hledal, teplo, sebedůvěra, žádný honění a píčoviny, nohama na zemi, klid, a prostě teploučko.“

Antonín: „na trance koncertě, to bylo nejlepší.. úplně nejvíc pozitivní emoce jsem měl.“

Michal: „když jsem dostal od pána co mě viděl hrabat se v popelnících, a on mě obdivoval že po sobě uklízím tu popelnici co jsem vyházal, a pak mi dal telefony, iPod, tablet v hodnotě 100,000Kč.. to jsem cejtíl vděk, radost, a jako, vrací se mi to že nekradu, taková ta dobrá karma.“

Daniel: „když si dám drogu, metadon.“

Josef: „s Klárou“ (dále o tom nechce mluvit)

Jan: „když jsem našel kufr se zlatem, hodinkami atd., pak to vydělalo 14,000, měl jsem vystaráno na dva týdny, to bylo štěstí úplně největší, prostě ohňostroj v sobě jsem měl.“

Petr: „když se mi narodil syn, v tu chvíli je to Vás svět.. a na ničem jiným nezáleží, je to nejkrásnější.“

2.2.6 Emoční prožívání před závislostí

Vzpomenout si na emoce před závislostí, bylo pro všechny participanty velmi náročné. Jeden z participantů vůbec nechtěl odpovídat, jen jeden z nich uvedl, že život před tím byl lepší. Sám pocit vztahoval na přítomnost někoho, kdo ho má rád. Jeden z participantů přiznal, že nyní jsou jeho emoce daleko horší, než před jeho závislostí.

Převládá názor, že konzumace drog „přemazala“ emoce, pocity které měli ještě před tím, než drogy začali brát. Nechtějí se k těmto pocitům vracet. Dva participanté uvedli neuspořádané rodinné poměry, které je k drogám navedly. *Prostředí a lidé, kteří se v něm*

nacházejí, významným způsobem formulují osobnost jedince a potažmo i jeho rozhodování o požití drogy. Jsou to rodiče, širší rodina, sourozenci, přátelé, škola, volnočasové aktivity, vliv médií, zaměstnání, veřejné mínění. Dochází k posilování vhodných či nevhodných emočních reakcí, které přispívají ke vzniku adaptivního či maladaptivního vzorce chování (Presl, 1994). Co se týče „přemazání“ původních emocí, pak je na místě citovat Nešpora, který sdělenou skutečnost participanty potvrzuje (2000): *Biologické změny v chemismu mozku a procesech se sdružují s dalšími poruchami nálady a emocí. Dalšími důsledky mohou být hostilita, výrazná sebelítost a přecitlivělost, nedostatek sebevědomí, nízká frustrační tolerance včetně různých obav. Tento negativní soubor důsledků užívání drog paradoxně vytváří a udržuje vzorce nadměrného užívání drog, ze kterých vznikl.* (Nešpor, 2000).

Ondřej: „...já jsem byl bez chlapeckého vzoru a táta, jakoby nebyl to táta na kterýho bych byl pyšnej, ale nevím jestli tohle ovlivňovalo moje prožívání, nad tím jsem nepřemýšlel.. já jsem hodně punkoval a takovýhle věci jsem neřešil ani tehdy ani teď, ale intenzita se určitě změnila, ty nervy a vztek, to jako.. dřív jsem se tolik nevztekal.“

Michal: „...marihuana mě bavila a smál jsem se po ni, to mám furt stejně a pervitin mi teď přivozuje ne sílu, ale spíše deprese.. pocity méněcennosti, nedělá mi dobře na mozek, nedělá mi dobře nijak.. v těch začátcích ano ale teď už ne..je to asi i věkem a časem.. tím víc je to depresivní.“

Roman: „ne, mě to vymlelo, já si pamatuju sotva co bylo před týdnem, život mi na drogách strašně rychle utekl.. spíš si nic asi pamatovat nechci, vždycky jsem od věcí utíkal.. nepamatuju si to.“

Daniel: „ano, věděl jsem od začátku že heroin je to co jsem hledal, nelituju toho, neřešil jsem co jsem tehdy prožíval a cítil.. ani si to asi moc nepamatuju.. fet vygumuje všechno co v hlavě nechcete mít.. jinak to neřeším a ta intenzita je lepší a větší, všechno je tisíckrát lepší a na světě je líp.“

Josef: „ano, těžko říct.. spíš zažívám teď to horší co jsem myslel že nikdy nezažiju, prožívám věci o dost horší.. ty sračky nebyly tak intenzivní když jsem ještě nebral, prostě.. sám sebe si teď nevážím, jsem troska..“

Jan: „ano.. dřív jsem hulil, pochlastávačky, bitky a tak, máma byla taky feťáčka a já jsem z děcáku.. a pak jsem byl od 18ti sám, všude byli rádi že se mě zbavili, makat není pro mě, tenhle život jsem si vybral, žiju na plno.. a nebudu kňourat nebo se litovat, nepamatuju si co jsem prožíval a nemá smysl se o to ani pokoušet.. ten vývoj je, že vám je asi všechno víc jedno, pak se s ničím neserete.. v normálu je to nudný.“

Petr: „ano, já jsem ty věci měl úplně jinak před tím a dřív to bylo lepší.. člověk není sám, někomu na Vás záleží, slyšíte že Vás má někdo rád, sdílíte život.. já už jsem na konečný stanici a teď to nezažívám vůbec (jako dřív).. ono to hezký, ona droga vám to na chvíli nahradí, ale ty emoce jsou furt stejný, nejsou jiný po drogách.. neprožívám žádné nové emoce ale spíš víc těch na hovno.“

2.2.7 Představy o emočním prožívání

Všichni participanti promítli do odpovědi vlastní představy, které konfrontovaly jejich aktuální stav. Obecně se cítí jako lidé, které společnost neakceptuje a neuznává. Díky závislosti a prvkům s ní spojených (krádeže, snížená hygiena apod.) jsou vytlačováni na okraj společnosti, starají se především samo o sebe a o zajištění drogy. „Jsme špíny“ vystihuje jeden z nejčastějších pocitů.

Respondenti nedokázali až na výjimky odpovědět na dotaz, jak by se závislý člověk měl cítit. Zde schopnost si tyto emoce představit významně selhává. Dva z dotazovaných uvedli, že by člověk brát drogy neměl, měl žít normální život a tudíž zažívat příjemnější emoce. Jeden uvedl, že by narkoman měl být pokornější. Další, že by měl být uvolněnější.

Ondřej: „klasickej narkoman, jo.. no trošku pokory, ale zdravě aby nebyl zlomenej.. a jako, život je to co mám, ne to co chci.. někdy mám splín ale nechci žít jinak.. nás narkomany nikdo nebere a prostě, snažím se na sebe neupozorňovat, akorát se pak naseru.. já jsem darebák a žiju tak jak žiju, zmaštěnej koukáš na svět jinak.. on ten fet otupuje“

Antonín: „maximálně být uvolněnej, být nad věci a být pozornej, jinak si to člověk musí vypracovat nebo vybudovat každej sám (i ti co na drogách nejsou).“

Michal: „měl bych bydlet, chodit do práce, mít děti kdybych nebyl gay.. pociťoval bych dobrý stavy z mých dětí a ženy, pracovního zázemí a naopak tyhle emoce já nemám, měl bych se cítit dobře.. cítit lásku, ale jsem hovno, nakaženej alkoholik bezďák, hrůza.. důležitý si myslím je si nenalhávat (člověk na drogách), jinak tady nikdo nic neočekává, je to malá zoologická, nepřemýšlej nad ostatním..., když někdo kdo není drogách vidí někoho kdo taky není drogách tak je tolerantnější a cítí se, že můžou ukázat svoje emoce, být otevřenější.“

Roman: „my jsme emočně mimo, my ty emoce nemáme, nám to všechno drogy vzaly.. asi dokážeme cítit lásku ale stejně vždycky vyhraje droga, je na prvním místě.. a tady neprožívají nic, žádné emoce, já emoce mám ale neřeším je tolik.. tady se neočekává nic, lidi jsou vychcaný, nezavděčíte se, chtějí jen využít a koukají na sebe.. vy máte jiný zásady (ti co na drogách nejsou) než my, jiný priority a ty emoce záleží na prioritách.“

Daniel: „to je úplně jedno, neexistují pravidla, každý ať si žije podle sebe, ti co neberou se na nás koukaj skrz prsty a jsme špína pro všechny.. to jak se cítíme nikoho nezajímá, i to že by se mezi sebou ti co berou měli rádi tady nečekejte, nemůžete věřit nikomu.. nějaký emoce se tady neřeší, ti co na drogách nejsou očekávají že jim chceme něco udělat.“

Josef: „já bych asi měl být kde jsem, měl bych být možná silnější a odolnější, postavit se zase na nohy ale nemám proč, asi mi to vyhovuje, ti co jsou závislí by si to měli užívat a brát si z toho, projevy emocí: nikdo neřeší, možná jen když jsou střízliví, jinak emoce nevnímaj a neřeší, nás zbytečně lidi vnímaj jako špínu; ti co na drogách nejsou – svoje emoce a život řeší jinak, cítí se víc přijímaný a milovaný, je to snazší, cítí se líp, chtějí svoje emoce sdílet a je to otevřenější.“

Jan: „mě sere když někdo kňourá.. vybrali si to, vybral jsem si to i já, tenhle život.. a nelituju toho, ať si nikdo nic nevyčítá a když jo tak ať s tím otravuje někoho jinýho.. my se často chováme jako zvířata a nezvládneme to a děláme bordel, to pak normální lidi na nás čuměj a bojí se nás, a my si jedem svůj hajp, každý ať si hledí svýho, ať si dělá každý co chce.“

Petr: „ne to co prožívám já.. člověk by měl žít správně, nefetovat a vážit si toho co má, nebýt chamtivý, být pokorný a silnější.. o nás nikdo nestojí, my jsme mimo společnost a lepší je se stranit, ono to (lidi co neberou) obtěžuje a nemá to význam.. (ti co jsou na drogách) nejde jim o nic jinýho než dostat co, co chtěj.. ti co na drogách nejsou žijou spořádaný život, jiný priority, závisí i na tom s kým jste, s kým se milujete a projevujete emoce, např. mateřská láska a věci se dělají líp.“

Participantů nebyli schopni definovat, co je pro ně ideální emoce nebo by si pod tím byli schopni představit. Odpovědi byly zejména soustředěny na popis situace, nikoliv emoce. Polovina participantů konstatovala, že by nic neměnili a zachovali si stávající stav. Tři by rádi ukončili stávající stav, tj. závislost na drogách, a chtěli by se navrátit do normálního života. Jeden respondent uvedl, že by rád byl slušným člověkem.

Při otázce, co by od svého emočního života vlastně potřebovali, 3 respondenti uvedli, že by rádi získali zpět svou hrdost a bývalou sílu. Stejný počet respondentů konstatoval, že nepotřebuje od svého emočního života nic. Jeden respondent vy rád zažil lásku a strach o své blízké. Jeden pocit jistoty. Zde opět spatřujeme výraznou variabilitu odpovědí, související se subjektivním prožíváním daných emočních stavů. Odpovědi na tuto otázku nelze dost dobře paušalizovat, resp. zjistit podobné vzorce, týkající se ideální emoce a co si pod ní představit.

Ondřej: „já si udělám diskotéku během odpoledne a fakt jsem dobrej.“

Antonín: „chci být furt stejnej..já jsem byl slušnej a umím to furt když jsou slušní lidé, nám Čechům chybí respekt.“

Michal: „chtěl bych bejt abstinent.. měl bych radost že nekouřim, nepiju, nefetuju.. závidim lidem střízlivej vztah, čistotu, zajímá mě jak koukaj tyhle lidi na své a je mi líto že to nejde.“

Roman: „nijak, chci jen aby byla Mia (pes) v pohodě a abych tady nějak dožil.“

Daniel: „nechci nic jinak, nic víc ani míň bych nechtěl.“

Josef: „abych ze dne na den přestal s tímhle svinstvem, vzpamatovat se vrátit se do normálu, vidět rodinu.“

Jan: „kdybych každý týden našel něco (zdroj financí)..měl bych jistotku, příjem.“

Petr: „kdybych se vyléčil (z HIV), skoncoval s tímhle a vrátil se do normálu.“

2.2.8 Krajina emočního prožívání drogově závislých

Propojení emocí do konkrétní představy nedělalo respondentům problémy. Barvitě vyličily jejich představy jak má jejich emoční krajina vypadat. Od zářícího Grand Canyon, přes nádherný zámek, laguny, lesy plné zvěře, zeleň přírody, po bílé pláže, západy slunce apod. Vše kvete, hraje hudba, rodí se mláďata, písek na pláži je prohřátý..

Téměř všichni respondenti zmiňovali intenzitu barev, vnímali vůni jednotlivých komponentů, cítili bezstarostnost, jistotu, teplo, slunečno. Konstatuji, že jejich fantazie je skutečně velmi bohatá, nedokážu specifikovat, do jaké míry je tato skutečnost ovlivněna užíváním drog, ale zcela jistě do jisté míry ano. Participanti zmiňují potřebu být na tom vysněném místě bez lidí, akceptují zvířata. Jen v jednom případě bylo uvedeno, že by participant do své krajiny zahrnul blízkého člověka, svoji lásku. V jednom případě respondent definoval svoji představu jako šedivou krajinu, mraky, odstíny šedé, prázdno.

Je zřejmé, že závislý jedinec má ze všeho nejsilnější vazbu na drogu. Z výše analyzovaného vyplývá, že vyhasínají citové vazby k nejbližším lidem, protože ti ve snových představách obsaženi nejsou. Na lidech závislým přestává záležet (Nešpor, 2018). Participanti ve svých imaginacích touží po životě bez problémů, bez starostí, v pohodě a dostatku. Běžné

starosti či povinnosti denního života si zcela vůbec nepřipouští, to do jejich života nepatří. Možná právě proto, že s těžkými problémy a nesnázemi se potýkají dnes a denně už jen z toho důvodu, že nikdy na světě nejsou sami. Stále je s nimi družka droga, které je podřízen celý jejich život.

Ondřej: „všechny čtyři roční období, jaro léto podzim zima.. nějaká oáza a aby byl jasnej kontrast že to je oáza.. nějakaj Grand Canyon nasvícenej, jako v západu slunce a bouře hezky vpovzdálí.. všechno co tam má bejt tam je.. les, polotundra, skoro podzim, skoro zima, ne sníh, ne mráz, všechno odkvetlo, mláďata jsou větší a samostatný a připravený na zimu, prostě je to rozběhnutý, nastartovaný, v plný palbě..a je mi tam krásně, to je moje, to teploučko.“

Antonín: „někde na zámku, je tam atrium takové skleněné, zimní zahrada prosklená a ráno když vstanu tak si tam dám hezky snídani a jsou tam příjemný lidi..anebo taky taková ta exotická krajina, ale to už dnes zná každěj..“

Michal: „oáza s lagunově modrým rybníčkem, zelenýma palmama, strašně spousta barev.. krásná modrá laguna, a je tam slunečno.. je mi tam krásně, bezstarostně, není nic potřeba, nepotřebujete nic.. a měl bych tam přehrávač na hudbu, hrála by salsa nebo flamenco, takže jenom já a hudba, a já.. já sám ve své laguně.“

Roman: „jednobarevná šedá krajina, nemá žádné obrázky.. je to furt to stejný dokola, nic tam není, nic tam nežije, je tam jenom šedá a odstíny šedi.. jsou tam jenom mraky a prázdno; je mi tam stejně jako teď tady, nemám proč, jedinýho koho mám je Mia.“

Daniel: „asi lesy, teplo.. nějaká Jižní Amerika, já mám ty svoje galaxie.. všechno je zelený hodně barevný, jsou tam exotický zvířata, tukani který tam běhají, svítí sluníčko, válím se čumím do nekonečna, bez starostí, občas mě přijede navštívit nějaká Brazílka ale pak zase odjede.. je mi tam dobře, ale nikdy jsem nebyl a nebudu, já mám svoje galaxie.“

Josef: „pláž, někde v Mexiku, bílá jemňoučká pláž a nekonečný moře, tyrkysový moře, nikde nikdo není, jsem tam jenom já.. je tam les, džungle, zelená, živá, rozrostlá, barevná.. vlastně je tam Klára se mnou, svítí sluníčko a jsou západy slunce, jsou oranžovo červený červánky.. večer svítí obří bílej měsíc, žije to tam samo, roste tam ovoce na stromech, po pláži chodí želvy.. mně by se tam žilo krásně, tam bych zůstal do nekonečna.“

Jan: „sedím na lehátku, mám v ruce dobře vychlazenou plzníčku, sedím si, koukám se do té dálky, je tam zelenej kopec a palmy, strašně moc palem, jsou tam kokosy, banány, jablka a jahody a když dostanu chuť, tak vyndám cigárko z pusy a projdu se tam si něco utrhnout.. jinak sedím na svojí terásce u svojí chajdičky kde mám postel.. vždycky svítí sluníčko, nonstop, mám tam bazének, nebo vodu modroučkou, čistou a tam se koupu když se zapotím.. a za chajdou je les, kterej voní jako čerstvej les.. jsem tam sám, žádný lidi mě nesperou a je to všechno

jenom podle mě, já si určuju co chci a na co mám náladu, nikdo neprudí, nic nechybí.. je mi tam božsky, žiju si tam jako pán.“

Petr: „nějakej les, nebo světla mýtina spíš, uprostřed lesa, kde jsou houby, takový ty hnědáčci.. žiju tam já a je podzim, furt je teplý sluníčko a hřeje to ale ta příroda už pomalu odchází a připravuje se na ten konec, na tu zimu, chodí tam srnky, jeleny a večer houkají sovy ale neboj se, chodí mě kontrolovat a pak zase odejdou, roste tam plno hub a je tam bohatá příroda, voní les, profukoval by tam ten teplej letní vítr.. je mi tam moc dobře, já bych si tam odklepal to co mi zbývá a bylo by mi dobře.“

2.3 Diskuse

Výzkum byl zaměřen na žitou zkušenost participantů, kteří jsou aktivními uživateli návykových látek. Způsob získání dat a charakteristika respondentů byly specifikovány již v předešlých kapitolách.

Ve výzkumu se ukázalo, že participantů disponují emocemi negativními i pozitivními. Jejich specifikace emočního prožívání má silně subjektivní charakter, umocněný vlivem užívání drog. Důraz byl kladen na možnost utřídit si emoce, pojmenovat je, uchopit je a dát čas své odpovědi.

Participantů mužského pohlaví z řad aktivních uživatelů návykových látek neměli problém pojem emoce definovat. Pokud byli během rozhovoru požádáni o bližší specifikaci, uchylovali se k určité paušalizaci nebo definovat odmítali, protože jim tato otázka nebyla příjemná.

Díky výzkumu relevantních dat jsem dospěla ke zjištění, jaká témata procházejí napříč odpověďmi a tvoří společné okruhy. Participantů vnímají drogu jako prostředek, který umožňuje **únik z reality**, resp. možnost nezabývat se problematickými, složitými a nepříjemnými životními tématy. Droga v tomto případě ovlivňuje emoční vnímání tak, že tito muži témata, která jim činí problém, mohou díky ní vyčlenit ze svého života, nevidět je. Všichni dotazovaní pocítují bez užití drogy, resp. v abstinčním stavu, výrazné pocity **osamění, prázdnoty, úzkosti a izolace**. Tato skutečnost je motivuje či žene k dalšímu užití drogy, čímž se uvedené negativní emoce zesilují a zvýrazňují, a kruh závislosti se uzavírá. Proč si drogu vzali a užívají ji? Mají pro to různá zdůvodnění či vysvětlení, nicméně vždy se jedná o **vliv prostředí** či existenci **náročné životní situace**, participantů tedy hovoří vysloveně o vnějších vlivech (ztráta lásky, rodiče, vyloučení z rodiny, chybějící mužský vzor, nefunkční rodina apod.). Jedná se tedy o již zmíněné reakce na traumatické stresory představují značně deprimující, nekontrolovatelný náraz, který má okamžitý a také posttraumatický dopad, způsobující **emoční bolest**. Participantů uvádějí pocit a stav panického stavu, fyzického rozrušení, neovladatelnosti, dezintegrace. Chronická povaha stresorů významnou měrou přispívá k již zmíněné úzkosti. Participantů napříč skupinou zmiňují rovněž **nenaplněné potřeby** blízkosti, lásky a lidské intimity, prožívají emočně bolestné prožitky smutku, ztráty, samoty.

Většina z participantů uvedla, že **bez užití drogy nemá emoce**, necítí nic, kdežto s drogou se emoce mění. Samozřejmě to, že člověk dle svého subjektivního pocitu nemá

emoce, je také emoce, nicméně dotazovaní potvrzují, že droga je u nich spouštěčem kladných emocí, libých pocitů, tzn., emoční vnímání je drogou zásadně ovlivněno. Dalším výrazným společným momentem je uvědomění si tzv. **přemazání původních emocí**, což si drtivá většina dotázaných přiznává a vnímá tuto skutečnost s náhledem. Jsou přesvědčeni, že nedisponují emocemi „normálních“ lidí, a na ty své původní si nedokážou vzpomenout a ví, že to způsobila jejich závislost. Uvědomění tohoto stavu je akcentováno schopností participantů rozlišit své **emoční prožívání na chvíli „s drogou“ a „bez drogy.“** Dokáží pojmenovat diametrální rozdíly ve vnímání a prožívání, když jsou střízliví a když nikoliv. Z odpovědí respondentů je zřejmé (a opakuje se to u více otázek), že drogy působí na jejich vnímání negativně tím způsobem, že připouštějí řešení problému **agresivním chováním**, resp. tímto přiznávají **neschopnost řešit problémy adekvátním způsobem**. Toto vše je ovlivněno snahou participantů řešit jakýkoliv životní problém rychle a co nejsnadnějším způsobem, což predikuje samozřejmě i agresivní přímočaré chování vůči komukoliv, kdo by chtěl do jejich života zasáhnout čímkoliv proti jejich vůli.

Dalším společným znakem, vyzorovaným při rozboru rozhovorů s participanty, je jejich výrazná snaha o **okamžitý užitek, požitek** či **prospěch**, v nejlepším případě bez vynaložení úsilí či trpělivosti. Této touze jsou schopni přizpůsobit své chování a jednání, nemohou čekat, protože nepočká droga. Nakonec jsem si ponechala charakteristiku úkazu, který jsem výzkumným šetřením zjistila, a který mě zaujal asi nejvíc. Mám na mysli **absenci lidí** v představách závislých, kdy lidé jim většinou vadí a způsobují problémy. Lidé je v podstatě nezajímají, zároveň je nezajímají emoce a potřeby těchto lidí. Prvek člověka a přirozené lidské sounáležitosti ve výpovědích participantů silně absentuje, jsou schopni si vzpomenout například pouze na moment narození dítěte jako na krásný okamžik. V této chvíli se zamýšlím nad tím, jak často participanti zdůrazňovali svůj pocit osamění a prázdnoty, a přesto v jejich úvahách nedošlo k tomu, že právě jiní lidé by jim tuto prázdnotu mohli zaplnit. Zde spatřuji silný vliv návykových látek na emoční prožívání člověka, jelikož jsem toho názoru, že závislí sice cítí osamělost a izolaci, ale přítomnost jiného člověka v jejich světě není dostatečnou náhradou, jelikož je už v jejich životě přítomna droga se všemi svými důsledky.

2.4 Zhodnocení metodologie a limity

Vést rozhovory bylo chvílemi náročné, protože někteří participanti měli narušené kognitivní funkce, z důvodu vlivu návykové látky. Z toho důvodu by se některé odpovědi měli brát s rezervou, jelikož občas nebyli schopni odpovědět na otázku, i po tom co jsem jim otázku zopakovala. Jejich odpovědi byly místy zkratkovité, útržkovité a často nesouvislé, nebo spolu nesouvisející. To, co mi říkali mohlo být zkreslené mou osobou a za limit považuji i fakt, že jsem si vybrala jen participanty mužského pohlaví, kteří se mohli chtít zalíbit (princip desirability). Pochopitelně jedním z limitů mého výzkumu je subjektivita mé osoby, jakožto badatele. Do limitů musím zahrnout rovněž možnou otázku samotného užívání drog, kdy participanti mohli nevědomky akcentovat prostřednictvím svých odpovědí především pozitivní aspekty a eliminovat ty negativní. Nemohu také opomenout možnost odpovědí, které by se mohly vyznačovat odlišným či změněným charakterem, pokud bych i já byla poživatelkou návykových látek, a participanti o této skutečnosti věděli.

Závěr

Tento výzkum byl jako první v Čechách zaměřen na emoční prožívání drogově závislých. Jeho cílem, bylo hlouběji prozkoumat emoční prožívání aktivních uživatelů návykových látek, nikoli však poskytnou všeobecně platnou odpověď, na otázku jaké je či není emoční prožívání drogově závislých.

V teoretické části, byla představena teoretická východiska emocí včetně relevantních výzkumů. Byly definovány základní pojmy, funkce emocí a vybrané teorie emocí. Dále také emoční regulace a emoční bolest včetně základních potřeb. Poté je definována drogová závislost společně se souvisejícími tématy jako je abstinenční syndrom, vliv závislosti na kognitivní funkce, role stresu, rozhodování, sebevědomí a empatie.

Empirická část se snažila hlouběji porozumět tématu emočního prožívání u drogově závislých v návaznosti na východiska teoretické části. Pomocí interpretativní fenomenologické analýzy (IPA) byly tyto výsledky následně shrnuty v diskusi. Tento výzkum by mohl přinést nové podněty a tím přiblížit porozumění emočnímu prožívání drogově závislých.

Literatura

- Baum, D., Gojová, A. et al. (2014). *Výzkumné metody v sociální práci*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě.
- Bechara, A., Dolan, S., & Hinds, A. (2002). *Decision-making and addiction (part II): myopia for the future or hypersensitivity to reward?*. *Neuropsychologia*, 40(10), 1690-1705.
- Boleloucký, Z. (1993). *Hraniční stavy v psychiatrii*. Praha: Grada.
- Brown, S. A., Gleghorn, A., Schuckit, M.A., Myers, M.G., & Mott, M.A. (1996) *Conduct disorder among adolescent alcohol and drug abusers*. *Journal Of Studies On Alcohol*, 57(3), 314-324
- Cacioppo, J.T., & Patrick, W. (2008). *Loneliness: human nature and the need for social connection*. New York: WW Norton and Company.
- Childress, A. R., Hole, A. V., Ehrman, R. N., Robbins, S. J., McLellan, A. T., & O'Brien, C. P. (1993). *Cue reactivity and cue reactivity interventions in drug dependence*. NIDA research monograph, 137, 73-73.
- Chuan-hua, Y.U. & Qiao, M.E.I. (2012). *Evaluation of heroin addicts' malnutrition*. *Anhui Medical and Pharmaceutical Journal*. 3, 038.
- Darwin, Ch., & Darwin, F. (1964). *Výraz emocí u člověka a u zvířat*. Praha: Československá akademie věd.
- Davis, P.E., Liddiard, H. & McMillan, T.M. (2002). *Neuropsychological deficits and opiate abuse*. *Drug Alcohol Depend*, 67. 105-108.
- Deci, L., & Ryan, R. (2002). *Handbook of Self-Determination Research*. New York: The university of Rochester Press.
- DeWall, C.N., Pond, R.S., & Deckam, T. (2011). *Acetaminophen dulls psychological pain*. In G.MacDonald and L.A. Jensen-Campbell (Eds.), *Social pain: Neuropsychological and health implications of loss and exclusion (123-140)*. Washington, DC: American Psychological Association.
- Eisenberger, N.I. (2011). *The neural basis of social pain: Findings and implication*. New York: Psychosom Med.
- Ekman, P., & Friesen, W. V. (1971). *Constants across cultures in the face and emotion*. *Journal of personality and social psychology*, 17(2).
- Ford, J.D. (2009). *Neurobiological and developmental research: Clinical implications*. In C.A.Courtois and J.D.Ford, J.D. (Eds.). *Treating complex traumatic stress disorders: An evidence-based guide (31-58)*. New York: Guilford Press.
- Gillernová, I. (2000). *Slovník základních pojmů z psychologie*. Praha: Fortuna.

- Goleman, D. (1997). *Emoční inteligence*. Praha: Metafora.
- Greenberg, L.S. (2011). *Emotion-focused therapy*. Washington, DC: American Psychological Association.
- Gullone, E., & Taffe, J. (2012). *The Emotion Regulation Questionnaire for Children and Adolescents (ERQ-CA): A psychometric evaluation*. *Psychological Assessment*, 24 (2), 409–417.
- Hajný, M., Klouček, E., & Stuchlík, R. (1999). *Akta „Y“ – drogový problém versus rodina*. Praha: Votobia.
- Hart, C.L., Marwin, C.B., Silver, R. & Smith, E.E. (2012). *Is cognitive functioning impaired in metamphetamine users? A critical review*. *Neuropsychopharmacology*. 37(3). 586-608.
- Hartl, P., & Hartlová, H. (2000). *Psychologický slovník*. Praha: Portál.
- Hend. J. (2005). *Kvalitativní výzkum*. Praha: Portál.
- Hoffman, W. F., Moore, M., Templin, R., McFarland, B., Hitzemann, R.J., & Mitchell, S. H. (2006). *Neuropsychological function and delay discounting in metamphetamine-dependent individuals*. *Psychopharmacology*, 188(2), 162-170
- Höschl, C., Praško, J., & Rokyta, R. (2011). *Emoce v medicíně*. Praha: Academia Medica Pragensis.
- Izard, C. E. (2007). *Basic emotions, natural kinds, emotion schemas, and a new paradigm. Perspectives on psychological science*, 2(3), 260-280.
- Jentsch, J. D., Ashenhurst, J. R., Cervantes, M. C., James, A. S., Groman, S. M., & Pennington, Z. T. (2014). *Dissecting impulsivity and its relationships to drug addictions*. *Annals of the New York Academy of Sciences*, 1327, 1.
- Kalina, K. et al. (2003). *Drogy a drogové závislosti*. Praha: Úřad vlády ČR.
- Klimentová, E., & Kliment, P. (2002). *Sociální deviace*. Olomouc: Univerzita Palackého.
- Kober, H., Turza, A. C., & Hart, C. L. (2009). *Risk factors for substance use, abuse, and dependence: learning*. *Encyclopedia of Drugs, Alcohol, and Addictive Behavior*. Macmillan Reference, USA.
- Konečná, J. (2003). *Výskyt alkoholových a jiných drogových závislostí u adolescentů středních škol v Blansku*. Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci.
- Lazarus, R. S. (1991). *Cognition and Motivation in Emotion*. *American Psychologist*. No. 4, s. 352–367.
- Luerssen, A., & Ayduk, O. (2014). *The role of emotion and emotion regulation in the ability to delay gratification*.

- McCranie, E.W., & Bass, J.D. (1984). *Childhood family antecedents of dependency and self-criticism: implication for depression*. *Journal of abnormal Psychology* 93: 3-8.
- Mesquita, B., & Frijda, N.H. (1992). Cultural variations in emotions: a review. *Psychological bulletin*, 112(2), 179.
- Miovský, M. (2006). *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada.
- Nešpor, K. (2001). *Vaše děti a návykové látky*. Praha: Portál.
- Nešpor, K. (2018). *Návykové chování a závislost: současné poznatky a perspektivy léčby*. Praha: Portál.
- Omstein, T.J., Iddon, J.L., & Baldacchino, A.M. et al. (2000). *Profiles of cognitive dysfunction in chronic amphetamine and heroin abuses*. *Neuropsychopharmacology*, 23. 113-126.
- Orel, M. a kol. (2012). *Psychopatologie*. Praha: Grada Publishing.
- Ortony, A., & Turner, T. (1990). *What's basic about basic emotions?*. *Psychological Review*, 97(3).
- Panksepp, J. (1982). *Toward a general psychobiological theory of emotions*. *Behavioral and Brain Sciences*, 5(3), 407-422.
- Panksepp, J. (2011). *The neurobiology of social loss in animals: Some keys to the puzzle of physic pain in humans*. New York, NY: Oxford University Press.
- Perry, J. L., & Carroll, M. E. (2008). *The role of impulsive behavior in drug abuse*. *Psychopharmacology*, 200(1), 1-26.
- Preiss, M., & Kučerová, H., et al. (2006). *Neuropsychologie v psychiatrii*. Praha: Grada.
- Poláčková Šolcová, I. (2018). *Emoce: regulace a vývoj v průběhu života: funkce a zákonitosti emocí, sociální a kulturní souvislosti, měření emocí*. Praha: Grada.
- Presl, J. (1994). *Drogová závislost*. Praha : Medica Pragensis.
- Salo, R., Nordahl, T.E. & Possin, K. et al. (2002). *Preliminary evidence of reduced cognitive inhibition in metamphetamine – dependent individuals*. *Psychiatry Res.* 111. 65-74.
- Shiffman, S., Dunbar, M., Kirchner, T., Li, X., tindle, H., Anderson, S., & Scholl, S. (2013). *Smoker reactivity to cues: Effects on craving and on smoking behavior*. *Journal of abnormal psychology*, 122(1), 264.
- Shute, N. (2008). *Why loneliness is bad for your health*. US News and World Report.
- Skála, J. (1987). *Závislost na alkoholu a jiných drogách*. Praha: Avicenum.

- Simon, S.L., Richardson, K., Dacey, J., Glyn, S., Domier, C.P. & Rawson, R.A. et al. (2002). *A comparison of patterns of metamphetamine and cocaine use*. J Addict Dis. 21. 35-44.
- Sinha, R. (2008). Chronic stress, drug use, and vulnerability to addiction. *Annals of the New York Academy of Sciences*, 1141, 105.)
- Slaměník, I. (2011). *Emoce a interpersonální vztahy*. Praha: Grada.
- Stuchlíková, I. (2002). *Základy psychologie emocí*. Praha: Portál.
- Stuchlíková, I. (2007). *Základy psychologie emocí*. Praha: Portál.
- Švaříček, R., & Šed'ová, K., et al. (2007). *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál.
- Švancara, J., Vašina, L., & Kostroň, L. (1992). *Kapitoly z kognitivní psychologie*. Brno: FF MU.
- Tapert, S.F., & Brown, S. A. (1999). *Neuropsychological correlates of adolescent substance abuse: four-year outcomes*. *Journal of the International Neuropsychological Society*, 5(6), 481-493
- Thompson, R. A., & Calkins, S. D. (1996). *The double-edged sword: Emotional regulation for children at risk*. *Development and Psychopathology*, 8, 163–182.
- Timul'ák, L. (2020). *Transformace emoční bolesti v psychoterapii, Terapie zaměřená na emoce*. Praha: Portál.
- Vágnerová, M. (2016). *Obecná psychologie: dílčí aspekty lidské psychiky a jejich orgánový základ*. Praha: Karolinum.
- Vácha, P. (2003). *Nemedikamentózní léčba drogových závislostí*. Diplomová práce. Jihočeská Univerzita, Zdravotně sociální fakulta, České Budějovice.
- Verdejo-García, A., Lawrence, A.J., & Clark, L. (2008). *Impulsivity as a vulnerability marker for substance-use disorders: review of findings from high-risk research, problem gamblers and genetic association studies*. *Neuroscience & Biobehavioral Reviews*, 32(4), 777-810
- Vodáčková, D. et al. (2002). *Krizová intervence*. Praha: Portál.
- Vodáčková, D. (2002) *Krizová intervence*. Praha: Portál
- Weishaar, M.E. (1996) *Cognitive risk factors in suicide*.
- Yücel, M., Lubman, D., Solowij, N., & Brewer, W. J. (2007). *Understanding Drug Addiction. A neuropsychological perspective*. *Australian And New Zealand Journal of Psychiatry*, 41 (12). 957-968.

Internetové zdroje

Interpretative Phenomenological Analysis. [online]. IPA@BBK. [cit. 2020-08-11]. Dostupné z: <http://www.ipa.bbk.ac.uk/>.

Mezinárodní klasifikace nemocí. [online]. Všeobecná zdravotní pojišťovna České republiky. [cit. 2020-08-01]. Dostupné z: <https://www.vzp.cz/poskytovatele/ciselniky/mezinarodni-klasifikace-nemoci>.

Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti. [online]. [cit. 2020-08-01]. Dostupné z: <https://www.drogy-info.cz/>.

Slovník cizích slov. [online]. [cit. 2020-07-25]. Dostupné z: <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/>.

VÁCHOVÁ, Petra Elizabeth, JANŮ, Luboš, & RACKOVÁ, Sylva (2009). *Patogeneze závislosti*. *Psychiatrie pro praxi*, 10(6), 257-259. [online]. 1. 12. 2009. [cit.2020-08-15]. Dostupné z: https://psychiatriepropraxi.cz/artkey/psy-200906-0003_Patogeneze_zavislosti.php.

Přílohy

Příloha 1 – Informovaný souhlas

Souhlas účastníka výzkumného projektu s účastí na experimentu a se zpracováním osobních a citlivých údajů.

Výzkum: Emoční prožívání u drogově závislých

Výzkumník: Natálie Čmejlová

Respondent: _____

Datum narození: _____

Popis výzkumu: dotazník, rozhovor, biografický dotazník, kladení otázek, hlasový záznam

Pro účast v této výzkumné studii je nutné, abyste udělili informovaný souhlas. Podepsáním tohoto informovaného souhlasu vyjadřujete, že chápete povahu výzkumné studie a svou roli v tomto výzkumu a že souhlasíte s účastí na výzkumu.

Před podpisem zvažte následující body:

- a) Potvrzuji, že se dobrovolně účastním výše uvedeného psychologického výzkumu a jsem oprávněn kdykoli z výzkumného projektu odstoupit
- b) Potvrzuji, že moje totožnost a jakékoli osobní údaje nebudou spojeny s mými údaji a že všechny informace, které poskytnu, zůstanou důvěrné
- c) Potvrzuji, že jsem dostal vysvětlení výzkumu, kterého jsem se zúčastnil a bylo mi dáno jméno a kontakt na výzkumníka, kterého mám kontaktovat, pokud budu mít dotazy týkající se výzkumu nebo svých práv jako respondenta v tomto výzkumu
- d) Prohlašuji, že beru na vědomí informace obsažené v tomto informovaném souhlasu a souhlasím se zpracováním mých osobních údajů a citlivých údajů v rozsahu a způsobem a za účelem specifikovaným v tomto informovaném souhlasu

Podpisem toho formuláře prohlašuji, že rozumím výše uvedeným informacím, souhlasím s poskytnutím mých osobních údajů experimentátorovi pro účely výzkumu a dávám svůj souhlas s účastí na této studii.

Podpis respondenta: _____

Podpis výzkumníka: _____

Místo: _____

Datum: _____

Příloha 2 – Informační dotazník

Jméno/přezdívk: _____

Věk: _____ let

Vzdělání (zaškrtněte): ZŠ SŠ (učňák) SŠ (maturita) VŠ

Zaměstnání (pokud ano, vypište jaké): _____

Rodinný status:

Děti (případně kolik a věk): _____ děti ve věku _____

Jak dlouho jste závislý na drogách? _____ let _____ měsíců (např. 5 let a 8 měsíců)

Na jakých drogách jste závislý? (vypište, např. alkoholu)

S jakými jinými drogami máte ještě zkušenost?

Substituční léčba: ANO – NE

Psychoterapie: ANO – NE

Abstinence: ANO – NE (pokud ano, kdy naposledy a kolik dnů/měsíců/let)

Příloha 3 – Scénář k polostrukturovanému rozhovoru

1. **Když se řekne emoce – co Vás napadne, co Vám projde hlavou?**
2. **Jaké znáte emoce?**
Rozlišujete nějak emoce? řadíte je třeba do nějakých druhů, kategorií?
3. **Jsou nějaké emoce, které vy sám prožíváte?**
Jsou nějaké častější než jiné; příjemnější/nepříjemnější než jiné?
4. **Kdybyste mi měl chvilku vyprávět o svém prožívání, o svém emočním životě, co byste mi řekl?**
Jak Vaše emoce a prožívání vypadají?
Zkuste mi třeba 5 minut o tom vyprávět, jako člověku, který to nezažil a nežije
5. **Jsou vůbec pro závislého člověka emoce tématem?**
Je to vlastně něco, co se života na drogách týká?
Jak?
6. **Jak vlastně poznáte, že něco cítíte?**
Podle čeho – je to taková hloupá otázka, ale zajímá mě to..
Je něco jiného cítit třeba strach, nebo jakoukoli jinou emoci, na droze nebo při abst'áku, dojezdu, apod.?
Rozlišujete nějaké emoce, když jste tzv. „na droze“ a když máte třeba abstinenční příznaky, podle drogy, kterou jste si vzal?
Jsou nějaké drogy, kterými úmyslně cíleně měníte svoje prožívání?
Jaké? Jak?
7. **Vzpomínáte si na svůj emoční život před tím, než jste začal brát drogy?**
byl nějaký vývoj v prožívání nebo ve změnách těchto emocí?
prožíváte nějaké emoce teď výrazně jinak, než když jste nebyl závislý?
liší se např. intenzita Vašich emocí nebo prožívání od doby, kdy jste drogy ještě nebral?
8. **Co by člověk Vašeho věku a životních zkušeností a stylu, měl podle Vás cítit a prožívat?**
Jak by se měl cítit člověk závislý na drogách, jaké by měly být jeho nejčastější emoce
..jak by je měl nebo neměl projevovat vůči svému okolí – neboli co (podle Vás) od Vás očekávají
druzí závislí z hlediska emocí? ..a co třeba lidé, kteří na drogách nejsou?
A co třeba lidé, kteří na drogách nejsou?
9. **V jakých situacích nejčastěji nebo typicky vlastně prožíváte nějaké emoce?**
Zkuste mi takovou typickou situaci popsat..
10. **Vzpomínáte si, na nějaký nejhorší emoční zážitek?**
Zážitek, kdy jste byl úplně na dně?
Kdy to bylo, co se dělo? jaké to pro Vás bylo? Co jste cítil?
11. **A jaký je naopak Váš nejlepší emoční zážitek?**
12. **Jaké emoce byste si přál prožívat – zkuste mi říct, jak by vypadal váš emoční život – ideál?**
Co byste od svého emočního života vlastně potřeboval?
13. **Kdyby se Váš emoční život proměnil v krajinu, jak by ta krajina vypadala?**
..zkuste mi ji popsat..
Když se rozhlédnete kolem své krajiny, co vidíte? co v té krajině roste, jak vypadá, jaké tam je počasí? co tam žije?
Jak se tam žije Vám?

Příloha 4 – Výsledky dotazníku

Jméno	Věk	Vzdělání	Zaměstnání	Status	Děti	Délka závislosti	Drogy	Zkušenosti	Substituční léčba	Psychotherapie	Abstinence
Ondřej	41	ZŠ	-	svobodný	-	25 let	subutex, pervitin, marihuana	Vše co je v ČR dostupné	ne	ne	ne (3 měsíce ústavní léčba v 18 letech)
Antonín	53	SŠ	-	svobodný	4 (24, 28, 31, 35 let)	2 roky	pervitin	marihuana	ne	ne	ne
Michal	37	SŠ	-	svobodný	-	7 let	pervitin, alkohol	marihuana	ne	ne	ano (1 měsíc ve 31 letech)
Roman	35	SŠ	-	svobodný	1 (10 let)	17 let	pervitin, marihuana, subutex, heroin	metadon	ano (před 3 roky)	ne	ano (1 rok v 30 letech)
Daniel	45	SŠ	-	svobodný	-	22 let	marihuana, metadon	heroin, pervitin, subutex	ano (teď)	ne	ano (půl roku v roce 2018 ve vězení)
Josef	38	SŠ	-	svobodný	-	4 roky	pervitin	alkohol, marihuana	ne	ne	ne
Jan	42	ZŠ	-	svobodný	-	21 let	pervitin, alkohol, marihuana	heroin, LSD	ne	ne	ne
Petr	47	ZŠ	-	svobodný	1 (21 let)	15 let	subutex, pervitin, marihuana	heroin, metadon, alkohol	ano (před 4 roky)	ne	ne

Příloha 5 – Přepisy rozhovorů

Ondřej

1. NC: když se řekne emoce – co Vás napadne, co Vám projde hlavou?

O: ..mhmm... jakože automatická věc něco.. jakože něco udělat jako spontánně, emočně. Emoce, emoce, jakože, prostě, nevím ani proč ale udělám to. No, nebo, jakože instinktivně, něco udělám. Nebo pudově, jo, cítím u nějaký činnosti nějaký pocity, pociťuju prostě jako.. tak to jsou emoce.

NC: ..a jaké pocity, ještě něco Vás k tomu napadá?

O: já mám hodně nervy v prdeli, po těch 25ti letech, takže třeba se vztekám hodně, nebo tak. Nebo prožívám věci jako že jsem, že jsem, jakože, že mi lidi hodně říkají „uklidni se“, „nerozčiluj se“, a to hořím úplně. Já jsem prostě takovej hektickej, normálně prostě no. Pak udělám dva kroky, vydechnu to, a je to pryč. Řeknu si, „nerozčiluj se, nevztekej se“, jo.

2. NC: a jaké emoce tedy vlastně znáte?

O: láska... mateřství, a láska, jakože mateřskej pud, třeba ne, ochranné, takovej ten chlap, jakože něco takovýho. Takovej ten jakože pán rodiny, nebo třeba smečky. Tak něco takovýho bych třeba viděl. Aaaaaa, a potom třeba ten, třeba takovej ten alfasamčí, takovej ten, vůdčí. No, jinak... nevím.

NC: a rozlišujete je nějak, nebo řadíte ty emoce do nějakých kategorií, nebo třeba do nějakých druhů?

O: určitě se to dá nějak řadit, ale já to jako, to na to já prdím. Na to já nehraju.

3. NC: jasně, rozumím. A jsou nějaké emoce které vy sám prožíváte?

O: jako jestli mám nějaký svoje konkrétní peklíčko? se mě ptáte?

NC: to ani ne, spíš jste předtím zmínil vztek, tak jestli byste mi dokázal říct ještě nějaké emoce, které prožíváte?

O: no, tak jakože, prostě já jsem takovej celkově jako nudnej patron, takže prostě já jako, já jakože mě to trvá než se rozjedu, a prostě do všeho jdu prsama, takže víceméně jakože.. to co mě prostě osloví, to co mě zaujme, do toho prostě jdu prsama. Nedošel jsem až sem, abych si ve finále teda jakože trhal od huby a ovládej se jako. Prostě, jakože, pod celej svůj život se můžu podepsat, víš co, prostě jakože, i když žiju takovej šupáckej život tak prostě ...si myslím, že jako, že jsem v pohodě jako.. i co se týče třeba nějakých zdravotně i prostě třeba nádivka (mozek) ještě tak nějak funguje, jo)..no, a ono tak, já mám 11 let odsezino z toho že jo, z těch 25 let, takže to je takový jako, no moje generálka že jo, víš co, více méně ..tam taky už je jedno jestli člověk bere, víš co, máš tam přece jenom.. já nevím, já cvičím, když jsem zavřenej, jako, protože prostě.. abych vydržel venku zaprvý dýl, jet pecky aby mi ta moje schránka vydržela víc a hlavně.. v base kvůli okolí, jakože, aby..

NC: hm, hm.. a takže to jsou jaké pocity nebo emoce? jaké ještě zažíváte emoce?

O: no nevím, že jo.. prostě třeba v base jsem musel celkově jako.. jakoby mít svoje místo, tam musíš bejt prostě víc a silnější.. a teď prostě, je to takový jako nahorů a dolů, že jo.. prostě, v tomhle nikdy nevíš co jakoby bude, že jo, co jako zrovna tě v ten den potká a kdo tě kde vojebe.. prostě furt musíš bejt ve střehu.. takže asi, já nevím jako, není to strach, jen prostě, dávat si bacha no.

NC: a jsou nějaké emoce častější než jiné? nebo příjemnější nebo nepříjemnější než jiné?

O: určitě když se nažeru..

NC: ..a tam je co, za emoci? za pocit?

O: asi.. spokojenost, z dobře uvařeného jídla.. z dobře sežraného jídla.. a prostě jsem unavenej příjemně, je mi prostě krásně a seru na všechno ..já si vařím, každéj druhý den si vařím normálně teplý jídlo, prostě.. jakože neošidim si tu hubu prostě vůbec.. takže, tohle to.. ono jako, my normálně toho tolik nesežereme, že jo, ale pak prostě ten hlad máš a vlastně to jídlo, jakoby, to je pak nejmí..

NC: a jsou ještě nějaké emoce, které prožíváte vyloženě častější než jiné? nebo nějaké které jsou naopak od té spokojenosti z uvařeného jídla nepřijemné?

O: ..jako třeba nejistota, no.. někdy i bezmoc, taková ta, jakože.. máma byla nemocná, brečela bolestí a stojím nad ní.. sežral bych kohokoliv, cokoliv aby prostě já nevím, jo, skočil bych do ohně, přepad bych banku, jo, prostě cokoliv prostě ..řekni mi co mám udělat a já to udělám, proboha ať se ti uleví prostě, jo...bezmoc ..v mém případě konec ..to, to je mazec .. teď jak byl ten koronavirus, to mě úplně zabilo protože já nejsem zvyklý bejt.. jakože nic nemít, bejt švorc, prostě úplně a teď prostě představa toho, že tenhle tejdén nic nebude ..za tejdén další nic nebude ..za další tejdén taky ne ..a za ten další možná, to skončí .. to je konec! ..konec! (*zvýší hlas*) a ve finále ..já jsem se pak teda rozhod, že si půjdu, že si řeknu o pomoc a neměl jsem kam ..nikde nikdo nebyl (*ironicky uplakáný výraz*).. z Vinohrad, až k Vltavě 10 lidí za celou noc, včetně policejní hlídky.. (*luská nervózně prstem a ohlíží se kolem*) ..masakr, no.

NC: a jak Vám v tomhle období tedy bylo, co jste prožíval?

O: tak já to umím vytěsnit ..já si nedělám pastičky na sebe, já to umím vytěsnit ..já prostě veškerý nepřijemný věci, který mi jsou nepřijemný, tak já je dokážu vytěsnit. Hlavně mám paměť krátkodobou v prdeli, takže já prostě se zastavím a prostě.. já si nepamatuju když mi někdo dluží peníze..

NC: a co jsou to ty nepřijemné pocity, které vytěsňujete, nebo dokážete vytěsnit?

O: no tu nejistotu že jo, a bezmoc prostě, že člověk jako neví co.. a nic s tím neudělá.

4. NC: kdybyste mi měl chvíli vyprávět o svém prožívání, o svém emočním životě, co byste mi řekl? jak vaše emoce a prožívání vypadají?

O: tak já jsem říkal, že ty věci vytěsňuju, já si to prostě ovládám všechno, jakože jo, co chci a nechci..

NC: ..zkuste mi třeba 5 minut o tom vyprávět ..jako člověku, který to nezažil a nežije..

O: prožívání v narkomanským životě, jo.. no.. já to mám prostě, jakože já jako neřeším, já prostě vím že, vím že prostě.. ty suboxony beru záměrně, abych nebral heroin, jo.. heroin by mě zabil, prostě.. konec. Jakmile beru heroin, tak do měsíce buď jsem zavřenej, nebo je ze mě takovej zmrď, že prostě ..konec. ..a dělám fakt svinstva jako, jo.. fakt prostě, mám to vyzkoušený, prostě, jo že jsem s buchtou, potřebovali jsme 5g denně, to je 5 tisíc prostě, jo ..a jako tři měsíce jsem to dával a pak jsem samozřejmě šel sedět že jo, ale prostě, hele kamarády všechno, prostě co šlo jsem sesekal hlava nehlava prostě, víš co, jo prostě jenom abysme to měli, prostě a stejně když jsem to sehnal, pak jsem měl prostě, nevěděl kam si dám, víš co.. protože prostě že jo, abscesy a tak ..co si budem povídat ..prostě aaaa.. zodpovědnost za tu buchtu, že jo prostě ..víš co, jako. Se mnou, já když mám buchtu, tak jsi moje královna ..víš co, prostě, jo.. to tak mám jako, jo. Já nemusím bejt s někým jakože, jako prostě že abych nebyl sám ..to jako já nemám problém bejt sám, naopak, já si to vyhledávám, že jo.. protože prostě ..jsou to vesměs za 5 korun drahý křápkové, bez ..prostě.. proč jako. To radši budu sám, jako víš co ..aby mě ve finále někdo okrad vole z nich, nebo si ze mě dělal prdel u toho když prostě.. no.. tak to mě můžeš milovat hele.. hošááánku. ..hlavně oni si myslej hned druhý den že jako jedeme spolu, že jsme společníci a víš, a to.. to já se nebudu nikomu zpovídat. Maximálně buchtu s kterou jsem nebo budu..

5. NC: myslíte si, že jsou emoce pro závislého člověka tématem? že jsou emoce něco, co se života na drogách týká?

O: ..jako jestli se o tom mezi sebou třeba tady (*v dropinu*) bavíme?

NC: ..asi to nemusí být nutně se o tom bavit, ale vlastně to tak taky může být. Spíš jsem měla na mysli, jestli se člověk zamýšlí nad tím co prožívá, nebo jestli to v sobě nějak řeší, uvědomuje si to.. jestli jsou emoce součástí života na drogách..

O: no tak jako emoce máme asi všichni, ne? si myslím.. že jo.

NC: a jak se tedy ty emoce toho života týkají?

O: no tak jako.. nevím, prostě máme nějakou náladu a podle toho jako prostě.. jak jakože vstanu a co se mi stane, v ten den že jo, tak takhle nějak třeba, to ovlivňuje mě, tu moji náladu, že jo.. a celý ten den, jakoby, ne.. asi..

6. **NC: ..jasný, super. Ona není žádná správná ani špatná odpověď.. a jak, nebo podle čeho tedy vlastně poznáte, že něco cítíte? ..vím, že to zní trochu hloupě, ale zajímá mě to..**

O: normálně prostě, ne.. jako pocit ..to snad jako cejtím, jakože, jako prostě.. když jsem zmaštěnej, tak je jasné že reaguju prostě úplně jinak, jo.. jakože prostě sedím prostě a čumím jak tele .. když jsem zmaštěnej. Ale prostě normálně, jako prostě, když vidím.. nevím, třeba.. když vidím přejetou kočku tak ji překročím, jo, ale prostě když vole, se složí starej důchodce na ulici, tak ho zvednu že jo, víš co ..třeba zamyslím se nad tím jestli se mu něco nestalo, ale to jestli.. to je mi úplně jedno. Já jsem udělal maximum že jsem mu pomohl, prostě ..a to je celý jako.

NC: a je něco jiného cítit např. strach, nebo jakoukoli jinou emoci na droze, nebo při třeba abst'áku, dojezdu apod.?

O: úzkost ..když prostě, když nemám.. jako když to, když prostě fakt nemám, jako opravdu se to sejde, že prostě, jo.. tak úzkost, jakože.. (*ukazuje zezadu na krk*) ..takhle zezadu, víš takový to, jako když by ti ..kdybys měla prostě stažený, prostě takovou, jako prostě takovou (*tváří se křečovitě*) ..víš, že se nemůžeš natáhnout, že se nemůžeš nadechnout ..seš stažená prostě jako úplně, úzkost, úzkost prostě.. tíseň.. tíseň, ale prostě vím, že stačí prostě bejt v klidu, jo prostě..

NC: jasně.. takže chápu to správně, že tohle prožíváte při abst'áku?

O: jojojo, to je přesně ono, když to nemám.. no, když to nemám tak protože vim, že záleží na mně, kdy se ho rozhodnu zbavit, že jo.. prostě jenom jdu a postarám se, to je celý prostě..

NC: a tu úzkost, jak jste o ní před tím mluvil, zažíváte i třeba potom co si drogu dáte, když jste tzv. na droze?

O: ne to ne, že jo.. to je potom prostě už dobře ..noo, ale třeba někdy.. třeba když v noci jdu někam krást a někdo mě honí, třeba nebo tak, víš.. tak se, takový to, jakože chytí mě, víš co, a to ..a jsem v prdeli ..ale já to беру, já to prostě nedělám takový věci, abych za to dostával sto let, víš, já já, já to беру jako sport, víš co.. no, takže prostě já hlavně, já si dokážu svojí postel ohlídat, víš co ..a jakože, ti říkám, jako, když někomu vykradu dílnu, tak já to tak беру, já jsem prostě darebák a až mě chytěj ..tak fajn dobrý, strčí mě do díry, ale jo, víš co ..nepřepadám babičky nebo nejedu takovýhle nějaký svinstva, víš co..

NC: a jsou nějaké drogy které si cíleně, úmyslně vezmete, abyste své emoce měnil, nebo změnil jimi nějak své prožívání?

O: abych si jako navodil jinej stav.. jo, to jo ..jako únik, únik.. jako jednou, ze vzteku, jsem buchtě, když mě srala, tak jsem na sílu vypil prostě dvě placky vodky.. na sílu, úplně na sílu, abych právě, abych jako ukázal, víš co..

7. **NC: vzpomenete si na svůj emoční život před tím, než jste začal brát drogy? jak nebo jaké emoce jste vlastně před tím prožíval..**

O: hele, tam to bylo.. tam bylo, to jsem byl dítě, jsem byl děcko prostě víš co, jo, bez.. prostě můj táta že jo jezdil domu na dva víkendy v měsíci, víš co, jo, takže prostě bez chlapskýho vzoru, protože to prostě byl chlap, jakože dobrý, ale ne takovej ten (*pyšně*) „hele to je můj táta!“ takovej ten prostě jo, jo. Dobrý prostě, slušnej člověk, pracoval že jo, poctivě, tohleto támhleto.. Straní, aby mu prostě mohl dělat part'áka v práci tak byl ve ... v EU.. to je jedno prostě, víš co. Ten kdo tvrdí, že nikdo z jeho rodičů nikdy nebyl, tak kecá víš co, tenkrát.. to je fuk, to už je jedno, tak to bylo a basta fidli, víš co. Nepopravoval lidi, nebo nebyl nějakaj tajemník, víš co.. prostě normálně ta dělnická třída byla, víš co to organizace taková ta na sídlišti prostě víš co..

NC: a myslíte si tedy, že tohle ovlivňovalo vaše emoce nebo prožívání tehdy? vzpomínáte si na to, jak jste prožíval emoce dřív, než jste začal brát drogy? ..abychom se vrátili zpátky k té změně v prožívání před tím, než jste začal brát, a teď když berete, jestli tam tedy nějakou změnu vnímáte..

O: hmm.. asi jako ne, nebo možná jo, nad tím jsem nikdy nepřemýšlel.. tak já jsem tehdy prostě nevěděl, vůbec. Já jsem si prostě.. fotr se narodil na Jižní Moravě a byl takovej ten, takovej ten šohaj, víš, ten požívačnej moravskej šohaj.. no a já jsem něco takovýho, akorát prostě už zpizděnej, protože jsem se narodil v Praze, víš.. takže prostě taková ta, taková ta že hoštapler trošičku.. ale hlavně já jsem hodně pankoval všechno, a já furt jsem pankáč srdcem, takže prostě nějaký takovýhle ty věci, to já ne, to já jsem neřešil.. a jde to mimo mě trošičku, víš co.. prostě tak to je, takovej jsem a беру to jako danou věc..

NC: takže tam nevnímáte žádný vývoj nebo nějakou změnu, v tom prožívání nebo ve změně emocí..

O: no.. ne, já jsem to moc neřešil, ani tehdy ani teď, jakoby..

NC: a třeba nějaká změna např. v intenzitě toho prožívání? že teď prožíváte nějakou danou emoci jinak, než předtím, než jste začal brát drogy..

O: určitě, to jo.. to prostě záleží jak moc jsem naložený a jak to prožívám, a to je zase téma nervama a tím vztekem, víš jakože, jakože to prostě to.. ale pět kroků a vydejchám to a je to pryč.. já třeba, jdu s kámošem a on po půl hodině, „ ty vole už mě zase nadáváš, vždyť jsem ti nic neudělal, proč mi nadáváš vole“ a já říkám, „běž do píči vole, se sbal a myslím že to bude sračka ty jo“, že jo víš co, že to nebude fungovat..

NC: a mohl byste i dát příklad, nějaké emoce která je tedy intenzivnější?

O: ten vztek, dřív jsem se prostě tolik nevztekal, teď se prostě někdy úplně naseru ale vím, že prostě to můžu rozchodit a to taky pak jakoby dělám..

8. NC: a co by člověk vašeho věku, životních zkušeností a stylu, měl podle Vás cítit a prožívat? ..jak by se měl cítit člověk závislý na drogách nebo jaké by měly být jeho nejčastější emoce?

O: jako klasickej narkoman (*zasměje se*), vzorovej narkoman, jo.. no tak jako trošku pokory určitě, jakože trošičku pokory, ale zase jako tak zdravě, aby to člověka, aby člověk prostě nebyl zlomenej, jo ..prostě, mně strašně, mně máma, protože já jsem se jí snažil něco sdělit, protože my se vidíme jako málo, takže vždycky jí se snažím něco prostě.. jo ..a ona mi říká, „Marečku, buď v klidu prostě, nedrmol, mně stačí po to všem že nejsi kurva chlap.“ plácni to jako, plácni to.. (*napřáhne se, abych mu plácla rukou*).. víš co, jako brácha má dvě děti, vysokou školu, víš co.. tak ten malej je alespoň hezkej, vid'. říkal sousec, víš co.. takže já mám splnínó, abych řekl pravdu, jakože víš, jakože prostě.. máma mi řekla, „hele Marku, já vím že život je prostě to co mám a ne to co chci“, víš co.. takže „bud' dobrej prostě“.. a tak, no..

NC: a jak se v tomhle cítíte?

O: no já.. když třeba jakože mám, takovej ten splín, jo.. (*nervózně se zasměje*) že prostě vidím že se asi dá žít i jinak, ale já už to vlastně ani nechci jinak, já prostě, tohle jsem já.. jakoby, víš co..

NC: chápu.. a co si myslíte třeba o tom jak by drogově závislý měl nebo neměl své emoce projevovat vůči svému okolí?

O: tak jako nás, jako prostě narkomany, nikdo moc nebere že jo.. jako tady jo, že jo (*v dropinu*) a prostě já se snažím jako na sebe neupozorňovat, že jo, protože pak se akorát naseru když prostě někdo něco kecá.. a vždycky mám pak problémy s fízlama a tak..

NC: a co třeba ti, kteří na drogách nejsou? co si myslíte, že by měli prožívat?

O: no tak to já nevím, jakoby.. to je jak jsem říkal.. třeba brácha můj prostě žije život úplně normální, to já jsem ten darebák kdo prostě žije tak jak žiju, že jo.. určitě že jo, tak to je prostě tím vnímáním, že jo.. jestli jsi zmaštěnej tak koukáš na nějaký věci tak jinak, jo.. prostě, jo.. já nevím, budu sedět na mostě, na vole na, víš na tom, na tom betonu a bude mi úplně u prdele že tam je 20 metrů pode mnou, a vedle mě bude sedět někdo a vnímá to třeba jako já nevím, že nebezpečně třeba, jo ..a takže to prostě otupuje.. když je člověk naložený tak a

tak, tak prostě to vnímáš a prožíváš přiměřeně stavu a pohlaví, že jo, víš co.. a když budeš strážlivější, hysterka, tak prostě budeš ječet jenom to uvidíš.. nebo něco takovýho prostě, jo.. ono asi taky záleží na tom, ne, asi jakože na povaze, ne.. nebo na tom, jaký člověk prostě je.. prostě dobrý, já jsem na ostatní přísnější, na sebe jsem přísnější.. prostě jo, jakože nazývám věci pravými jmény.. a jo, jakože, proto vlastně nemám ani tolik kamarádů, že jo.. protože prostě, nepotřebuju hady si hrát na prsou.. nebo tak jako, já mít kámoše normálního tak si ho vážím, že jo, ale ať si o tom každý myslí co chce, myslí si že jsem nafoukanější nebo co, mně je to jedno.. říkám, já bych chtěl kámoše jako jsem já, tak si ho fakt vážím..

9. NC: v jakých situacích nejčastěji vlastně prožíváte nějaké emoce? kdybyste mi mohl pár takových typických situací popsat..

O: hm (*usměje se*), vztekám se prostě, když se s někým bavím.. když mě neposlouchá, nebo když si ze mě utahuje, nebo něco takovýho..

NC: a to je třeba v jakých situacích, konkrétně.. klidně mi těch situacích řekněte víc, kdy prožíváte jakékoli emoce..

O: normálně prostě rozhovor, někde jsem, s někým se bavím, a já mu to opakuju a on mě neposlouchá třeba, nebo mu něco říkám a on dělá „hmm, hmm“, já se zeptám, „posloucháš mě?“ a on dále „hmm, hmm“ a neví že jo, neví co mu říkám.. sedí vedle mě a jen kýve a to já hořím, to jsem úplně nasranej, jsem prostě impulzivní a startovací, no.. ale zase říkám, vstanu, udělám pár kroků a jsem dobřej, jo..

NC: a jsou ještě nějaké tyhle situace? klidně situace při kterých prožíváte jiné emoce než ten vztek..

O: no já jsem strašně rvavej, jo.. jakože, že třeba ..zní to blbě, ale nespravedlnost, třeba.. jo, jako takovou že vyloženě jako, nebo zmrdivinu, prostě.. nemám to rád tohleto a ani tomu nebudu přihlížet.. nebo šikanu, to úplně nenávidím, v base, konec.. tam kde jsem já tak se to prostě neděje ..jsem si zažil svý hodně, jakože prostě jo, a ne, vždycky to zruším, vždycky to zruším. Dřív nebo pozděj, a jakože měsíc dva a myslím si že to, že si můžu.. že dokážu ledacos změnit, vyčistím se a..

NC: ..a ještě nějaké situace, cokoli co by Vás ještě napadlo..

O: no tak třeba ta radost z toho jídla, že jo.. když to třeba i někomu chutná, jakoby radost že udělám někomu radost.. a hlavně že.. mě zabíjí to, že se ohlídnou.. já vlastně nic neumím, já jsem se nic nenaučil .. prostě i za těch 25 let, jo.. já prostě nemám co, co normálního světa, prostě jako transformovat, nebo dát.. já jsem se nic nenaučil.. k čemu mi to je že jo,, že jsem zloděj na píču, když jsem stejně 11 let seděl, tak to jsem zloděj na hovno, že jo, víš co.. nic neumím prostě.. a to že nejsem zmrď, na to si můžu tak sednout, jako ..to je takový, víš co.. pro normální slušný lidi jsem stejně bezcenná smažka, která prostě.. za nic nestojí.

10. NC: vzpomínáte si, na Váš nejhorší emoční zážitek, co jste zažil? kdy jste byl úplně na dně?

O: ... (*dlouho se zamýšlí*) hmm, já nevím.. prostě.. loni nebo předloni, nějak na Vánoce, když mě kunda nechala 3 hodiny přivázanýho k posteli a odešla.. a nevrátila se.. to jsem cítil prostě zmar, zoufalství, zklamání, od ní.. potom se to přeměnil ve vztek, když mě tam nechala, víš co.. a potom prostě beznaděj, že jo.. přivázaný tam.. hotovo. Nahatej na posteli, takhle.. (*ukazuje mi jak*) ..dobrý, jeli jsme pecky, ale zazvonil dole zvonek u baráku, no a frajerka přišla k oknu, chvíli tam mluvila, vzala si kalhotky a tričko a odešla.. a nepřišla.. za 3 hodiny přišel její brácha.. tam šlo hlavně o to, že on mě ten brácha neměl rád, že jo, protože prostě, povoláním dědic, rozumíš.. tak on na mě furt dělá jako, „ty nemáš byt?“ ..no nemám, no. „a jakto?“ říkám, no nemám no, představ si to.. „a kde bydlíš?“ ..mu říkám, „v ptačí bude ty píčo, kde bych asi bydlel ty vole.. bydlím, žiju, co je ti do toho ty vole.“ ..no jo, jenomže to jsem prostě potkal buchtu, na kterou jsem s podíval a prostě „waaau“, prostě fakt to co jsem chtěl, víš co, jakože.. to jsem prostě byl zamilovanej, úplně hotovej, prostě nejvíc.. a pak, to jsem se z toho dostával rok, úplně jsem tomu prostě propadl, no.. až jsem z toho byl, úplně jsem se z toho choval jako trubka, já jsem normálně frajer a nevím čím to je, ale všechno jsem ji odkejval, jsem z ní byl úplně mimo.. já chápu že buchtu prostě potřebuje vedle sebe jako chlapa, nějakou oporu, ne prostě mě, takovou trubku ..prostě víš co.

11. NC: a teď se zeptám na opak, jaký je Váš nejlepší emoční zážitek?

O: joooo, já jsem prostě byl strašněj bombardák, víš co.. takže já jsem prostě musel u všeho bejt ..a nám tu cestu tenkrát nikdo nevyšlapal, víš co, prostě my jsme neměli kde čerpat, jako od toho to.. prostě, no a my jsme byli na

punkovým koncertě a kámoška prostě.. jsme chlastali ona prostě seděla tam prostě za stolem, a vykroucená jela pecky.. tak říkám, ty vole co ti je ty vole ..a frajerka prostě že si dala.. a jak jsem ji viděl tak jsem říkal že chci prostě taky a ptám se, je to dobrý a frajerka, jo já jsem dobrá, tak já že chci taky ..no, dali mi to, a ..to je ono.

NC: takže to je Vás nejlepší emoční zážitek? ..a jak Vám v tom bylo? ..co tam bylo za emoce?

O: no tak jako.. byl jsem nasranej že mi to nedali dřív, že dělali prostě tajný tajemný to.. tak já jsem byl ještě mladej tenkrát, jo ..jakože, se nedivím vole že 15ti letýmu pakovi tohleto nikdo nechtěl podšoupávat, že jo.. ale jakože to, v pohodě ..no a pak vlastně poprvé, když jsem vlastně začal brát péčko, a byl jsem hrozně vykroucenej a vylízanej, víš co, prostě jsem absolutně nerespekt vlastně.. jsem nevěděl, že mám spát a takovýhle věci, si třeba číst.. no takže prostě jak to mohlo dopadnout že jo, během 14ti dnů prostě, úplně troska.. no, tak jsem to nějak si jako očichával.. no a 2 roky takhle na ulici no a pal všichni padali postupně do heráku ..no a jednou takhle kámoš mi říká, hele.. ty jsi strašně vykroucenej ty vole prostě, dej si takhle pár čárek, uvidíš že prostě, uvidíš.. tak říkám, tak jo ..a oni si dali, tak já jsem si od nich jenom odtáh lžící, jo, a ..okamžitě teplo, nikdo mě nehonil, všechno mi sedělo, víš co, prostě ..“já jsem frajer“ a říkal jsem si to chci .. tohleto chci, to chci. tohle jsem hledal ..teplo, víš co.. sebedůvěra, víš co.. žádný vole honění, přičoviny, víš co..

NC: a v tom Vám bylo jak?

O: supr.. teploučko, víš. takový to prostě.. (*začne spokojeně bručet*) víš, jakože, lebedim si.. to je vončo ..žádný starosti, prostě na obláčku, lambáda, víš pěkně.. víš co, pro mě hlavně to bylo, já jsem prostě byl furt vykroucenej, vystíhovanéj a teď jsem si dal normálně teplo ..normálně mě fakt zalilo okamžitě teploučko ..klid prostě.. všechno ztichlo krásně ..víš, tak prostě, zas ten starej dobrej Mára, ten kterej stojí nohama na zemi .. takovej ten prostě, víš ..nohy na stole, nic neřešit a teplo ..a prostě vrnět si.. já prostě.. prožívám tu činnost svojí, prožívám ty věci.. jakože.. do všeho jdu prsama, takže já nemám s tím problém ..chci prostě dělat to co dělám, a prostě pořádně.. ať je to prostě malér, ať je to prostě jídlo, prostě cokoli ..prostě normálně, prostě pořádně ..ne žádnou prostě šlendriánu, víš co, prostě ..od Vietnamců třeba, nic prostě pořádně jako. Nazývat věci pravými jmény, to je jako, na tom jsem hrozně háklivej jako, víš co..

12. NC: jaké emoce byste si přál prožívat – zkuste mi popsat jak by vypadal ideál Vašeho prožívání a Vašich emocí?

O: já jsem dobrej.. já si udělám diskotéku během odpoledne a fakt jsem dobrej, jako.. zamotám se v tom a že večer jako, jsem rád že ležím a funim.. fakt jsem dobrej, opravdu ..mně říkal dokonce na tom léčení psychiatr, „pane, vy máte nevýhodu, že vy jste chytřej“ ..tak to je divný jako, ne.. je to prostě divný, je to prostě tak jako no, bohužel..

NC: ..a je tedy vlastně něco, **co byste potřeboval, od svého emočního života?**

O: ..no, jako, s těma nervama no.. ale to je prostě jako impulzivnost, jak jsem prostě hektickej takovej, víš celej takovej jako.. prostě jakože se snažím vyhovět, všem.. víš, jakože jsem zrychlenější, jsem rychlejší ..jakože ne jenom když jsem nabranej, ale jakože i normálně, v základu prostě ..i když si nedám tak jsem prostě rychlej, a celkově zrychlenej, hektickej.. ale mně to je.. víš co, já žiju sám pro sebe, nerad nikomu nabíjím, a prostě nerad jakože šlapu lidem na kuří oko ..a hlavně, ke každému se můžu otočit zády, nemám problém. A prostě.. když odejdu, tak hlavně aby na mě moji kamarádi byli hrdí, ty co si myslím že jsou mý kámoši ..a to bohužel, v tom jsem přísněj, že to vlastně požaduju i od nich ..víš co, jak když dělám něco pro někoho, tak na 125%, fakt prostě, musí to sedět všechno..

13. NC: kdyby se Váš emoční život, nebo to vaše prožívání proměnilo v krajinu, jak by ta krajina vypadala?

O: takže, já bych to viděl tak, že třeba.. ty vado, všechny čtyři roční období, takhle pěkně z leva do prava (*mi ukazuje*), jaro léto podzim zima.. jo, prostě pěkně.. nějaká oáza, oázička pěkně, taková ta normálně klasická oáza, ale aby byl jasnej kontrast že to je oáza, víš co.. Grand Canyon ..hezky pěkně takovej nasvícenej víš, jako v západu, západ slunce.. a potom nějakej ten el nino třeba trošičku.. taková ta, bouře jakoby.. něco takovýho hezky z povzdálí pěkně takhle...

NC: ..a žije tam něco? roste tam něco?

O: určitě, normálně prostě.. všechno co tam má být, to tam je

NC: zkuste mi to prosím popsat ještě podrobněji, jestli by to šlo.. třeba jako někomu, kdo nevidí, třeba slepčovi..

O: dobře no.. takže třeba nevím.. takový to ..les, polotundra, taková nějaká, nebo něco takovýho.. nějaké kaiga, takové nějaké jakože, skoro podzim, skoro zima ..ne sníh ještě, ne mráz.. ale takové ten, odkvetlo už to jo, všechno.. mláďata už jsou větší, připravený, ne jako samostatný, ale jakože připravený na zimu ..jakože odkojený ..odstavený ..ale furt ještě u mámy ..no, prostě rozběhnutý, nastartovaný ..a v plný palbě.

NC: ..a to je všechno? ještě něco tam v té krajině je, nebo žije? jak tam je Vám?

O: no mně.. mně je tam krásně, to je prostě to moje, to teploučko, víš jak jsem říkal.. je to prostě všechno, úplně všechno co tam má být..

Antonín

1. NC: když se řekne emoce – co Vás napadne, co Vám projde hlavou?

A: emoce.. to, člověk musí mít nějaký srdce alespoň, aby mohl mít nějaký emoce ..no, to je jednoduchý.

NC: ..a ještě něco vás k tomu napadá, když se řekne emoce?

A: no.. nějaká.. něco, prostě ..já nevím, jak bych to vysvětlil.. ty emoce, ty emoce se dají vysvětlit různým způsobem ..no emoce ..třeba něco co, třeba jste někdy, já nevím, zažila tohleto, jo, a prostě teď někdy se s tím potkáte a je to velice prostě takový ..jo, prostě má to svůj smysl a prostě pro Vás jo, to má nějakou tu, hodnotu ..v každém případě nosí emoce nějakou hodnotu.

2. NC: a jaké znáte emoce?

A: jéžiš marja.. emoční.. třeba když se dívám na film kterej jo, jakože to, jako kterej už jsem viděl, jo ..a je třeba hodně takové, jakoby lítostivej.. tak jako, pak jsem taky ..no, a teď jsem nedávno měl takový emoce, ale to bylo, emoce zase trochu někoho praštit ..když Vám řeknu proč, tak mi určitě pochopíte. Je tomu asi tak 14 dní, jsem šel do tesca si koupit něco ..to bylo na Slavii na Praze 10, a takhle vám jdu už skoro jako k tomu obchodu a takhle naproti šli takový dva mladíci, možná 15 16 let, a takhle šla babička která opravdu o berlích a tohleto, jí bylo 93.. ale ti kluci se jí začali smát že má plenky a ta paní se začala rychle omlouvat, že za to nemůže, že byla prostě kdysi v koncentračním táboře a že má následky ..a paní se tak zastyděla, protože tam stáli lidi, až se rozplakala. Chytli jsme, já a nějaký pán co tam stál se ženskou to slyšel, tak jsem chytil ty kluky za flígr a já jsem řekl, nevolejte policajty, oni se tady strašně hezky moc omluví téhle paní, a tak to udělali..

NC: a to bylo co, za emoci? ..co jste prožíval vy, nebo co si myslíte, že třeba mohli prožívat ti ostatní?

A: no našťvanost, že jo.. ale bylo to emoční, že jo, hlavně když ta paní se omlouvala..

NC: ..a ještě nějaké byste mi mohl říct? třeba jen klidně je nějak jmenovat..

A: ježiš to já nevím, emoce má každé prostě.. takže to je zbytečný to jmenovat, k tomu už se ani vyjadřovat nebudu..

NC: dobře.. a rozlišujete emoce nějak? řadíte je třeba do nějakých druhů, kategorií?

A: ne, to ne, to prostě.. to ne.

3. NC: a jsou tedy nějaké emoce, které vy sám prožíváte?

A: nee, já jsem takové spíš se vším srovnanej, a prostě i když jsem teďka na tý ulici momentálně, tak prostě.. nee, ne nevadí, takhle to má být asi zřejmě, to je celý.

NC: takže nejsou ani nějaké emoce třeba častější než jiné? příjemnější nebo nepříjemnější než jiné, které tak běžně prožíváte?

A: ne to ne, já jsem se vším prostě srovnanej, a tyhle ty věci, já takhle neřeším ..o tom mně se nechce mluvit..

4. NC: kdybyste mi měl chvilku vyprávět o svém prožívání, o svém emočním životě, co byste mi řekl? ..třeba 5 minut mi povídat o svém prožívání jako někomu, kdo Váš život nezažil a nežije..

A: ..no to já nevím teda, to.. ty emoce se nedají okamžitě popsat, to musíte prožít abyste viděla co k tomu jako patří..

NC: ..a nezkusil byste mi to nějak přiblížit, prosím, třeba to jen zkusit popsat.. **jak Vaše emoce a prožívání vypadají?**

A: ne, to ne.. fakt opravdu teda ne, tohleto je pro mě takový ..a hlavně, ono se to dá taky počítat, nebo kvalifikovat jako spíš, něco jako do soukromí ..jo, je to takový spíš to, to fakt ne..

NC: jasně, úplně Vám rozumím, ty otázky jsou osobní.. takže odpovídejte jakkoli Vám to je příjemné. Já budu ráda za cokoli co mi řeknete a ujistí uji Vás, že tenhle rozhovor bude anonymizován, takže s tím nebudete jakkoli spojen.. ale samozřejmě je na Vás jak moc se mnou chcete být otevřený a sdílný..

A: no jasně, no.. ale tohle ne, takže dobrý, v pohodě, to přejdeme.

5. NC: dobře.. další otázku tu mám, **jestli jsou vůbec emoce pro závislého člověka tématem? myslíte si, že je to vlastně něco, co se života na drogách týká?**

A: ne, to ne. Určitě ne. Vůbec je neřeším.. takhle, ne že neřeším, ale prostě, takovýhle třeba ty, poslední emoce co jsem měl, co se stalo u toho tesca, jo.. tak to jsou zase takový emoce, který by si měl potom člověk nechat pro sebe, a prostě jakoby.. to je něco jinýho, to je spíš i naštvanost a vůbec, přemýšlíte o tom co ti mladí, to oni vůbec žádný emoce právě že nemaj, a nemaj vůbec ani žádněj respekt, nic, absolutně nic. A v našich letech prostě, my jsme ke starším lidem měli strašně velkou úctu, a to mě učil můj táta ..on mi vždycky říkal, „synku, víš kde máš nosit srdce, kde nosíš srdce?“ říkám, „tady“ (*ukazuje na srdce*), on říká, „tak ho tam nos“ ..a nic víc neřek, a to si myslím, že je taky emoční.

6. NC: a jak, nebo podle čeho vlastně poznáte, že něco cítíte? ..je to taková hloupá otázka, ale zajímá mě to..

A: to nevím, to nevnímám takovýhle věci.. to prostě přijde ..to já bych opravdu jako, to bych na tom přemýšlel a byl bych tady za pitomce ještě navíc..

NC: jak to myslíte, za pitomce? ..tady u žádné otázky není správná nebo špatná odpověď, je to opravdu jen o tom že mě zajímá, co a jak vlastně prožíváte, jak se cítíte.. každý to má jinak, není tam žádné dobře ani špatně.. já jsem ráda za Váš čas i za všechno co mi řeknete..

A: no nevím, jako.. emoce mám třeba z tohohle toho.. (*vyndává telefon z kapsy*) ..něco Vám ukážu.. (*vysvětluje mi, jak funguje jeho telefon; kde co zapne atd.*) poslouvejte něco, sice je mi 53, ale v mých letech, chlapi jsou plešatý, tlustý, sedí v gauči, nebo v křesle, čuměj na fotbal a nadávaj proč nedaj góla.. jo, a poslouchaj maximálně starej rock. Já poslouchám tohle.. (*zapne na telefonu techno*) ..a tohle, tohle je prostě rozdíl ..to jsou emoce ..protože to je trance, tady jo, (*přetáčí písničku*) je to i vokální.. oni do toho zpívaj. ..no a na tyhle koncerty, chodí třeba půl milionů mladých. Já jsem byl nejenom v Anglii, byl jsem i v Belgii, jo. Bydleli jsme, já jsem tedy bydlel v Bruselu a tam zrovna akorát se sjížděli DJové světa.. tady na tuhleto trancovou hudbu, ne žádněj nějakej Paul van Dyke, nebo Armin nebo nějaký tyhle.. ale tyhle ty lidi, co dělaj tuhleto hudbu.. a můžu Vás upozornit, že tam ty emoce okamžitě dostanete, protože tam je strašně moc lidí, to nevíte na co koukat, jestli..

NC: a jaké tedy emoce u toho cítíte, co prožíváte?

A: no úplně velice pozitivní emoce, pozitivní emoce. To Vás uklidní..

NC: jo, jo, chápu.. a uměl byste mi tedy popsat ty emoce, nebo co tam vlastně prožíváte, co jsou ty velice pozitivní emoce?

A: ne to ne, to prostě je to takový, moc hezký, no.. to je celý.

NC: **a je tedy něco jiného cítit, já nevím.. např. radost, nebo jakoukoli jinou emoci, když jste na droze, nebo když máte třeba abst'ák, dojezd, a tak podobně?**

A: no, v sobě.. to každé člověk ..to kdyby řekl že ne, tak lže.. jo, to Vás prostě.. myslím teda ten (*ztiší se*) pervitin, protože nějaký takovýhle ty, jako je třeba ten heroin, nebo tohleto, to bych nikdy v životě, ani nad tím nepřemýšlím, protože to je špatný.. na tom emoce nejsou ..na tom jste.. to je úplně pryč.

NC: hm, hmm.. a teda na tom pervitinu, s tím zkušenost máte, jak jste zmiňoval.. přitom cítíte nějakou změnu v jisté emoci, nebo v prožívání, při jiných stavech jako je například abst'ák, nebo když jsi ho zrovna aplikujete a jste tedy „na droze“, tam je nějaká změna?

A: jojo, to jo, to tam je změna.. prostě, okamžitě se Vám, prostě jste taková.. rychlejší, zrak lepší, tohleto.. vnímavost.. teplo.. a tak dále ..a prostě, musíte být v pohybu, protože vlastně pervitin, je vlastně, dá se říct.. jak bych to popsal.. není to tlumená droga, to je hyperaktivní ..tak, jo. takže, to.. ale to je jediná dobrá věc u tohohle toho, že kdykoli můžete odejít od toho.. u heroinu a tohleto, to ne, to je hodně návykový, jo.. to je všechno.. já když tak zvaně jako moc, tak si na to zahulim a to mě zklidní, jo.. nic víc.

NC: **takže jsou nějaké drogy, třeba jak jste teď zmínil tu trávu, kterými úmyslně cíleně měníte svoje prožívání?**

A: no jako prožívání, já nevím, já tohle prostě, jak jsem říkal.. když jsem moc, tak si zahulim, ale jinak ne..

7. NC: **a vzpomínáte si na svůj emoční život před tím, než jste začal brát drogy?**

A: ne, to.. tohleto, to já nechci odpovídat, to je prostě, mně tohle nebaví, já.. tohle přeskočíme..

8. NC: **dobrá, chápu.. a co si myslíte, že by člověk Vašeho věku a životních zkušeností a stylu, měl podle Vás cítit a prožívat?**

A: maximálně být uvolněnej, to je celý ..být uvolněnej a prostě být nad věcí a tak dále.. a být pozornej.. nic víc.

NC: **a ještě něco Vás třeba napadá, třeba jaké emoce by měly být třeba nejčastější? nebo jak by je měl, nebo neměl projevovat vůči svému okolí?**

A: nee, ne ne ne ne ne.. to si už člověk musí sám, v sobě, vypracovat nebo vybudovat sám, jo.. každé člověk na světě, to je všechno.

NC: **..a třeba to projevování vůči svému okolí, nenapadá Vás k tomu něco, například co podle Vás, od Vás očekávají druzí závislí z hlediska emocí?**

A: ne, nebo tak jako.. já nevím, to musí každé sám, no.. a to je všechno.

NC: **a co třeba lidé, kteří na drogách nejsou?**

A: no tak jako, to je prostě, to je stejný, každý musí prostě sám..

9. NC: **v jakých situacích nejčastěji nebo typicky vlastně prožíváte nějaké emoce? ..klidně třeba 3 až 5 situací..**

A: jako ve který je mi třeba dobře?

NC: jo, třeba.. jakkoliv, při jaké situaci nejčastěji prožíváte nějaké emoce.. takové typické situace..

A: no.. třeba, před 3 týdny, jsem prostě.. musel jít jako na toaletu, ráno ..ráno v neděli. Tak co mi jiného nezbývalo, než když to bylo to.. jak se říká do křoví. Koukám, ve křoví kabela, otevřu, samej alkohol ..takže mě to nezajímalo. tak koukám takhle hloubějc, koukám, říkám co to je, tak to vyndám a tam taková peněženka, to byl nějakej Ukrajinec ..ten byl zdemolovanej, protože tři flašky prázdné.. no, a emoce byly hned, protože tam bylo.. 14,000 Kč, a teď si představte, že před 3 dnema, si sednu takhle na ..taky k takovému parku, tohleto, jo.. a chvílku jako popřemejšlim, protože jsem měl už rozbitej batoh už hodně dlouho, tak jsem šel prostě k popelnicím, mně nic jiného nezbývalo.. jsem šel tam, otevřu popelnici, tam byl batoh.. ten co jsem měl na sobě včera, tak jsem z toho vyházel nějaký věci, protože tam byli nějaký věci, koukám rozepnu, takovou malou kapsu, a tam bylo zase 33,000 Kč.. v tisícovkách.. nelžu Vám.. *(ukazuje ke dveřím dropinu)* oni to viděli, jo.. no, a prostě to byla okamžitá emoce, to prostě jsem.. mně se tohleto nestává furt, abych během třech neděl, našel furt tolik.. a dneska ráno, zase znova do křoví, a takhle rozházený.. ale špinavý to bylo, 3,000 Kč.. a ty máš teď tady u sebe ..takže já jsem si odložil, k ségře peníze, ona má ..ona bydlí, všechno, jo, protože by to nedopadlo dobře ..buď bych se ztratil, nebo já nevím co.. takže trošku musím přemýšlet, že jo..

NC: a jak jste zmiňoval, že tam byla ta „okamžitá emoce“, to bylo co, za emoci? Co jste cítil? mohl byste mi to zkusit vysvětlit nebo popsat ještě víc, prosím..

A: úplně pozitivní emoce, prostě nejvíc pozitivní emoce.. já nevím jako to chcete slyšet víc..

NC: mhm, a ještě nějaké jiné situace, při kterých prožíváte emoce? vzpomenete si?

A: já jako nevím, no.. jak jsem mluvil o tý paní před tím, tak tam jsem byl našťvaný, ale ..mně jinak takhle nic nenaštvete, nebo.. já už ten život beru tak, že.. teď Vám něco řeknu.. jo, to byste měla mít Vy teďka ty emoce, jo.. když mi bylo 2 roky.. my jsme bydleli na Šumavě, a tenkrát, tam byl opravdu sníh, to bylo v lednu, jo.. tam když byl sníh, tak tam byl pomalu 2 metry, když se to tak vezme, protože to jsou hory ..no, ale já jsem měl špatnou matku, a ta mě zahodila do toho lesa, dva dni mě hledali, lesáci, policajti, dobrovolníci, vojáci a našel mě jeden hajný ..no, u krmelce. No, a odvezli mě prostě do nemocnice, tam jsem byl půl roku, a hned do dětskýho domova, samozřejmě.. nevím, co se stalo s mámou, do dneška jsem po tom ani nepátral, prostě, a tohleto.. no, a to byla taková ..ale jako, mluvil jsem s mámou tak trošku o tom, jako, protože pak už po těch 18ti letech Vás stejně museli to, a řekl jsem mámě, „mami, je tomu hodně dlouho, nevím co tě k tomu bralo, doslechl jsem se, že jsi byla hodně žárlivá, tenkrát od tety ..no, dobře v pořádku. Já ti promím, promíjet se musí, i když je to takováhle špatná věc“ ..a furt je to moje máma ..protože mě porodila. Musím to tak brát, holt ..to je celý, nic víc..

NC: ..moc Vám děkuju, že se mnou o tom takhle důvěrně a otevřeně mluvíte. Moc si toho vážim.. a teď tu mám otázku, jestli

10. si vzpomínáte na nějaký emoční zážitek, kdy jste byl úplně na dně.. Váš vlastně nejhorší emoční zážitek, co jste kdy zažil..

A: to je zase hodně takový, moje osobní.. a to já, já.. to nechci.

NC: ..dobře..

11. a jaký je naopak Váš nejlepší emoční zážitek?

A: no to bylo na tom trance koncertě, jak jsem Vám pouštěl.. to je prostě, to je nejlepší..

NC: a mohl byste mi říct kdy to bylo, co se dělo.. jaké to pro Vás bylo, co jste cítil?

A: no úplně ty nejvíc prostě.. pozitivní emoce.. víc už k tomu se nebudu.. to ne.

12. NC: jaké emoce byste si přál prožívat – zkuste mi říct, jak by vypadal váš emoční život – ideál?

A: ..chci být furt stejnej.. tak jako jsem.. mě furt lidi říkaj, když mě potkaj po hodně dlouhý době ..říkaj, „ty vole, ty seš furt stejnej“, a já říkám, „no.. asi jo no“ ..to mám proto, že jsem kdysi jako hodně sportoval, jo a tohleto.. ani jsem dokonce nekouřil ..kouřit jsem se naučil až za hodně dlouho. Já jsem prostě nekouřil, já jsem byl ..dá se říct, hodně slušnej. Jako umím to furt, být slušnej, jo.. prostě když jsou slušní lidé, tak.. ale, stane se někdy, že prostě já jsem teďka nedávno.. jelikož, jsem na ulici, jsem byl na úřadě práce si shánět nějakou práci, a tohleto.. a byl jsem u těch sociálních pracovníků, a ta sociálka se takhle na mě podívala.. taková mladá, obézní.. a říká,

„hledáte tady něco?“ a já říkám, „no.. prosím Vás, co myslíte že asi hledám, když jsem na pracáku?“ ..takováhle prostě ..takováhle otázka, jo, to položí jen ten největší pitomec..

NC: a co jste v tu chvíli cítil?

A: noo.. jako.. já jsem se trošku usmál, protože mě už takovýhle věci jakoby.. nenaštvou.. a to jsem se naučil právě v tej cizině, jo.. být trošku nad věcí. Tam Vás naučej respektu, všeho, jo.. ke starším lidem hodně, a vůbec.. jako, nám Čechům.. my už jsme se zlepšili, ano, já jsem tady dlouho nebyl.. jo, už i anglické nápisy tohleto, jo a tak dále.. už se to řeší všechno jinak, a tak dále.. i policisté už jsou jakoby to.. ale na druhou stranu nám chybí furt trošičku toho respektu, protože furt jsou takový lidé, kteří takhle koukaj na Vás, a tohleto.. a podezíraví, zbytečnost. Jináč je to, ty lidi jsou stejný po celým světě. Jak dobří lidé, tak špatní lidé ..ano.

NC: ..a co byste od svého emočního života vlastně potřeboval?

A: no já Vám to řeknu.. já budu muset už jít.. já musím totiž, na jednom úřadě mám schůzku..

NC: ..ještě tahle otázka a pak mám už poslední otázku.. stihneme to? byla bych moc ráda..

A: no... tak.. no prosím.

NC: tak co byste vlastně od svého emočního života potřeboval?

A: vůbec nic, já prostě jsem furt stejnej a.. tak.

13. NC: kdyby se Vás emoční život proměnil v krajinu, jak by ta krajina vypadala?

A: víte co.. takhle.. já už od malička, a vůbec.. já furt.. protože jako, já jsem byl v tom dětským domově v Kašperských horách, to byl tenkrát nádhernej děcák.. a tohleto.. tak my jsme jezdili po těch zámčích, a já jsem si furt představoval, že bych byl někde na zámku, ale musel by tam být ..jak se tomu říká, to skleněnému tomu.. já to neumím říct česky..

NC: ..klidně zkuste anglicky, třeba se chytnu.. vůbec nevím, co si mám představit..

A: *(vzdychne a snaží se rozvzpomenout)*.. malej moment.. takové to atrium, takové to skleněné.. taková ta jako, zahrada, třeba zimní.. ale prosklená, aby jako.. že bych ráno vždycky.. ráno jako vstanete, dáte si takhle hezky snídani tam a tohleto a prostě.. lidí příjemný.. tohleto by, takhle by mohla vypadat krajina.. anebo prostě nějaká ta.. no exotická krajina, to už dneska zná každěj..

NC: a ještě něco? ..zkuste mi to popsat třeba jako slepčovi..

A: no.. tak ta exotická krajina, to je snad úplně jednoduchý.. když přijedete někam na ostrov.. on třeba ostrov je i Anglie, že jo.. ale, až tak exotická, zase není.. to není třeba jako, Bahamy nebo něco jinýho.. jo, nebo já nevím co.. to je všechno.

NC: ..a žije tam něco? roste tam něco? jaké barvy tam jsou? ..nebo počasí?

A: ..to je všechno stejný.. možná větší teplo, tohleto, ale jakože ty barvy, protože tam jsou, zase, jak se říká.. ty.. exotické rostliny, a tak dále, jo.. stromy a tohleto tak ono to vždycky dává nějakou barvu, takže je to takový spíš příjemnější.. no to je všechno..

NC: a jak se Vám tam žije?

A: no dobře že jo, tam je mi dobře.

Michal

1. NC: když se řekne emoce – co Vás napadne, co Vám projde hlavou?

M: ..emoce? ...všechny smysly. Všechny smysly. ..emoce, všechny smysly.

2. NC: jaké emoce tedy vlastně znáte? které rozlišujete?

M: emoce.. většinou ty špatný, protože jsem se sebou nespokojenej, takže dost často mám deprese, upíjím se v alkoholu a pak občas si i něco vezmu, abych ztratil prostě ty špatný emoce a abych byl veselej. Takže vlastně opravdu z těch emocí prožívám spíš takový ty alkoholový emoce, nebo ty špatný..

NC: mhm.. a dokázal byste mi je trochu více specifikovat, klidně zůstaneme u těch obecných, které znáte, jakékoli..

M: nevím.. štěstí, smutek.. nenávisť, zlost ..toho je, to je celá škála, to mám tady vyjmenovat všechno teda?

NC: jak chcete, cokoli vymyslíte.. nebo **jestli emoce nějak řadíte, do druhů, kategorií..**

M: emoce.. no pocity, ne, nějak. tak jako pocity, někdy máte pocit špatnej, tak máte asi špatný emoce, jakože ta emoce je špatná. ...já to mám stereotypní, já těch emocí moc nemám, já třeba bych to srovnal tak, že když se opíjím tak vlastně mám výbornou náladu, prostě všechno je pozitivní, baví mě prostě třeba i bavit se s lidma.. když jsem opilej.. narážím na dobrý lidi.. narážím i na ty špatný. Myslím, že to je jedna emoce vedle druhý prostě.. když budete prostě vy v pohodě a potkáte špatnýho člověka, okamžitě se ztratí ty pěkný emoce, nebo to příjemný a je to všechno špatný. Takže moje emoce jsou vlastně každodenně stejný, díky alkoholu, takže ..myslíte že jsem emoční, nebo.. že těch emocí zrovna já budu mít hodně? já myslím že ne..

3. NC: to já nevím.. já myslím, že všichni máme nějaké emoce, ale o můj názor tady nejde, zajímáte mě Vy.. **jsou tedy ještě nějaké emoce, které vy sám prožíváte? nebo jsou nějaké které zažíváte častěji než jiné? nebo příjemněji, než jiné?**

M: příjemný emoce.. pokud jsem střízlivej tak vlastně necejtim vůbec nic.. já jsem takovej samotář ..celý roky. Takže já opravdu, každodenně se uvádím do stavu příjemnýho, k čemuž mi pomáhá alkohol a já ty drogy neberu teda denně, furt. Na tom alkoholu je takový stereotypní, pořád stejný.. opijete se, máte kecavou, s každým se zdravíte ..pokecáme si úplně o všem, o jejich vztahu, o našem životě, o škole, bavíte se o rodině. Takže tam ty emoce jsou, tak úplně všechny jsou emoce vlastně, a jsou stejný každéj den protože ..dokavad ještě můžeme mluvit, a nejsme tak opilý nebo vyndaný, že už o tom ani nemluvíme a padáme rovnou ..tak bych řek že prostě každéj den mám emoce pěkný díky alkoholu ..protože střízlivej jsem tak, něco jako, ani slaný ani mastný.. jsem takovej nudnej, nezáživnej ..a mlčím.

4. NC: kdybyste mi měl chvilku vyprávět o svém prožívání, o svém emočním životě, co byste mi řekl?

M: noo.. tak když mi bylo 10 dozvěděl jsem se vlastně od mýho táty, že moje máma byla s prominutím šlapka, kterou on jako policista sbalil na chodníku.. moje máma byla kubánskýho původu, takže ..první co jsem zažil v dětství byla rána proč nejsem bílej jako ostatní děti, když táta můj je bílej.. moje nevlastní máma kterou si vzal, když mi bylo 2,5 roku ..tak vlastně bylo pro mě těžký třeba v těch 10ti pochopit, že moje maminka byla kubánka, můj táta teda je pražák, že moje maminka teda, která je teda stávající, ta jeho pravá manželka ale zároveň moje nevlastní máma.. tak v 10ti jsem to zjistil, jsem se tohle dozvěděl. Táta mi to musel říct na tvrdo, no.. mhm.. v 15ti., jsem došel k názoru že je ze mě gay, stoprocentní.. mhm.. já jsem vlastně nikdy moc nepil.. od 20-30 jsem fungoval jakž takž normálně.. bylo bydlení, byli i práce, jo. ..opakovaně na ulicích jsem byl, ale začátky na tý ulici.. já jsem odešel vlastně ve 20ti z domu, po škole až teda, naštěstí.. a začal jsem pít.. takže, když jsem odešel z domova ve 20ti, tak těch 10 let bylo opravdu.. bylo hezčích než těch drugejch deset let, který prožívám teď do těch 40ti.. takže já jsem od 20ti do 30ti neholdoval drogám, jenom marihuana a pivo.. dělal jsem ve vlaku, pracoval jsem.. ano, stalo se mi třeba že jednou za dva za tři roky jsem práci prostě opustil, nebo jsem dostal vyhazov za špatnou docházku.. za častý opijení se, teda potom.. takže vlastně už u těch, když už jsem šel k tý 30ce, tak už jsem docela pil.. třeba i tři dny v tejdnu, jo.. řek jsem si že to ukončím, a šáhnul jsem poprvé na pervitin.. někdy okolo tý 30ky.. začátky byly.. začátek.. první rok braní pervitinu ve 30ti, bylo takřka každéj den.. po roce, jsem toho.. jsem to trochu sundal, že jsem to dělal třeba jednou týdně.. no hleďte já nevím, no.. já

zkušenější feťák každodenní 20ti letež nejsem, jo.. já, mám za sebou 7 let a opravdu nejsem těžce závislej a já můžu snad říct o sobě, že opravdu na drogách tvrdějch, opravdu nejsem závislej a obejdu se bez nich.. já to mám jenom tak pro radost.. když si dáte materiál dobrej, tak co dělá člověk takovej.. přehrabuje se z prava doleva, zepředu do zadu.. v opačným případě je ještě takovej ten model pervitinu, kdy opravdu.. s prominutím, jste dva dny zabavenej ukájením se na sexu, nějak.. (*nervózně se zasměje*).. nebo, víte co.. tak jako.. (*kývu a ujišťuju ho, že je to v pořádku, že mu rozumím*) opravdu.. já jsem nikdy tvrdě nefetoval, první rok.. dejme tomu, první rok, jo.. dneska po těch 7 letech, jestli to mám jednou za 14 dní či jednou do měsíce.. vůbec mi to nevadí, ale holduju bohužel pít alkoholu už asi.. čtvrtý rok, takřka každé den, že mě to vlastně i znemožňuje chodit do práce, protože.. nemůžu zaměstnavateli říct, hnedka na prvním pohovoru, „prosím Vás, bude špatná docházka protože vím o sobě, že budu.. pít určitě, nenechám toho jen tak.“ ..ale upíjím se spíš jenom proto abych měl dobrou náladu.. mě opravdu ten alkohol udělá dobrej stav v mysli.. víte co.. emoce, jaký jsou emoce.. emoce tam vlastně ani moc nejsou, tam je opravdu jenom dobrá nálada.. já myslím, že o těch emocích, opravdu můžou mluvit ti, co jsou fakt drogově závislí, protože.. já vlastně ani nevím, jestli to tak je.. takže se omlouvám, pardon.. já vůbec..

NC: ne vůbec není nač se omlouvat, tady není u žádné otázky, nebo neexistuje žádná správná nebo špatná odpověď, mně zajímá jak to vnímáte vy, co prožíváte vy..

M: jo to já.. já se v tom nějak jako nevyznám, ani.. jako já se.. já nevyhledávám společnost jako feťáků.. prostě jako kamarády, já s nima nebydlím, nikdy jsem s nima nebydlel, ani bydlet nebudu.. to radši zvolím alkoholiky teda.. než abych zvolil feťáky..

(*vstoupil nám do místnosti omylem pán, který přišel s poštou*)

..takže já, já opravdu moc zkušeností s nima nemám.. já je potkávám tady na kontaktním místě.. sedím tady s nima třeba dvě hodiny, ale pak mě vůbec nezajímaj, jo.. oni si jdou svojí cestou, berou drogy, tak ať si berou drogy tak jak je berou, ať kradou ať dělaj tohleto.. alkoholici si kupujou vína, hrabou se v koších pro láhve, sbíraj papír třeba, jo.. je tam velkej rozdíl, jo.. já prostě, já jsem.. se nebavím prostě s feťákama.. jestli dva tři lidi, kteří opravdu bych jim mohl věřit a svěřit jim telefon, je to moc málo za 7 let.. já Pražák jsem, a některý ty lidi opravdu vídal jsem, ještě než.. když mi bylo opravdu 20, 21, jo.. jestli jsem měl nějaký emoce opravdu který mě rozbil, tak já jsem Vám měl takovou.. já jsem vlastně někdy okol 25ti si zlomil tři zuby, už jako 28 letež jsem si nechal vytrhat celý horní patro, jenom protože jsem neměl peníze na keramickou podkovu, tak mám známýho zubaře kterej mi udělal protézu.. to mě tak docela srazilo sebevědomí, asi nejvíc.. protože ještě k tomu, že jsem teda opravdu stoprocentní gay, jako gay.. tak prostě jsem někde jinde, opravdu.. nevím kolik těch, kolik nás, tady těch gayů je na ulici, a fetky těžký.. nevím kolik jich je, jo.. já jsem znal opravdu společnost slušnejch lidí, přesto že jsem byl na ulici, protože jsem.. možná je to i tím, díky tomu že jsem ten gay, že to tak je.. že mám tu morálku trochu srovnanou. Já jsem nikdy neseděl, já jsem netrestanej.. naopak můj otec právě je policista, takže jsem vděčnej, že jsem opravdu nikdy neseděl v kriminále, takže si o sobě myslím, že jsem vcelku vceelku slušnej, když jsem do 40ti opravdu poznal drogy, ulici i alkohol.. ale ne kriminál, a nějaký tresty, jo.. takže emoce velký byly když jsem si nechal vytrhat opravdu zuby, a vlastně.. (*nervózně se zasměje*) při prvním sexu jsem musel opravdu vysvětlit pánovi, že.. „promiň, já si musím vyndat něco z pusy, aby.. aby to tam nepřekáželo.“ to mě opravdu.. to bylo opravdu tak silný emoce, že..

NC: a jaké emoce? co, nebo jak jste se cítil? **jak vypadají ty emoce, a prožívání? zkuste mi to popsat jako někomu, kdo tohle nikdy nezažil a nežije**

M: no.. bylo mi vlastně.. na jednu stranu jsem byl strašně rád.. a vděčnej, že pánovi nevadí, že třeba jsem byl, v té době, na ulici.. no, to je jedno.. že prostě, nevadilo mu, že jsem bezdomovec.. nevadilo mu, že si vyndám tu zubní protézu, jo.. že prostě jsem.. to bylo, to opravdu bylo vlastně tak strašně hnusně mi bylo, že já jsem opravdu musel bejt tak vožralej, abych vůbec se zmoh, říct prostě tu pravdu.. neřeknu, mám za rohem pětkovýho bavoráka, 3+1 sedím v kanceláři, beru minimálně 40,000.. já jsem vlastně prvních 20 let, od té školy.. jsem vlastně z ničeho.. prvních 10 let, vlastně od 20ti do 30ti nejdůležitějších jsem strávil na ulici.. bohužel tady trávím i tu druhou desítku let.. takže 40 bude za chvíli, a vlastně já jsem nic nedokázal.. to je mi líto a to mě třeba bolí, jo.. bolí mě to do dneška, že stárnu, jsem škaradej, vráskatej.. potkal jsem kolegu, říká mi, „seš nějakej zeleno šedej, co se sebou děláš?“ ..a pak se mě rovnou zeptal, „ty bereš drogy, nebo..?“ tak říkám.. „no tak piju alkohol“.. přiznal jsem mu, že jsem to jako zkoušel jo.. nebudu slušnejm kamarádům, i jako z minulosti když je potkám, říkat že jsem to.. pleskal i jehlou, s prominutím.. takže já jsem si odšňupal vlastně.. chuť a čuch, takže vlastně já jsem bez čichu a bez chuti,, tak díky tomu jsem se vyprndul na tohle, a začal jsem to brát nitrožilně.. navíc se mi v poslední době šňupání spouštěla čistá krev, že když jsem ještě.. byl tzv. sjetej, tak jsem byl i na svařování nosních žilek.. no prostě, neměl jsem to moc hezký, od těch 20ti do 40ti.. takže ty emoce, to prostě je to na hovno.. úplně totálně na hovno.. ještě těch prvních 10let to šlo, do té 30ky.. přece jenom stárneme.. už přece jenom cejtím, že tu sílu kterou jsem měl, mizí.. jo, opravdu já jsem ze 17ti let na ulici probydlel třeba

takových 5 až 8let , jinak zbytek je prostě mezera.. a nic.. byly to vždycky práce většinou těžký, ale byl jsem v nich dobřej, takže dělal jsem třeba v lakovně na pásu pro Americkou firmu, výborný, dělal jsem na Český poště, dělal jsem v PPLku.. jo vždycky jsem dělal takovýhle práce, hlavně jsem nemohl nikdy dělat číšníčinu, protože.. já a pult, tak mě to s prominutím mrzí, sere.. že je to práce kterou bych rád dělal, protože já jsem vyučeněj číšník.. zaplat' pánbůh, že jsem to zvládnul, že mi alespoň ta škola zůstala.. zdraví bohužel, bohužel už.. taky se mi objevila žloutenka C v těle, takže taky ve mně už je.. já jsem navíc, ještě taky prodělal i sekundární syfilis, takže teď mám takovou pěknou jizvu, tady.. (ukazuje mi svou velkou jizvu na krku) mám na památku.. to jsem se takhle potkal s pánem, panem kamionákem.. takže mi došlo, že dostal syfilis od nějaký takový hodný slečny na silnici.. takže to jsem si říkal, bože můj, tak mám já to hezký, tak nejenom že chlap byl vlastně bisexuál, z nouze prostě neměl peníze na babu.. tak šel, ukázal se zrovna mně, no.. takže to bylo taky docela smutný.. jo prostě, skončit s chronickou žloutenkou a sekundárním syfilisem.. prostě na Bulovce, nebylo to hezký.. takže.. jak to vlastně shrnout.. vlastně mě pomáhá alkohol, a občas ten pervitin, no k tomu prostě utéct.. utéct od všeho..

NC: moc Vám děkuju za důvěru, vážim si toho jak jste se mnou otevřený..

M: jo, to já jsem takhle rád, já si strašně rád popovídám s lidma.. i s těma alkoholikama, jo.. to my řešíme.. jídlo, novinky co se děje ve světě, opravdu jako zprávy.. světový zprávy, Český zprávy.. my se bavíme opravdu o rodině, o oblečení, o botách.. jo, ono ti drogově závislí řeší spíš kde co štípnout, koho dřív okrást.. komu rozbít hubu, víte, já opravdu mezi ně.. prostě si dám, ale myslím si, že jsem jinde.. pokud nabídnu to co mám, nabídnu ale od nich nic raději nebrat, pokud drogy tak to si nejlépe koupit jako opravdu za peníze a nemít s nima žádný konflikty..

5. NC: myslíte si, že jsou emoce tématem pro závislého člověka? ..je to vlastně něco, co se života na drogách týká?

M: no.. hleďte, já se opravdu mezi nima tolik nezdržuju.. ale trávím s nima tady na tom kontaktním místě třeba 2-3h denně.. když sem přijdu umejt si ruce, dát si polívku.. sednu si na chvilku, nabiju telefony.. oni ty emoce maj taky, ale to jsou emoce.. víte, to by člověk spíš řek že to je ..že jsou agresivní, silně agresivní.. silně sprostý.. jo, to je s prominutím, ty slovíčka který pořad dokola omejevaj, to radši ani říkat nebudu.. tady, tak vy to znáte.. pokud tady člověk sedí chvilku, tak to slyšíte..

NC: takže si myslíte, že pro závislého člověka, jsou emoce tématem? že se nad nimi třeba zamýšlí?

M: to víte že jo.. ale spíš bych řekl, že pokud jsou tzv. moc, na jakýkoli látce.. že tam už to mizí.. ale pokud ještě stojej a fungujou, a nepadaj.. mají ty emoce, no.. ale opravdu ošklivý.. silně ošklivý..

NC: a jak si tedy myslíte, že jsou pro ně tématem?

M: tak.. asi to ovlivní.. stejně jako to, kterou zrovna látku si vezmou, podle toho mají taky jiný ty emoce..

6. NC: a jak poznáte že něco cítíte, podle čeho? ..zní to možná hloupě, že se na to ptám, ale zajímá mě to..

M: tak.. na těch drogách.. na pervitinu, u mě.. že pokud je ten pervitin kvalitní, tak jsem na něm uklízel.. uklízel jsem pokoj, uklízel jsem prostě.. třeba celej tenkrát barák, jako.. prostě uklízel jsem, že mě nezajímalo, kdyby padaly auta nebo prachy z nebe ..vůbec mě to nezajímalo, já jsem prostě uklízel.. pokud jsem měl chuť na sex, tak jsem prostě dva dny dělal sex, a nezajímalo mě vůbec žádný.. nic, tam byl prostě jenom zápal. Bud' uklízet, nebo se hrabat v něčem.. nebo prostě ten sex.. a emoce, to já nevím, jestli v tom je nějaká emoce, pervitin je prostě stimulant.. víte co.. každej jsme jinej, tak prostě.. jeden člověk, různě rozdíl.. jo..

NC: a je tedy něco jiného cítit např. strach, nebo jakoukoli jinou emoci, na droze nebo při abst'áku, dojezdu, apod.?

M: tak pokud je ten model povedenej, tak opravdu.. nemyslím a nesoustředím se na nic jinýho, než opravdu jenom na smítko, bordel, sklíčko.. víte, nemyslím si.. nemám myšlenky vůbec na nic jiného, než že prostě koukám, hledám, ošahávám to.. jo. ..to si člověk neuvědomuj jestli něco cítí nebo ne, to s prostě soustředí.. já jak prostě nejsem každodenní narkoman, tak já to spíš vidím na nich.. já jsem spíš prostě každodenní alkoholik.. čtvrtěj rok, no.. že jo.

NC: a na tom alkoholu.. je něco jiného cítit např. ten strach, nebo jinou emoci, než když třeba na alkoholu nejste.. nebo když tedy zrovna nepijete?

M: jo.. tak já většinou když piju ten alkohol, tak mě je prostě líp.. já když nepiju tak mám ty alkoholový.. depresivní.. emoce..

NC: a takže rozlišujete nějaké emoce, když jste tzv. „na droze“, nebo klidně i na tom alkoholu, pervitinu.. a když máte třeba abstinenci příznaky, podle drogy, kterou jste si vzal? když budeme nazývat i alkohol drogou..

M: rozlišuju.. to asi ne, to prostě se uvolním a víc si věřím.. ať už to je na tom alkoholu, nebo když tedy že jo, že si dám ten pervitin, tak je mi líp.. já ani nevím, jestli jako.. ten absták, jako znám..

NC: a jsou nějaké drogy, kterými úmyslně, cíleně měníte svoje prožívání?

M: no.. tohle jsem Vám už v podstatě řekl, no.. já ten alkohol a občas ten pervitin prostě potřebuju, protože mě hlavně spadnou zábrany, protože já se žívím sběrem pivních lahvíček.. dokavad nedostanu tu občanku, já sbírám pivní láhve.. žádný krádeže, jo, nic.. žádný šmelení věcí, jo.. vůbec.. takže já se vlastně opíjím, už čtvrtý rok skoro denně, abych neměl zábrany a abych měl dobrou náladu, abych měl kecavou, jo.. pak si sednu s alkoholikama radši a s těma si povídám, hodiny hodiny hodiny, dokavad se pak nerozejdem každé svojí cestou.. takže já vlastně, pervitin a i ten alkohol beru na povzbuzení... abych měl kuráž, aby mi opadly zábrany a abych si dobře popovídal.. protože jinak jsem nudnej.. ..já vlastně, na pervitin jsem poprvé šáhnul z toho důvodu, že jsem byl v pracovním poměru.. dělal jsem na Český poště, a bylo mi zle, bylo mi zle po předchozím dni z alkoholu, byl jsem bez síly.. tak jsem se zeptal někoho, jestli nemá marihuanu, že by mi pomohla marihuana.. ta ale nebyla k máni a byl k máni pervitin.. pervitin ze mě udělal strašný zvíře, já jsem opravdu.. bylo to až tak úplně nápadně rychle, šikovně, moc síly, moc energie.. dokonce jsem zvládl ještě i zamést celej prostor.. jsem se tam předvedl tenkrát.. že vlastně, já jsem na to šáhnul z toho důvodu, že jsem vždycky věděl.. nebo jsem si myslel, že lidi na pervitinu, jsou zrychlení.. mají lepší všechny vjemy a smysly ..budou tzv. vychytanější.. tak proto jsem vlastně šáhnul na pervitin.. že jsem potřeboval.. nebo věděl jsem.. bylo mi zaručeno, že potom pervitinu budu jít okamžitou energií.. několikanásobnou.. a mě to opravdu pomohlo, mě čekalo 12h v práci, dřív než, když jsem byl tak ožralej.. ze mě to fakt táhlo.. a tenkrát mi to fakt pomohlo, že jsem vlastně jako.. ten pervitin bral kvůli tomu abych byl dobru v práci, jo.. takže.. nevím jestli to je dobrý teda říkat, jo.. ale bylo to v klidu, nikdo to neřešil, vlastně to bylo lepší než ten alkohol.. já jsem opravdu vždycky v takovejhlech zařízení manuálně těžkejch, skladech anebo ta pošta.. tam není moc čas sledovat to, kdo se jak kroutí..

7. NC: a vzpomínáte si na svůj život emoční život před tím, než jste začal brát drogy? byl třeba např. nějaký vývoj nebo změny v prožívání, nebo v těch emocích?

M: no.. marihuanu poprvé v 15ti, na střední škole.. já jsem se po ní smál, a bavilo mě poslouchat muziku.. X hodin jsem dokázal poslouchat muziku.. koukal jsem se na filmy, smál jsem se.. to jsem, to zůstalo vlastně do dneška i.. já když si zakouřím trávu, tak si většinou nasadím sluchátka a nezajímá mě nikdo.. pokud kouřím v kolektivu dobrejch lidí.. v mém případě teda alkoholiků.. tak mi tráva opravdu.. povzbuzuje mě vlastně ještě ten alkohol, takže vlastně.. jsem opravdu ukecanej ještě víc, než na tom alkoholu.. a baví mě poslouchat muziku, to je tak asi.. to zůstalo stejný, od 15ti do teď.. marihuana prostě znamená, že nejspíš budu poslouchat muziku a budu sám, protože budu mít zacpaný uši.. no a pervitin, no.. hleďte.. ono je rozdíl, že já když jsem po pervitinu šáhnul poprvé, tak jsem bydlel a chodil do práce, bral jsem ho kvůli tý práci.. když už jsem byl na ulici a bral jsem pervitin, tak.. no.. docela mi to přivozuje, do dneška, pervitin.. naopak ne sílu, ale spíš deprese, pocity méněcennosti.. ten pervitin v posledních letech tak.. s prominutím nasral, jak jsem byl v tý prdeli, na tý ulici.. že vlastně, jakmile si dám pervitin, tak ho vypínám třeba po 4-5h když mi to neseďne.. pokud je to ale ten emoční pervitin, který opravdu mi navodí emoce na sex nebo na ten bordel, na smítka, tak to nechám.. ale většinou, v posledních letech jsem zažíval model.. modely škaredýho rázu, že když jsem si dal pervitin, uvěřil jsem, že bude dobru, když mi nechutnal, šel jsem.. okamžitě jsem to přepil alkoholem.. to je docela smutný, no.. v tomhle případě.. takže pervitin se u mě opravdu zhoršil.. po těch 7 letech řeknu opravdu.. hnus.. nedělá mi dobru na mozek, nedělá mi dobru nijak, vlastně..

NC: a emočně tedy, změna v tom prožívání, nebo v těch emocích?

M: no teď už vůbec mi nedělá dobře.. ani emočně.. v těch začátcích opravdu ano, byl jsem dobřej v práci ..opravdu, jenom kvůli práci.. teď opravdu jenom deprese z toho..

NC: a takže prožíváte nějaké emoce teď výrazně jinak? nebo liší se třeba intenzita Vašich emocí z dob, kdy jste ještě drogy nebral?

M: to je asi taky prostě věkem.. všichni stárneme a já čím dýl žiju na ulici.. a takhle, vlastně.. tak tím víc je to prostě depresivní.. to je asi jako normální, ne.. čím dýl v něčem žiju, tím hůř mi v tom je, protože už to je prostě dlouhý..

8. NC: co si myslíte, že by člověk Vašeho věku a životních zkušeností a stylu, měl podle Vás cítit a prožívat?

M: co bych měl? no.. já si myslím, že bych měl.. bydlet, chodit do práce.. hledte v 37 letech, kdybych nebyl gay, tak budu mít asi nejspíš děti.. pociťoval bych asi dobré stavy z mých dětí.. z mé ženy.. nebo z mého perspektivního třeba dlouhletého, perspektivního ..nějakýho, pracovního zázemí, jo.. a naopak já takovýhle emoce nemám.. protože, prostě mel bych mít takovýhle emoce prostě.. měl bych se cítit dobře prostě, že chodím do práce, že jsem zdravěj.. že mám zdravý děti.. že jsem s rodinou v pořádku.. měl bych cítit lásku.. ne naopak, hovno.. nakaženej alkoholik bezd'ák.. no hrůza, no.. měl bych prožívat úplně úplně úplně o 360 stupňů něco jinýho.. ale to bych musel ze dne na den, teda.. být třeba Vy.. a to byste ale šla do mojí role, což bych Vám nepřál.. takže to, co byste měla prožívat vy.. co si koupím k večeři třeba, jak si udělám tuhle dobrůtku, tamtu dobrůtku, že jo, prostě.. udělat si.. koupit si dobrou lahvinku vína, sejít se s kamarádama..

NC: a takhle by se tedy měl cítit někdo, kdo není na drogách.. a jak by se měl cítit člověk závislý na drogách, jaké by měly být jeho nejčastější emoce?

M: ..tak to já, asi nemůžu říct hele.. to je těžký.. já opravdu vlastně nevím.. já si myslím, že je důležitý si prostě nenalhávat.. že prostě to kde jsme, tak tady jsme.. a já jak jsem říkal, já jsem spíš alkoholik, já ten perník.. fakt prostě málo.. ale jako, nevím.. no.. to je těžká otázka.

NC: je.. a jak by tedy ty svoje emoce měl nebo neměl projevovat vůči svému okolí – neboli co podle Vás, od Vás očekávají druzí závislí z hlediska emocí?

M: tak třeba tady (v *dropinu*) si myslím že nikdo nic neočekává.. to je jak malá zoologická někdy.. myslím, že oni ani nepřemýšlejí nad ostatními, nebo že je tohle prostě vůbec nenapadne..

NC: a co třeba lidé, kteří na drogách nejsou?

M: jako jak by měli projevovat svoje emoce?

NC: jojo.. a jaké mají třeba ostatní očekávání ohledně emocí.. a i toho projevu.

M: tak to vy asi znáte sama.. já.. myslím, že většinou když lidi vidí někoho kdo není jako my, tak prostě, je tolerantnější.. takže prostě, když chce někdo někomu něco říct.. nebo to, ukázat tu emoci, tak prostě se to dělá líp.. těm jakoby lidem, který nic neberou ani nejsou alkoholici.. takže asi, můžou být otevřenější, si myslím.

9. NC: a v jakých situacích nejčastěji nebo typicky vlastně prožíváte nějaké emoce? ..zkuste mi takovou typickou situaci popsat.. klidně 3-5 takových typických situací..

M: hmm.. když usínám.. když usínám vlastně s myšlenkama, „zase jsem se opil, zase ty játra okužuju.. kouřím v takovém škaředým plastovým klastru, nebo vodkou.. takže vlastně usínám, s pocitama že opravdu jako.. je ze mě totální hovno, a alkoholik.. že spím teda v tenisovém areálu, to je snad jediný pozitivní, co si vždycky taky říkám.. zaplať pánbůh, že teda tady pán nechal, za ten můj úklid, co jsem tam předvedl, tak opravdu už jsem přes rok v tenisovém areálu.. tak alespoň to spaní, mám za plotem a prostě nikdo mě neotravuje, ale usínám s pocitama že budu ..že je to špatný, no.. že v 37 jsem nepostavil nic.. nic.. žádný peníze našetřený, nic.. jo, splatil jsem mimostátní exekuci, díky pracovním poměrům.. to je výborný, za to jsem rád.. ale každéj den prostě já jako, usínám s myšlenkama že je to smutný, že je ze mě alkoholik.. špína, bezdomovec.. tak takhle.. alespoň nejsem kriminálník.. to je pro mě velký plus.

NC: a ještě nějaké situace kdy takhle zažíváte nejčastěji nějaké emoce?

M: .. tak jako, když se opiju a pak prostě sedím s těma svejma alkoholikama že jo, to je mi fakt dobře..

10. NC: vzpomínáte si, na nějaký nejhorší emoční zážitek? ..zážitek, kdy jste byl úplně na dně?

M: ty jo.. nejhorší, co bylo nejhorší.. to já, to já ať tady nezdržuju.. stejně bych si už dal.. *(ukazuje na batoh kde má alkohol)*

NC: vůbec nezdržujete, ba naopak.. já jsem opravdu vděčná za všechno co mi říkáte a vím, že někdy není lehké o nějakých věcech mluvit, ale opravdu nikoho nezdržujete.. a mám už jen pár otázek..

M: ..víte co, my alkoholici.. no tak my alkoholici, máme dost často mezery, že si nepamätujeme kdy jsme byli, jo, a.. no hleďte, docela nejhnusnější bylo, vloni tady můj kamarád.. no a ten kamarád, vloni.. *(dlouho se odmlčel a hodně zesmutněl)* ..přišel a sebral mi telefon, já nevím, jo.. jeden den starej, jo.. a já jsem nikdy nikomu nic neštíp, že bych okrádal.. no a on mě tak nasral, že.. řekne mi, „ty máš asi pěknějovej telefon, vid', ty blbe.. tak hlavně ať o něj nepřijdeš.“ rozdal nám všem co jsme tu byli cigára.. on, jo, pan feťáček.. a odešel mi s telefonem, den starým.. koupil jsem si ho ještě vlastně, ještě když jsem chodil teda do práce.. mrzelo mě to, že jo, protože loňskej rok byl že jo, opravdu škaredej, já jsem chodil do práce a šéfová mě opravila výplatu na každěj týden.. největší chyba mého života.. protože tenhle, ten loňskej rok, jestliže má rok 350 týdnů.. já jsem byl pro telefon 48x, chápete.. každěj tejdén nový telefonní číslo, a okrádali mě právě takovýhle lidi, na drogách protože já jsem se opíjel do stavu němoty.. bohužel každěj týden.. dostal jsem plnou palbu každěj týden.. to byla palba. Takhle mi to šéfová upravila, přestože že jsem teda chodil do práce.. že mě tak okrádali, že loňskej rok, opravdu 48 jsem kupoval telefon.. v jednom roce, to je prostě opravdu moc.. to byl opravdu tak škaredej rok, a okrádali mě právě feťáci..

NC: ..a jaké tohle pro Vás bylo? co jste cítil?

M: no křivdu, že jo.. a vztek takovej, že jsem třeba ze vzteku vzal všechny zbylý věci třeba.. mp3ky, hodinky.. když mi právě ukradli ten telefon a třeba peníze.. že jsem vzal třeba batoh, celej.. ve kterým jsem měl, já nevím, nabíječky, kabely, jo a pokud mi tam něco zbylo.. že jsem prostě byl schopnej to rozštípat, všechno rozbít.. hodinky rozbít.. zahodit ten batoh.. z tý nasranosti, jo, protože se to tak opakovalo, každěj tejdén, jo.. že jsem třeba vlastně zažil, nebo začal pociťovat takovou nenávist, vůči sobě.. vůči všem.. všem fetkám, bezdomovcům ..že jsem třeba si sám zahodil svoje věci.. střízlivej, když jsem se probral.. pak jsem si třeba musel zase najít batůžek, pak jsem si to dokoupil všechno, že jo ty telefony a tak, když jsem dostal výplatu.. a jak jsem to dělal furt, tak jsem pak byl i těžce nasranej sám na sebe.. že jsem tak opakovaně blbej a nepoučitelnej.. takže tam byla i opravdu těžká nenávist k chlastu ..no a přesto chlastám, a prostě dělám co dělám.. a on ten alkohol, já na drogy většinou ani nemám peníze.. takže alkohol je levná verze, která mi zatím furt dělá dobře.. i po 4 letech.. já teď, vlastně půl roku mám pokutu na občanku, takže půl roku jsem bez dokladu, proto jsem přišel o práci.. jinak bych v ní mohl pokračovat.. takže vlastně, loňský Vánoce jsem si udělal ještě jakž takž hezký, a pak jsem musel skončit, protože jsem dostal pokutu na občanku.. za opakovaný ztráty.. já vlastně kdybych ty peníze měl, tak se obávám že bych si kupoval drogy mnohem víc, mnohem víc alkoholu.. nevím, na jednu stranu jsem rád, že ty peníze nemám.. na ten alkohol si teď denně vydělám sběrem lahví, že jo.

11. NC: a jaký je naopak Váš nejlepší emoční zážitek?

M: hleďte, letos.. letošní rok.. měsíc, řekněme duben.. přišel jsem k popelnici, ve který jsem se chtěl hrabat.. bordel, prostě hromada bordelu.. sebral jsem to pak a uklidil jsem to zpátky do popelnice aby na mě nikdo neřval.. že tam dělám bordel, jo.. a přišel za mnou pán.. poprvé, přinesl mi Apple iPod, 160 gigovej, s tím, že mě sledoval z balkonu, a líbí se mu to... že to uklízím.. a daroval mi iPod.. za týden u popelnice mi pán, ten samej, přinesl dva funkční, nezablokovaný telefony ..a tablet. No a tenhle pán, během jednoho měsíce, za mnou přišel 4x, každěj tejdén přišel jednou.. a rozdal mi 10 mobilních telefonů, některý byly i v krabíčkách, fungl nový.. funkční.. jedny brejle Blažek, v krabici ..všechno fungl.. že i ten pán, mi před 4 dnama, daroval další telefon.. on mi takhle řekl, že mě obdivoval, že ještě takovýhle bezdomovci existujou.. a abych se nedivil, že mi rozdává mobilní telefony v krabíčkách.. pán byl totiž majitel bazaru, takže tohleto byl prostě nejlepší zážitek za celejch 17 let, že já, kterej opravdu nekradu mobilní telefony ožralům spícím.. vůbec, žádný krádeže, ani v obchodech, nic.. po 17ti letech venku, nebo od rodiny.. mně letošní rok, jeden pán rozdal mobilní telefon, včetně tabletu, já nevím, za to 100,000 třeba.. všechno během jednoho měsíce.. tohle bylo to nejhezčí, za těch 17 let..

NC: a dokázal byste mi říct nějakou emoci k tomu, jak jste se, nebo teď jak mi to vyprávíte.. jak se cítíte?

M: vděk, radost.. že prostě, se mi vrací to že nekradu.. taková ta, jak se tomu říká, ta dobrá karma nebo tohle..

12. NC: jaké emoce byste si přál prožívat – zkuste mi říct, jak by vypadal váš emoční život – ideál?

M: chtěl bych být hlavně abstinents.. měl bych radost z toho že nekouřím, nepiju, nefetuju.. tuhleto věc bych chtěl zažít.. tohleto bych chtěl někdy zažít.. jakože nezažiju, bohužel.. závidím lidem střízlivej stav, celej rok.. úplně takový ty čistý abstinents, nekuřáky co jedí zdravě, opravdu hlídají se.. prostě čistotu.. chodí pořád v krásně oblékaných.. tohleto bych chtěl zažít, víte.. já bych se chtěl do jejich situace vžít, abych viděl, jak jim to pálí.. já bohužel, takovýho člověka, snad ani osobně neznám, opravdu těžký.. silnýho abstinents od všeho, jo, od všeho.. chtěl bych vidět, jak takovýhle lidi koukaj na svět, protože já.. já jsem na opačný straně, jo.. já jsem vlastně bezdomovec, ještě k tomu na alkoholu.. na drogách.. víte, co závidím střízlivejm lidem, co jsou absolutně střízliví.. tohle bych chtěl zažít, byť na jeden den.. bych to chtěl zkusit.. je mi líto, že prostě, víte.. že to nejde.

NC: a co byste od svého emočního života vlastně potřeboval?

M: já jsem nikdy neměl vztah.. takže, asi láska.. nebo prostě.. ještě, chtěl bych zažít to, jaký to je, když máte člověka a máte o něj strach, víte co.. když se nedostaví, včas tam kde má být.. nebo má třeba nedostupný telefon.. víte, co to třeba dokáže u nějakých lidí vyvolat? ..třeba vztek, že pak i třeba partner někde je a ten jeho protějšek se někde objeví, a on dostane přes hubu za to, že nedá vědět.. že je v pořádku.. chtěl bych zažít vztah, jako jaký to je.. to neznám..

13. NC: kdyby se Vás emoční život proměnil v krajinu, jak by ta krajina vypadala? ..zkuste mi ji popsat..

M: vypadala by jako oáza.. s lagunově modrým rybníčkem.. zelenýma palmama.. byla by tam strašně spousta barev.. byly by tam barevný kytky.. byly by tam banány, bylo by tam všechno ovoce, který je k máni.. to exotický.. houpały by se tam opice.. a nebyl by tam nikdo jinej, než jenom já.. takže by to byla taková laguna, ne asi vyloženě krajina.. byla by to krásná, laguna, modrá..

NC: a když se rozhlédnete kolem, co vidíte? jaké je tam počasí?

M: slunečno.. slunečno.. slunečno..

NC: a jak se Vám tam žije?

M: žije se mi tam tak.. krásně, bezstarostně.. jakože, není nic potřeba.. nepotřebujete nic. Nepotřebujete auto, nepotřebujete peníze, mobil.. možná hudbu.. nějakej přehrávač hudby, a to by mi stačilo..

NC: a jaká hudba by tam hrála?

M: já mám rád takovou tu exotickou.. tu jako, salsu a flamenco.. a tyhle.. ta by mi tam hrála ..takže jenom já a hudba, a já. Já sám ve své laguně..

Roman

1. NC: když se řekne emoce – co Vás napadne, co Vám projde hlavou?

R: hmm.. emoce, jakoby city.. já nevím.. jakoby takovýhle věci.. prostě nějaký ..to co už je u nás, jako u fetišku zhaslý.. jakoby emoce, no.. nevím.. prostě to co jde od srdce, jak nám jako je, ty city, ne..

2. NC: a jaké tedy znáte emoce?

R: radost ..já nevím, strach, ponížení, smutek, prázdno... všechno možný, jakoby.. (*schválně mlčím*) chcete jich jako víc, jo? (*zasměje se*) ..tak já nevím, třeba zlost, agrese.. já už fakt nevím.

NC: ..a rozlišujete nějak emoce? řadíte je třeba do nějakých druhů nebo kategorií?

R: no, tak na dobrý a špatný, asi, ne.. takže já nevím, dobrá je třeba ta radost a tohleto.. a třeba ta špatná ..já nevím, nedokážu jakoby.. třeba jakože je někdo zlej, ta zlost..

3. NC: jsou nějaké emoce, které vy sám prožíváte?

R: no.. tak teď tu prázdnotu.. spíš jakoby, že člověk je sám, i když prostě sice mám Miu (*psa*), ale ta prázdnota jakoby.. prostě ten člověk tomu druhému chybí.. jo, to je prostě jakoby, to.. akorát jsem si vzpomněl zase na Kristýnu, nic jinýho..

NC: a ještě nějaké emoce, které prožíváte? jestli **jsou nějaké emoce častější než jiné.. nebo příjemnější nebo nepříjemnější, než jiné?**

R: ta osamělost.. samota no.. to je častější.. prostě chybí mi.. mám Miu ale furt mi prostě chybí Kristýna.. tak byli jsme spolu dlouho.. jinak jako, teď asi neprožívám toho moc.. no, je to vlastně furt jako stejný, u nás.. u všech.. jakoby spíš mám prostě nepříjemný ty emoce, jo.. a hlavně teď, když jsem se dozvěděl, že vlastně teď ve středu, jo.. mi psal brácha, že nám umřela máma.. jakoby, nějak.. prostě..

NC: to mě mrzí.. přeju upřímnou soustrast...

R: jo, v pohodě.. (*mám pocit, že se o tom moc nechce bavit*)

4. NC: ..kdybyste mi měl chvilku vyprávět o svém prožívání, o svém emočním životě, co byste mi řekl? ..zkuste mi třeba 5 minut vyprávět o tom, jak vaše emoce a prožívání vypadají.. jako někomu kdo tohle nezažil a nežije..

R: jako já osobně.. takže, já, hrozně strašně se vždycky zblázním do holky.. protože, ty jo.. vlastně mě vychovávali jako prarodiče, jo.. a prostě neměl jsem jakoby.. nevím chybí mi.. teď prostě vzpomínám na to, jaký by to bylo, kdyby ..mě prostě vychovávala normálně máma, a s tátou prostě, že jsem.. nezažil to co normální lidi, tu normální rodinu, jako ostatní děti.. jo, že prostě.. zažívat takovou tu radost, že prostě přijdete domů, jo, a prostě na Vás čekaj doma, jo a prostě.. ze školy, když poprvé přijdete, jakože domů představit přítelkyni, a tak.. to jsem třeba já nikdy nepoznal, jo.. a takovýhle jakoby věci.. já jakoby.. emoce moc, nevím.. já jsem prostě hodně uzavřený člověk, jakoby do sebe a prostě.. a já jsem to většinou vždycky probrečel.. že prostě, jakoby.. že jsem se vždycky spíš uzavřel sám do sebe a kašlal jsem na všechno.. a prostě.. byl jsem jakoby ve svém světě, kterej prostě.. nějaký jakoby, chtěl jsem si ho udělat jakoby lepší.. a tím možná jsem vlastně i spadnul do těch drog.. a tady do toho, že prostě ty drogy mi daly možnost úniku, jakoby z té reality.. jo, že prostě, ten člověk, na těch drogách to prožívá, jakoby jinak, ten svět.. tolik nebolí, jako by ho bolel ve skutečnosti.. vlastně..

5. NC: jsou vůbec pro závislého člověka emoce tématem?

R: hleďte, to záleží na.. to s tím.. já osobně jsem v těch drogách hledal spíš jako útěk, útěk z té reality.. že prostě člověk zapomene na to, co se děje.. jo, i na to co vlastně teď je.. na to, co je okolo, co je vlastně.. jak se lidi k němu chovaj.. jak se prostě k němu celá většina společnosti staví.. a tak, no, jo.. takže člověk na to zapomene a prostě mu to je jedno.. proto pak člověk, se mu zalíbí a chce to vyhledávat dál, protože vlastně ..alespoň někam patří, jo, takhle jste nepatřil vůbec nikam, jinak.. takhle prostě jsem, jakoby.. byl jeden, prostě z mnoha takhle, nebo jeden na okraji společnosti, sice.. ale alespoň někam patřím jo.. mám nějaký kamarády ..nebo jako, kamarády, nevím jestli se jim dá říkat kamarádi, ale prostě nějaký známý.. a prostě, alespoň něco, není člověk sám a tak.. jo, to je, prostě já nevím.. já jakoby, jestli mám nějaký emoce, já jakoby takovýhle.. nevím no.. já jsem prostě asi špatnej typ člověka.. nevím..

NC: tady není žádná správná nebo špatná odpověď.. mně opravdu zajímáte jen vy a jak vlastně co prožíváte.. neexistuje tady dobře ani špatně, není to žádné hodnocení.. **a myslíte si tedy, že je to vlastně něco, ty emoce, co se života na drogách týká?**

R: nejspíš jako.. já už jsem teď v tom stádiu že beru spíš aby mi nebylo špatně.. abych už měl jakoby.. ráno si co dát, jo.. abych jako, prostě abych nějak fungoval.. a nějak to už tady dobil, ten život.. protože.. teď už vlastně, teď už prostě nemám fakt nikoho ..jakože teď už prostě ..sice jako naši se o mě nestarali, od dvou let jsem byl u prarodičů, ale furt mě to vzalo.. jak ten táta, tak ta máma teď, víte co..

NC: a myslíte si, obecně.. že jsou emoce tématem pro někoho, kdo je závislý na drogách?

R: asi jo, ale jakoby.. myslím si, že se to prostě nevnímá.. v tý hlavě je prostě něco jinýho jo, jakoby..

NC: a to je co?

R: no že prostě, je to furt stejnej kolotoč.. jako asi tam jsou prostě změny v těch pocitech a náladách a tak.. v těch jako emocích, ale jakoby.. asi se to neřeší ..že, jako se to děje, ty emoce, ale nezajímá to nikoho.

6. NC: ..a jak vlastně poznáte, že něco cítíte? podle čeho? zní to možná hloupě, ale zajímá mě to..

R: no.. tak.. hleďte já nevím, jakoby já jsem se.. já jsem třeba, říkám jako s tou Kristýnou, to jsem myslel že už v životě bych se nedokázal takhle zbláznit do holky, jako jsem se prostě dokázal zbláznit do Kristýny.. jo, to prostě, to bylo.. a furt jakoby, furt furt furt furt ji mám rád, i přesto co mi udělala.. tak furt ji mám prostě rád..

NC: a podle čeho jste poznal, že něco cítíte?

R: ty vole, to je těžký.. já nevím, to prostě jako, to cejtíte jo.. vy jste byla taky určitě zamilovaná tak prostě něco takovýho, to prostě přijde a ani, jakoby ani.. nevíte a prostě Vás to semele.. stejně jako ty drogy, to Vás taky semele..

NC: a je něco jiného cítit třeba strach, nebo jakoukoli jinou emoci na droze nebo při abst'áku, dojezdu, apod.?

R: no, tak to právě, právě na tom abst'áku, to už Vám je prostě špatně.. a to už, to už, to už je Vám prostě jedno, jestli prostě.. já nevím, něco cítíte.. jestli cítíte strach, nebo cokoliv, to je úplně jedno.. prostě uděláte všechno proto, aby Vám prostě špatně nebylo.. všechno jde stranou a prostě neřešíte nic..

NC: takže se cítíte změnu v prožívání, v těch emocích, když jste „na droze“ a když máte abst'ák.. a mohl byste mi to přiblížit, zkusit mi říct, jak?

R: no jako je to o hodně jiný.. tak jako když je mi.. když vlastně.. tak jako první mám radost, že jo, že si prostě mám co dát a že to ze mě spadlo, že jo, ten abst'ák.. že prostě jakoby můžu začít fungovat nějak normálně, že mi prostě není špatně, a že tohlencto.. jo, ale teď jakoby, hlavně.. zase teď už, když jsem zjistil že je Mía jakoby zbouchnutá, tak teď už zase mám strach zase o Míu.. že jo prostě.. bůh ví co bude a jak to bude, já tady tohlencto.. protože ona vlastně jak má tu epilepsii, tak taky jakoby to.. nevím no..

NC: rozlišujete nějaké emoce, když jste tzv. „na droze“ a když máte třeba abstinční příznaky, podle drogy, kterou jste si vzal?

R: no tak to určitě, prostě se měněj jako z dobřejch do špatnejch, že jo.. nálada se hodně mění.. všechno prostě jde úplně do zápornejch, nechci říct čísel.. ale do zápornejch jakoby hodnot.. prostě z toho úplně nejvic, nejlepšího, to jde prostě do hoven..

NC: a jsou nějaké drogy, kterými úmyslně cíleně měníte svoje prožívání?

R: tak ta marihuana, no.. to je prostě takový veselejší.. aby jako, zasměje se pak člověk, tomu čemu by se normálně nezasmál.. takže to je prostě, s úmyslem, nebo jako schválně.. no.. a pak taky s tou marihuanou někdy když se prostě potřebuju trochu uklidnit.. že třeba nemám prostě na opiáty tak prostě, ta marihuana mi pomůže když se někdy prostě přeštelím.. já jakoby, bez toho třeba perníku se dá ještě jakoby, z toho perníku se jako vyspíte, ale z opiátů se vyspat nedá.. tam, tam prostě pokud nemáte, tak fakt pak 14 dní lezete po zdi..

7. NC: vzpomínáte si na svůj emoční život před tím, než jste začal brát drogy?

R: vůbec.. mě to prostě už jakoby tak vymlelo, že prostě já si pamatuju sotva co bylo před týdnem.. já už prostě nemám jakoby ..jak kdybych, prostě nevím.. no.. mně ten život na těch drogách strašně rychle utek a nevím co se stalo.. nevím kde jsou ty roky..

NC: takže si nevzpomínáte na nic, co jste vlastně prožíval dřív, nebo jaké emoce jste prožíval dřív?

R: ale jo, tak jako.. já prostě jsem byl normálně v pohodě, jako doma.. jakoby mrzí mě i do dnes že jo, že jsem prostě neměl ten život jako měli ty ostatní děti.. ale já asi, nevím, možná spíš teď to vidím takhle.. dřív jsem to bral jak to jakoby, víte co.. jak to prostě jakoby bylo.. já jako, když se narodila Tereзка, tak jsem prostě i chtěl přestat, ale oni prostě.. my jsme jakoby věděli, že prostě to.. nebylo by to pro ní dobrý ten život, no jakoby.. no a Terezce teď v květnu bylo 10 let a já prostě.. nic o ní nevím, ale asi to.. prostě dobrý.. no ..sere mě to, že jo.. já jakoby prostě, už je to těch 10 let, jo a já prostě já s tím jsem smířenej..

NC: myslíte si, že byl nějaký vývoj v prožívání nebo ve změnách těchto emocí?

R: já nevím, tak jako já si to prostě nepamatuju.. nebo spíš asi nechci pamatovat.. já jsem vždycky, prostě.. jakoby, jakoby od těch věcí utíkal..

NC: a prožíváte nějaké emoce teď výrazně jinak než když jste byl závislý? ..jestli se liší např. intenzita Vašich emocí nebo Vašeho prožívání od doby, kdy jste drogy ještě nebral?

R: to asi.. nevím, asi ani ne.. já si to jakoby nepamatuju..

8. NC: a co by člověk Vašeho věku a životních zkušeností a stylu, měl podle Vás cítit a prožívat?

R: my.. my my.. my jsme jako.. já si myslím že my jsme jakoby emocionálně, nebo emočně mimo ..jakože my ty emoce prostě nemáme, protože nám to všechno ty drogy vzaly.. my jako, asi dokážeme cejtít nějakou tu ..lásku, jestli se to tak dá říct.. jo, ale prostě, stejně vyhraje vždycky ta droga.. jo, ať je to tak nebo tak, prostě vždycky vyhraje ta droga.. ještě ta droga má u nás, prostě je u nás na prvním místě a prostě.. přes to nejede vlak.. teď.. prostě to člověka zhltní a jde všechno stranou.. zvlášť u těch opiátů, prostě ten kdo bere opiáty, tak to je úplně jakoby..

NC: jak by se měl cítit člověk závislý na drogách, jaké by měly být jeho nejčastější emoce?

R: já myslím, že prostě oni tady neprožívaj nic.. žádný emoce.. nebo jako.. (*zamyslí se na delší dobu*) ..já třeba, prostě já jako vim, že ty emoce nějak mám ale prostě, jakoby je neřeším tolik.. protože prostě, těch hoven je tolik, že prostě.. bych se musel zbláznit.. možná to tak maj i oni, já nevím..

NC: a jak by tyhle emoce, člověk měl nebo neměl projevovat vůči svému okolí.. co podle Vás od Vás očekávají druzí závislí z hlediska emocí?

R: tady se neočekává nic, že jo.. vždyť to sama znáte, jak to tady chodí a kdo sem jakoby to, chodí.. tady jsou lidi prostě akorát vychcaný.. prostě nezavděčíte se jim, jo.. prostě.. nebo jako chtěj Vás vlastně jen využít.. každěj kouká sám na sebe jenom.. jo, maximálně třeba s Honzou ..že teď prostě jakože bydlíme spolu v tom lese v tom stanu, takže prostě to.. ale jinak jakoby tady člověk musí fakt koukat sám na sebe prostě.. aby jako vůbec v týhle džungli přežil.. jakž takž..

NC: a co třeba lidé, kteří na drogách nejsou?

R: tak jakoby.. to já nevím.. jakoby, my jsme prostě.. nám jde o jedno, jenom prostě sehnat, šlehnout, udělat peníze; sehnat, šlehnout, udělat peníze.. a takhle to je furt.. Vy to máte prostě jiný v životě, jiný zásady, jinak než my.. já si myslím, že Vy prostě, Vy chcete rodinu, že jo, tohlencto.. ale nám už o to nejde.. nám jde o to, prostě si.. aby nám nebylo špatně ..jo, prostě sehnat peníze, udělat a prostě koupit si, a dát si.. my jiný priority nemáme.. ty emoce prostě, to záleží na těch prioritách, že jo, hodně.. prostě, když má člověk drogy, tak je prostě happy, když je prostě nemá tak ho protě všechno sere, všechno je na hovno..

9. NC: v jakých situacích nejčastěji nebo typicky vlastně prožíváte nějaké emoce? ..zkuste mi takovou typickou situaci popsat..

R: jako nějakou emoci, třeba radost? ..no tak když si jedu koupit, že jo.. když mám u sebe třeba 500Kč a jdu si koupit k dealerovi půlku.. tak to je klasická jako radost. jakože jo, konečně.. konečně radost že jdu koupit a že si pak prostě šlehnou..

NC: a ještě nějakou takovou typickou situaci, nevzpomenete si?

R: ..tak třeba jako, tu osamělost? to mám jakoby doma, že večer.. když jsem sám, prostě.. a někdy jako, jakoby prostě přemýšlím nad Kristýnou, nebo nad Terezkou.. prostě když jsem asi sám, tak jakoby nejvíc mám emoce..

NC: a jaké emoce? co cítíte nebo prožíváte, když jste takhle sám?

R: nevím, prostě.. jakoby smutek, prázdno, samotu.. to už jsem Vám říkal..

10. NC: vzpomínáte si, na nějaký nejhorší emoční zážitek? ..zážitek, kdy jste byl úplně na dně?

R: jo, když mi umřel děda.. to jsem vlastně byl čistej.. to jsem byl vlastně doma.. jo, to bylo po tý léčbě, jo a najednou byl děda.. najednou prostě nebyl děda.. a prostě.. nevím no, to já jsem vlastně pak jsem se vrátil zpátky do heráku.. kvůli tomu.. protože vlastně ten herák jakoby, ten jedinej prostě mi dal šanci zapomenout na všechno.. sice, já vím že to prostě byla chyba.. teď jako, kdybych to mohl vrátit zpátky, tak to udělám..

NC: ..a jaké to pro Vás bylo? ..co jste cítil?

R: šílený to bylo.. tak mě prostě vychoval, že jo.. s babičkou taky, jakoby.. byl jsem zoufalej a proto prostě, abych jakoby zapomněl že jo, jsem zase prostě sáhnul po tom heráku..

11. NC: a jaký je naopak Váš nejlepší emoční zážitek?

R: teď jako.. já nevím, když prostě vzpomínám na Kristýnu.. když jsme spolu akorát začínali, tak to jo, ale prostě teď, teď jakoby, to už je prostě tři roky zpátky ..nebo dva.. vždyť já už s Kristýnou nejsem vlastně rok a něco.. a pak když právě prostě, jakoby vidím někoho kdo vypadá jako Terezka, jako věk, víte co.. stejnej ten věk.. tak jako přemýšlím jak se má nebo jak vypadá.. jestli mi je třeba podobná (*zasměje se*).. nevím no, spíš jakoby vzpomínám..

NC: a když to byl Váš nejlepší emoční zážitek.. kdybyste se do těch vzpomínek zkusil vrátit.. zkusil byste mi prosím popsat, co jste cítil? jaké ro pro Vás bylo?

R: no tak jako s Kristýnou, když prostě.. jakoby.. když jsem se do ní zamiloval.. no a s Terezkou, to prostě když se narodila a my jsme ještě tehdy, jako fakt toho chtěli přestat, že prostě.. po všech těch hovnech máte jako důvod.. a ona byla fakt tak hezký jakoby to.. to mimino ..takže to jako, to jsem cítil jakože.. no největší štěstí prostě no.. a taky když jsem prostě byl ten rok čistej.. ale pak se to zase posralo..

12. NC: jaké emoce byste si přál prožívat – zkuste mi říct, jak by vypadal váš emoční život – ideál?

R: to já nevím.. asi nijak, já jako.. já prostě teď jen chci aby byla Mía v pohodě a už jsem to tady nějak jako.. nevím no, jakoby prostě dožil..

NC: a co byste od svého emočního života vlastně potřeboval?

R: já? bejt čistej.. (*zasměje se*) ..hled'te já nevím.. já už fakt asi jako necejtím, že prostě něco změním..

13. NC: kdyby se Váš emoční život proměnil v krajinu, jak by ta krajina vypadala? ..zkuste mi ji popsat..

R: ty jo.. krajina.. no, to je.. těžký ty jo.. jednobarevná, šedá krajina.. která prostě, nemá žádný obrázky a je to prostě jenom.. furt jedno a stejný dokola..

NC: ..a co vidíte? roste tam něco nebo žije tam něco? jaké tam je počasí?

R: ne, tam nic není.. nic tam nežije, prostě jenom tu šedou.. nebo jakoby ty odstíny ty šedý, jo.. a počasí tam jsou jenom mraky a prázdno, nikde nic jakoby není.

NC: ..a jak se Vám tam žije, v té Vaší krajině?

R: stejně jako teď tady.. ne, prostě nemám teď už proč.. mám jedinýho koho mám fakt rád tak je Mía.. to bych už se asi zbláznil, jakoby kdyby se jí něco stalo, ale prostě.. to je jedinej tvor na kterým mi fakt záleží.. teď..

Daniel

1. NC: Když se řekne emoce – co Vás napadne, co Vám projde hlavou?

D: pocity.. no.. ježiš, to jsou zkoušky zas nějaký..

NC: ne, vůbec ne.. to nejsou žádné zkoušky, tady není správná ani špatná odpověď.. mně jde jen o to zjistit co prožíváte..

D: jasně no.. tak jo.. tak emoce, pocity svoje osobní.. nějaký jako, já nevím no.. prostě to co máš.. pardon.. máte, jako uvnitř, nebo v tom.. v srdci jo.. prostě tak, to jako ovlivňuje vás, no..

2. NC: a jaké znáte emoce?

D: jéžiš, tak na tohle.. nic, mně je dobře teď.. já nic nepotřebuju..

NC: to nemusí být teď vyloženě Vaše emoce, nebo pocity, potřeby.. jen obecné emoce, které třeba znáte..

D: ..nevím no, tak prostě to může bejt jako třeba vztek, jakože z nasrání třeba.. nebo já nevím, pak takový to.. jako radost, štěstí že jo, když prostě jako, je člověk šťastný, něco mu dělá radost, něco mu dělá dobře.

NC: jo, super.. a rozlišujete nějak emoce? řadíte je třeba do nějakých druhů, kategorií?

D: no tak asi jako.. ty kdy mi je dobře a ty kde mi dobře není.. nebo já nevím.. takhle nějak, jako..

3. NC: a jsou nějaké emoce, které vy sám prožíváte?

D: (*začne se smát*) já jsem si myslel, že se mě na to zeptáte! ..tak jako, já jsem v pohodě, prostě jako, jak jsem říkal.. ale jako ..ty vole.. co prožívám, jo.. tak teď jsem si prostě dobře zacvičil, dobře jsem se najed.. nevím prostě, mám se dobře.. já jako, já nechci nic měnit.. a jako, já prostě se netopim ve věcech, já dělám to co mi dělá dobře.. a prostě drogy jsou součást, no.. cvičím, jim, prostě dělám to co chci..

NC: a je ještě něco.. ještě nějaké emoce které prožíváte?

D: tak já jsem teď prostě úplně v pohodě.. já jak jsem na tom metadonu, tak mně je prostě líp.. jako jak kdy, jo, ale většinou prostě fakt dělám jenom to co chci a mám i jako pocit, že prostě to je takhle dobrý, že jo.. čtu, cvičím, každý den cvičím, jim dobrý jídlo, jedu si ten život podle sebe..

NC: a jsou nějaké emoce častější než jiné; příjemnější/nepříjemnější než jiné?

D: no jasně že jo, to má snad každý ne.. že jako, mu je něco příjemný a něco ne..

NC: asi jo, nebo spíš určitě.. zajímáte mě ale vy.. vy to máte jak? které emoce prožíváte třeba častěji, nebo které jsou Vám příjemnější, nebo nepříjemnější?

D: ježiš ty jo.. vy máte otázky.. teď prostě celkově jako, mám spíš lepší emoce a je mi líp, protože asi.. nevím, prostě jsem nějak jakoby stabilnější, že jo.. neřeším sračky kolem sebe, ani prostě ty fetky tady.. já prostě po těch 21 letech jsem toho fakt zažil už jako hodně.. a vlastně jako, málo co mě překvapí, já jsem prostě takovej opráskanej jo..

4. NC: kdybyste mi měl chvilku vyprávět o svém prožívání, o svém emočním životě, co byste mi řekl? jak vaše emoce a prožívání vypadá?

D: jakože prostě.. můj život a zkušenosti s drogama, co jako prožívám, jo.. tak si myslím, že bych to nevyměnil, tenhle život.. cvičení s metadonem třeba.. jo, už si ho nechám a nevyměnil bych ho za nic.. nepřitahuje mě mít rodinu, děti.. i když je mám rád ..nebo jako, chodit nějak denně do práce, nebo tady ten jejich život..

NC: zkuste mi k tomu říct ještě trochu víc, prosím.. **třeba 5 minut mi o tom vyprávět.. o Vašem životě, jako člověku který to nezažil a nežije..**

D: tak jako, já za sebou nemám žádný jako trauma, kvůli kterému bych prostě začal s fetem.. já měl hezký dětství.. prostě žiju pro sebe.. hodně čtu. Danny Kent, to je moje věda.. a jako.. já nevím no, prostě já se nad těmahle věcmi moc nezamejšlim.. já jsem vyrůstal jenom s mámou a vlastně sám celou dobu, jsme byli jenom my dva.. no a když mi bylo 19 tak máma umřela a já jsem prostě zůstal sám, já jsem jako neměl ty.. babička, dědečky, tety nebo tohleto, jo.. tu rodinu.. no a já jsem tak prostě žil z dědictví co mi jako zůstalo po mámě no.. trochu se flákal a právě prostě, jsem jako nic neřešil a sáhnul si tak na tu sladkou svobodu, to jako málokdo.. a pak když mi bylo 23 nebo tak nějak, jsem si prostě poprvé dal, s takovou partou, že jo.. jsme jezdili koncerty a tyhle věci a tam prostě k tomu člověk přijde jak to.. jak slepej k houslím.. já jsem byl nepolíbenej, já jako, prostě co dělali oni, to jsem udělal taky.. ale nelituju toho.. no.. a od tý doby žiju takhle, prostě, ale já bych to nechtěl jinak.

NC: a co teď, jak prožíváte, co prožíváte teď?

D: teď jsem prostě smířenej hodně, já to neřeším že jo.. prostě jedu si svojí cestou.. snažim se prostě aby mi bylo dobře, dělám si to co chci..

5. NC: a myslíte si, že jsou vůbec pro závislého člověka emoce tématem?

D: asi jo.. nebo jako, ty vole, nevím no.. těžko říct.. jako pro mě ne že jo, já mám svojí hlavu ve svojí hlavě a ostatním do ní nevidím.. pochybuju, že to tady někdo řeší.. ono tahle banda, to prostě se řeší úplně jiný věci, vždyť to sama musíte vidět nebo hlavně slyšet v čekárně.. ty vole, vy jste si vymyslela otázky, ale jako dobrý (*usměje se*).. myslím že jako tématem asi jo, ale asi to nikdo neřeší..

NC: takže je to vlastně něco, co se života na drogách týká? ty emoce..

D: tak jasně že se to toho života týká asi, jako každej musí sám vědět, že jo.. jestli někdo utíká aby se prostě zdejchnul nebo něčemu vyhnul, to je jako jeho věc, že jo.. já si prostě hledím svýho a neřeším komu kde šplouchá na maják.. ale nevím, jako.. no

NC: a jak?

D: no tak třeba prostě včera ne.. jsem se tady byl umejt prostě a potřeboval jsem si nabít telefon, tak jsem v ordinaci a nechal jsem si svoje věci, víš co, ty gummy a tohle na cvičení prostě tam v čekárně.. a prostě chvíle jako.. fakt chvíle, a už se mi tam hrabal, úplně jako nenápadně, asi jako kdyby si myslel, že nevím jak to chodí po tolika letech co jsem frčel.. a ještě prostě docela prázdná čekárna, ne.. tak to jsem se zase úplně šíleně nasral, asi mám na čele jitrnici ne.. ty vole.. no a tak jakoby, jak jsem se nasral, tak to jsem měl ty emoce, no, že prostě to cejtím a musíš jako něco dělat že jo, to nejde prostě to v době furt jako zavírat, hlavně když Vás chce někdo ojetat..

6. NC: jasně, to chápu.. teď tady mám otázku, která na to vlastně navazuje.. jak vlastně poznáte, že něco cítíte? ..podle čeho? ..je to taková hloupá otázka..

D: je no (*zasměje se*).. tak prostě to přijde že jo, jako já nevím. třeba i na těch drogách to prostě cejtíš.. když ti to jako najíždí, joo... prostě hovno, úplně na hovno jo, a najednou prostě si dáš a jedeeeeeš.. prostě cejtíš totální uvolnění, na všechno se vyseráš, všechno se ti tak jako zpomalí.. na tom heráku teda, já jsem spíš prostě morfinista, spíš, no.. ale to prostě cejtíš jak úplně se vžiješ do jinýho světa, a to chceš.. tam chceš bejt.. nic tě nebolí, cejtíš jenom to teplo, to jak prostě nic nemusíš, nic tě už nebolí..

NC: a je něco jiného cítit třeba strach, nebo jakoukoli jinou emoci.. na droze nebo při abst'áku, dojezdu, apod.?

D: jo, tak když mám abst'ák tak mám prostě úzkosti.. prostě já nevím, jak bych Vám to řek.. slabost.. asi jako ne vyloženě strach..

NC: nemusí to být strach, ten jsem dala jen jako příklad.. klidně můžeme vzít tu úzkost, jak jste zmínil.. je to něco jiného cítit tu úzkost když jste na droze nebo když máte ten abst'ák?

D: já nemám úzkost, když jsem na heráku.. vůbec ty vole, naopak.. to je prostě ono, to je to v čem ti je prostě nejlíp a pak nechceš už nic jiného, je to jako osvobození.. prostě když frčíš, tak nemáš žádný jako ty blbý emoce, nebo takový to jako že by ti bylo nějak jako.. já nevím, blbě, nebo nepřijemně.

NC: a rozlišujete nějaké emoce, když jste tzv. „na droze“ a když máte třeba abstinenční příznaky, podle drogy, kterou jste si vzal?

D: ne, to nerozlišujete.. při abst'áku nějaký emoce nevnímáte, to prostě.. vůbec..

NC: jsou nějaké drogy, kterými úmyslně cíleně měníte svoje prožívání?

D: to asi.. nevím.. třeba dřív když jsem ještě to tak střídal s péčkem, tak jsem si občas zahulil, nebo si dal prostě tvrdej (*alkohol*) abych se jako trochu to.. vrátil na zem, když prostě jsem byl tzv. moc.. ale jako jinak, já spíš ten herák, no.. a tam prostě, jakoby.. to bylo vždycky prostě nejlepší, to bylo moje..

7. NC: vzpomínáte si na svůj emoční život před tím, než jste začal brát drogy?

D: no, tak jako mě bylo 21.. nebo 23.. já už nevím, že jo, když jsem začal.. jako před tím, já když jsem si dal heroin, tak jsem, hnedka jsem říkal.. tak jsem věděl že už, to je to co hledám.. že to je to co chci hned v tý vteřině se mi úplně změnil život, komplet.. no a prostě nestěžuju si.. páchal jsem trestnou činnost.. dával jsem 2,000Kč denně do heráku.. ale měl jsem se dobře, nakrad jsem si 3x denně.. taky jsem něco odseděl jako jo, že jo.. takže nestěžuju si.. já toho nelituju, protože jsem ty drogy prostě měl a tehdy jsem na ně ještě měl.. tady hodně lidí, spousta žije jenom v permanenci abst'áků, jo.. protože nejsou schopný prostě, udělat si peníze a já jich určitě nelituju.. já to taky znám že jo, ale prostě teď už jsem jinde.. a jako na to co bylo, nebo jako tyhle ty co jsem cejtil a prožíval, to jsem neřešil.. já si na to asi ani moc nepamatuju, prostě po tom co umřela máma jsem.. nevím, no..

NC: ..a byl nějaký vývoj v prožívání nebo ve změnách těchto emocí?

D: tak já si to moc nepamatuju že jo, prostě po těch 20ti letech, Vám to ten herák a prostě jako fet, celkově.. trochu vygumuje všechno, prostě to co nechcete v tý hlavě mít..

NC: prožíváte nějaké emoce teď výrazně jinak, než když jste nebyl závislý?

D: neee, vůbec.. jak jsem Vám už říkal, já prostě já si to nepamatuju a vlastně jako, nevím no.. ani to neřeším.

NC: liší se např. intenzita Vašich emocí nebo prožívání od doby, kdy jste drogy ještě nebral?

D: ..mhmm.. asi jako, no myslím si.. jakoby, ono když si šlehnete tak pak je ta intenzita jako větší a lepší, že jo, prostě všechno je tak tisíckrát lepší.. je Vám na tom světě prostě líp..

8. NC: co by člověk Vašeho věku a životních zkušeností a stylu, měl podle Vás cítit a prožívat?

D: ježiši to já nevím.. to je podle mě plně jedno.. já si myslím že neexistují žádný jako pravidla nebo tohleto.. co by někdo měl nebo neměl.. nebo tak jako, všichni asi Vám řeknou že by jako neměli brát drogy, že jo.. že prostě, to je jedno.. no.. já si myslím že každé prostě ať si žije podle sebe, nic víc..

NC: a jak by se měl cítit člověk závislý na drogách?

D: nevím, se mě ptáte na to stejný ne, jen slovíčkaříte.. prostě ať si každé cejtí co chce.. každé prostě se rozhodnul, svobodně nějak žít svůj život, a mně to je jedno..

NC: ..a jak by měl nebo neměl, člověk závislý na drogách, projevovat svoje emoce vůči svému okolí? ..co podle Vás od Vás očekávají druzí závislí z hlediska emocí?

D: si můžou očekávat co chtějí (*zasměje se*) ..ne tak jako já nevím.. to je, ten kdo nebere, tak prostě se koukaj na fetky skrz prsty že jo, to máte všude kam jdete.. nezapadáme, jsme prostě špina pro všechny.. takže ani jako to co jako, cejtíme nebo tohleto, to nikoho nezajímá.. a prostě mezi sebou je to taky jenom o tom, kdo kde koho okrade.. tady se lidí, že by se jako měli jako fakt rádi, to tady fakt jako nehledejte.. nemůžete věřit nikomu, já

když jsem v tom lital fakt hodně, tak jsem to tady zažil protože jsem tady prostě byl jakoby třeba pořád, jo.. člověk nemá kam jít.. a jako, nějaký emoce nebo tohle, to se tady fakt neřeší.. to je všem.. no víte kde.

NC: a co třeba lidé, kteří na drogách nejsou?

D: já si myslím že oni vždycky očekávají že jim prostě chceme něco udělat, nebo že prostě.. já nevím.. boje se a já to jako chápu, jsme prostě banda darebáků.. ale prostě, vy žijete jiné život, to já o tom vim hovno, že jo.. co vy jak máte nebo nemáte.. asi ale prostě Vás lidi víc berou, než nás..

9. NC: v jakých situacích nejčastěji nebo typicky vlastně prožíváte nějaké emoce? zkuste mi takovou typickou situaci popsat.. třeba 3 až 5 takových situací..

D: ty jo, typická situace.. já, ty jo.. já nad těmahle věcmi fakt nepřemýšlím, to je těžký.. tak jako.. když mě chce někdo ojet, to stejný v tý base jo.. prostě člověk se rychle jako otrká.. ale když mě chce někdo ojet, tak se naseru, a jsem prostě nasranej.. to fakt jako cejtim vztek, že bych fakt někomu rozmlátil držku.. jinak jako, dokud se někdo nesere do mě, tak já se neseru do nikoho jinýho.. no.. a pak třeba.. no tak jako, bezva to je, když si jdu pro metadon, že jo.. to je taková, (*zasměje se*) příjemná záležitost.. to prostě vim, že jako že to bude dobrý.. a pak jako, když cvičím, to prostě, to je pro mě jako moc dobrý, no.. a čtu, já jak hodně čtu, to je taky taková ta jako, situace..

10. NC: vzpomínáte si, na nějaký nejhorší emoční zážitek? ..zážitek, kdy jste byl úplně na dně?

D: asi ten absták prostě.. z heráku.. když jsem byl prostě v base.. a ještě takový jako sny, jako, takový halucinace že prostě.. úplně z jiný doby.. to se nedá popsat, jako kdybych byl jinde, úplně.. v jiným světě.. a hodně se mi stává jako, když jsem v jiným městě, ale není to z tohohle světa, ale přitom to město znám.. jako kdybych prostě jel z jinýho života ..to se mi taky stává.. ono i z abstáku se dá vytěžit, jo.. kdo je chytřej.. jako věřte mi.. jako ten kdo je citlivej.. já třeba z toho taky vytěžil, ale je to prostě vytěžení 1% a 99% sraček, jo.. ale i to 1% je to.. to je tak dobrej čistej materiál, že prostě ten se prožije jenom na abstáku ..to je těžko Vám vysvětlit.. přijdete na něco co je ve vesmíru, a co normální člověk nepozná, prostě..

NC: ..a jaké to pro Vás bylo? co jste cítil?

D: to musíte zažít, to se nedá popsat.. to je prostě, úplně.. bezmoc, je to strašný, prostě nemůžete nic.. třeba alespoň když člověk jakoby.. není v lochu tak může někde něco vykrást že jo, nebo tak, a prostě sehnat si to.. ale v tý base, to je totální dno.. to prostě.. všechno Vás bolí, už prostě nemůžete dál, prostě uděláte cokoli..

11. NC: a jaký je naopak Váš nejlepší emoční zážitek?

D: ježiš těch je hodně.. jasně že Vám je prostě na droze dobře.. já jako, teď ten metadon normálně piju.. já jsem prostě asi morfinista.. občas tu travku, ale jako.. nejlepší to je na tom heráku.. to byste si musela dát sama, abyste viděla.. a už byste nechtěla nic jinýho, fakt, věřte mi.. prostě na tom je všechno lepší..

NC: a to jsou tedy jaké emoce? zkuste mi to vysvětlit jako někomu.. kdo tenhle emoční zážitek nikdy nezažil..

D: tak.. no jako, nic neřešíte, všechno je Vám úplně jedno.. vlastně jakoby si prostě zdrhnete do nějaký svojí, prostě nevím.. do svýho místa, a tam si žijete.. a neřešíte nic, nikoho neslyšíte, nevidíte, jste jen sama prostě a máte tu svojí pohodu, jo.. nic Vás nebolí, nic necítíte.. a to je prostě nejlepší, co jsem kdy zažil.. já jsem věděl že ten herák byl prostě můj.. úplně jakoby od začátku..

12. a jaké emoce byste si přál prožívat? zkuste mi říct, jak by vypadal váš emoční život „ideál“?

D: jooo, chtěl bych se prolítnout na vzduchovým letadle, třeba jo.. (*zasměje se*) ..hele já nevím.. nic, prostě.. nechci nic jinak.. nic víc ani míň, bych nechtěl..

NC: co byste od svého emočního života vlastně potřeboval?

D: nic.. fakt nic, jako.. já nic nechci ani změnit, ani nic nepotřebuju.

13. NC: a teď poslední otázka.. **kdyby se Vás emoční život proměnil v krajinu, jak by ta krajina vypadala? ..zkuste mi jí popsat..**

D: ty jo.. no.. spíš jako lesy asi.. no.. teplo prostě.. nějaká Jižní Amerika určitě.. já prostě.. já mám ty svoje galaxie..

NC: zkuste mi to prosím popsat ještě podrobněji.. **když se rozhlednete kolem své krajiny, co vidíte? co v té krajině roste, jak vypadá, jaké tam je počasí? co tam žije?**

D: no tak, mám ty lesy že jo.. je to prostě všechno zelený a prostě barevný hodně, takový ty exotický zvířata.. ty, jak se jmenujou, ty tukany a tohle a prostě běhají tam.. svítí sluníčko, a já prostě se válím a čuším do toho nekonečna.. a bez starostí, nic, prostě.. občas mě přijede navštívit nějaká ta, ta Brazilka, třeba, jo (*zasměje se*) ale pak zase odjede a jsem tam sám..

NC: ..a jak se Vám tam žije?

D: nevím, no dobře že jo.. ale to, já jsem tam nikdy nebyl, nebudu.. já mám svoje galaxie.

Josef

1. NC: Když se řekne emoce – co Vás napadne, co Vám projde hlavou?

J: emoce.. no, to je nějaký cit, pro něco, nebo pro někoho.. vůči někomu.. asi tak nějak.. nevím, no.. asi mě napadne, že.. hm.. aby měl člověk nějakou emoci tak musí něco cítit.. může to být třeba jako.. i nálada, asi.. nevím..

2. NC: a jaké znáte emoce?

J: ty jo.. těch je hodně, ne? třeba radost, naštvání, štěstí, úsměv.. ne to ne.. no.. agrese, jakože násilí.. pláč, asi.. taky.. křivda, úzkost.. já už nevím..

NC: a rozlišujete nějak ty emoce? řadíte je třeba do nějakých druhů, kategorií?

J: jo, tak jako asi jsou prostě jako.. ty dobrý a ty špatný ne.. že ty dobrý protě dělají člověku dobře a ty špatný prostě dělají člověku blbě.. nebo já nevím, jako.. asi jen takhle..

3. NC: jsou nějaké emoce, které vy sám prožíváte?

J: no.. tak já.. jasně že prožívám, prostě věci a pak mám ty emoce, z toho.. to asi všichni.. ale já, já jako.. no, tak poslední dobou jsem tak nějak v pohodě, prožívám spíš ty špatný, většinou.. já vlastně, já jsem na perníku ty 4 roky nějak, no.. a prostě já když jsem začal tak to bylo dobrý a hodně mi to pomáhalo od všeho.. a když jsem v tom pak začal prostě lítat, tak to šlo úplně jako.. dolů, no.. a vlastně teď, teď prožívám spíš jako, no.. smíření? asi.. nevím.. je to emoce? ..já jsem prostě ztratil kontrolu a byl prostě.. mi ten perník úplně jako ovládnul všechno teď..

NC: a dokázal byste mi je popsat trochu podrobněji, jak jste říkal ty „dobrý“ a ty „špatný“, co prožíváte?

J: tak ty dobrý jsou prostě.. radost, třeba někdy z toho, že jakože, nevím.. že prostě mě někdy jenom někdo prostě normálně pozdraví, nebo že prostě, já nevím.. když potkám někoho kdo prostě není jako tahle tlupa, a prostě se můžeme normálně bavit.. třeba jako teď s Váma, teď mám dobrý ty emoce, teď mi je dobře.. a ty špatný, no to je prostě asi nasranost, sám na sebe.. to mám často.. nasranej na sebe, na svět, na to kde teď jsem.. kdo jsem.. a smutno.. prostě samota a smutno.. ale spíš jsem prostě na sebe nasranej, stydím se.. a tak, no.. asi prostě osamělost někdy, já nevím..

NC: ..a jsou nějaké častější než jiné; příjemnější/nepříjemnější než jiné?

J: jo, no jasně.. rozlišuju to, že jo, nejsem ještě tak mimo abych nevěděl co cejtím a co mi dělá dobře nebo co ne.. častější mám teď ty blbý, no.. to jsem Vám už říkal.. prostě asi nějak jako, je mi líto jak to je.. a tak.. a příjemný emoce jsou prostě ty jak jsem taky říkal před tím.. nebo to mám jako zopakovat?

NC: ne, to ne.. nemusíte.. spíš jestli Vás k tomu ještě něco napadá..

J: ne, to ne.. takhle je to asi všechno..

4. NC: dobře.. a kdybyste mi měl teď chvílku vyprávět o svém prožívání, o svém emočním životě, co byste mi řekl?

J: no.. (na delší dobu se odmlčí)

NC: ..zkuste mi třeba 5 minut o tom vyprávět jako někomu, který to nezažil a nežije..

J: tak.. já jako nejsem zkušenější narkoman, nebo takovej ten jako dlouhodobě, že jo.. nebo jako, nevím, nepovažuji se za něj.. já jsem fakt jenom na tom péčku a vlastně, občas si zahulim marjáнку, nebo si dám pivo, nebo víno.. ale jinak jako, já nevím..

NC: to není o zkušenosti.. zajímáte mě Vy, zajímá mě, **jak Vaše emoce a prožívání vypadají..**

J: jo.. no.. tak jako dřív, já jsem žil normálně.. vyrůstal jsem v úplně normální rodině.. Já jsem z Jihlavy a vyrůstal jsem normálně jako, s mámou a tátou, s Anetou, to je moje ségra.. no a, já jsem vyučenější kuchař, mám normálně střední a prostě makal jsem dlouho, tam u nás v hospodě.. a když mi bylo asi, 27.. jo 27 mi bylo.. tak jsme se s přítelkyní přestěhovali do Prahy, protože ona tady měla nějakou pracovní nabídku lepší, a já jako kuchař, že jo.. já si práci vždycky někde najdu.. no.. a vlastně, my jsme plánovali že se vezmem a tak, všechno prostě, takovej ten spořádanější život, chápete ne.. a jako.. Já Kláru miloval úplně nejvíce, my jsme se vlastně znali už od základky a já jakoby nikoho jinýho ani neměl.. no a na podzim 2016 jsme s Klárkou měli nehodu, jako v autě.. no.. a.. při který mi umřela.. no.. a já vlastně, od té doby nemyslím na nic jinýho, že prostě, že jsem to měl být já.. ona byla, fakt.. kdybyste ji znala, ona byla úplně nejkrásnější ženská, kterou ste kdy viděla.. no a vlastně od té doby se to všechno vlastně posralo, a já jsem teď tady.. no..

NC: ..nebudu lhát, teď moc nevím, co říct.. hm..

J: jo, v pohodě, já jako.. neříkám to nahlas poprvé.. myslím na to každý den ty poslední 4 roky, takže já nějak, jako nevím.. ale v pohodě.. no a vlastně, takže já jako.. prožívám teď prostě, no to co prožívám, tenhle život.. je to jako, no.. vy jste se mě ptala jak jako moje prožívání vypadá, nebo co vlastně jste chtěla? ..já si pamatuju jen že mám mluvit 5 minut..

NC: to je jen jako orientačně, ten čas, to nemusíte vyloženě přesně 5 minut v kuse mluvit.. spíš kdybyste mi vlastně mohl nějak přiblížit, svoje prožívání a svoje emoce..

J: nevypadají asi jako nijak, no.. je to tak trochu peklo, spíš jsem teď prostě samotář.. uvězněnej ve své vlastně hlavě, a nejde mi z toho prostě ven.. vlastně díky tomu péčku se někdy jako.. jak kdybych prostě vylezl ze sebe a z těch sraček v mé hlavě a prostě si odpočinu.. já sice jako, sem nafrčenej a přecejenom je to jako, nabuzovací, že jo.. asi oproti tomu heráku, co vim.. ale já se toho heráku bojím, nevím.. tou cestou nechci vůbec, se bojím že by mě to úplně vygumovalo..

5. NC: a jsou vůbec pro závislého člověka emoce tématem? je to vlastně něco, co se života na drogách týká?

J: ty jo, jako asi jo.. ale to je těžko říct jak to mají ostatní.. to nějak, nevím jak na to odpovědět.. z těch 4 let co takhle žiju a co potkávám za lidi, i tady.. tak nevím, spíš si myslím, že to neřešej, jak se cejtěj, nebo jako.. to asi ne, no.. jim jde jen o jedno, kde koho okrást a kde si co sehnat..

NC: a jak se to toho života tedy týká, nebo toho Vašeho?

J: tak jako.. já nevím co ty ostatní, ale já prostě.. já jsem zažil lásku.. jako i tu partnerskou, i tu jako rodinou.. a prostě ty normální radosti, když jako.. no víte, co myslím, ne.. a prostě, asi se to týká víc toho života, když člověk něco zažil a pak o to přijde a je tady.. jako tady kde jsem já, myslím..

6. NC: a jak vlastně poznáte, že něco cítíte? ..nebo podle čeho? ..zní to možná hloupě, ale zajímá mě to..

MD: ..to nevím, to je asi.. nějak samo se to stane, podle mě.. já to nějak, asi to není úplně na mě, já kdyby to bylo na mě tak si tohle nevybírám.. to bych radši necejtěl nic.. myslím jako to co cejtím a to co prostě mi furt jede v hlavě..

NC: ..a je něco jiného cítit třeba strach.. nebo jakoukoli jinou emoci, na droze nebo při abst'áku, dojezdu, apod.?

J: hmm.. asi jako, je člověk prostě víc ve střehu no, na tom péčku, nebo já alespoň.. jako je to jiný, ty emoce, prostě je to asi jako víc.. že prostě ty věci se prožívaj víc a prostě jsou nějak jako.. jakoby.. no.. já asi, nevím, nemyslím si že mám vyloženě jako takovej ten abst'ák, jako maj třeba někdy ty co sem choděj.. to fakt, to když jsem viděl, tak ty vole, to je jinej svět.. to je úplně jinej svět.. já jako, neklepu se a tak, spíš to mám prostě v hlavě, že jako na hlavu mi to dělá dobře a chci prostě ten stav.. ale je to spíš jako utéct, než jako takovej ten.. ten tělesnej abst'ák, jo.. já to mám spíš prostě v hlavě, že chci aby mi bylo chvíli dobře..

NC: a rozlišujete nějaké emoce, když jste tzv. „na droze“ a když máte třeba abstinenci příznaky, podle drogy, kterou jste si vzal?

J: jestli rozlišuju.. ty jo, asi ne.. já vlastně, když si dám tak jsem prostě rád že mi je jak mi je na tu chvíli, než prostě se to zase vrátí ..do těch hoven, když jsem střízlivej, no.. to nad emocema nebo nad prožíváním a tohle, jako.. to nad tím fakt nepřemejšlim..

NC: a jsou nějaké drogy, kterými úmyslně cíleně měníte svoje prožívání?

J: no ten perník.. že jo.. jinak jako moc ne, tu travku občas, ten chlast taky si sem tam dám, ale ne moc.. já jsem spíš takovej jako tulák, no.. to péčko prostě beru jako ten útěk od toho.. od té reality, od mojí hlavy, jakoby..

7. NC: vzpomínáte si na svůj emoční život před tím, než jste začal brát drogy?

J: jo.. to jsem Vám říkal, že jo..

NC: jojo.. jen to tu mám napsané, tu otázku, tak aby to do toho diktafonu bylo slyšet.. a byl tedy nějaký vývoj v prožívání nebo ve změnách, těchto emocí?

J: to asi ne.. i když.. těžko říct, jako.. asi spíš prostě, zažívám teď to horší, co jsem si myslel že třeba nikdy nezažiju, nebo že prostě.. nevím.. člověk mění a život mění, znáte to, ne..

NC: prožíváte nějaké emoce teď výrazně jinak, než když jste nebyl závislý?.. liší se např. intenzita Vašich emocí nebo prožívání od doby, kdy jste drogy ještě nebral?

J: to prostě je tím životem, nebo prostě tím co jako.. co se stalo, že jo.. já vim, proč prostě jsem kde jsem, já vim že prostě jsem si to vybral, protože pro mě už prostě nic nemá cenu.. vždyť já si sám sebe ani nevážim.. se na mě podívejte, já jsem jak troska, nějaká.. a taky že jsem.. teď, teď prostě prožívám o dost víc ty horší věci, vlastně když jsem nebral, tak prostě to nebylo takhle intenzivní ty sračky.. ale zase beru od té doby co mi odešla Klárka, takže.. mně se prostě ten den obrátil celý život naruby..

8. NC: a co si myslíte, že by člověk Vašeho věku a životních zkušeností a stylu, měl podle Vás cítit a prožívat?

J: mejh životních zkušeností.. no.. ty jo.. já nevím.. já bych asi měl bejt kde jsem.. já nějak.. nevím, to je těžký.. já bych asi bejval chtěl rodinu, my jsme to i jako plánovali.. a my jsme toho plánovali hodně, no.. já nevím.. to je fakt těžký takhle říct.. asi jako vim, že bych možná neměl brát a měl bych prostě, bejt silnější, nebo jako.. odolnější jakoby, jak to říct.. postavit se zase na nohy, ale já moc jako nemám proč, jo.. já na jednu stranu, mně to asi vyhovuje, jak to je..

NC: a jak by se měl cítit člověk závislý na drogách, jaké by měly být jeho nejčastější emoce?

J: to se musíte zeptat jich.. nebo jako, co si myslím, že by měl prožívat narkoman, jo.. to fakt nevím.. asi prostě, když už si člověk tenhle život takhle vybral, tak si to prostě užívat a brát si z toho.. nebo tak, nějak.. no, já fakt nevím.

NC: a jak si myslíte, že by ty emoce měl nebo neměl projevovat vůči svému okolí – neboli co podle Vás, od Vás očekávají druzí závislí z hlediska emocí?

J: to asi nikdo z nich neřeší.. možná když jsou střízlivý, ale jako.. jinak je to spíš hulákání a žádný respekt.. nebo alespoň takhle to znám já.. jakoby, já celkově si myslím že prostě, oni ty emoce jako neřešej, nevnímaj.. možná jako, jak kdo.. ale myslím si, že někdy nás zbytečně prostě lidi vnímaj jako nějakou špínu.. já jako, dřív jsem asi taky měl spíš odstup, ale on to pak člověk vnímá úplně jinak.. když se prostě ocitne na takovym dnu.. že jo, ale to je asi se všim..

NC: a co třeba lidé, kteří na drogách nejsou?

J: ..já jako, nevím.. asi jako svoje emoce nebo prostě život řešej jinak, o dost víc jsou asi jako.. nevím, asi se cejtěj prostě víc přijímaný a milovaný, je to prostě snazší, si myslím.. asi se cejtěj líp v tom když jako, chtěj ty svoje emoce někomu třeba ukázat nebo o tom prostě mluvit, asi prostě.. je to otevřenější, no..

9. NC: a v jakých situacích nejčastěji nebo typicky vlastně prožíváte nějaké emoce? ..zkuste mi popsat pár takových situací..

J: večer, vždycky večer.. než usnu tak se mi prostě v hlavě honí miliarda věcí, mám sny.. spíš jako sním o tom prostě, jak to všechno dřív bylo a jak to je teď.. prožívám prostě tu nasranost asi.. jako, na perníku vlastně prožívám to hezký, ale hezký proto, že prostě se konečně uvolním a neřeším.. to nevím jako, jak moc vlastně

NC: ..a jsou ještě nějaké takhle typické situace, kdy nejčastěji prožíváte nějaké emoce?

J: ty jo.. no.. tak já jsem spíš jako samotář, no.. já se moc nedružím tady.. mám jako, dobře mi je když se prostě ke mně někdo zachová slušně, nebo když prostě nějak najdu peníze, nebo prostě.. v zimě mi nějakej mladej kluk prostě daroval zimní

bundu.. jen tak, že prej mě často potkává na Národce a tak prostě, mi ji dal.. jen tak.. to je takový, že jako si furt připadám jako člověk, nebo že jako, Vás prostě někdo bere.. jinak už nevím no..

10. NC: ..a vzpomínáte si, na nějaký nejhorší emoční zážitek?

J: no, to je proč jsem tady, no.. jsem Vám to už říkal..

NC: já vím.. i vím, že je to hodně osobní a neumím si představit, jaké to pro Vás je.. ale myslíte, že byste mi mohl zkusit popsat co jste vlastně cítil, prožíval.. nechci na Vás tlačit, kdykoli můžete od tohoto rozhovoru odstoupit..

J: ne, v pohodě.. no.. tak já jsem byl mimo, asi 4 měsíce mě prostě dávali dohromady a já jsem nevnímal nic.. až vlastně potom, kdy jsem začal jako vnímat a vlastně mi řekli, že to Klára nepřežila, tak v ten moment se mi prostě změnil život.. já vlastně.. já jsem žral chvíli nějaký prášky a chodil jsem i jako, si o tom povídat, že prostě jakože to bylo traumatický a tohleto, jo.. ale já to nedal.. já prostě, já si i na nějaký chvíle nepamatuju.. já jsem měl často pak prostě takový jako záchvaty vzteku, a agresivní jsem byl prostě.. no a, pak jsem prostě.. ono se mnou na jednu bylo fakt k nevydržení.. já jsem si to tímhle prostě posral u všech, u rodiny, u ségry.. jsem s nima už asi dva roky nemluvil, nic o nich nevím.. prostě se stydím, kdyby mě teď viděli, tak.. nevím, prostě bych jim to nechtěl udělat, ono by je to zničilo.. já jsem prostě, já nevím.. no.. asi už to necháme tady.

NC: ..a co se ve Vás teď děje?

J: je mi úzko.. šlehnul bych si..

11. NC: dobře.. děkuju Vám.. teď tu mám otázku, jaký je naopak Váš nejlepší emoční zážitek?

J: ty jo.. no.. asi s Klárou.. já nějak, už asi se mi o tom moc nechce mluvit.. nezlobte se..

NC: dobře, chápu to.. stále platí, jak jsme si říkali na začátku, že kdyby se tady otevřeli nějaké témata a nebylo by Vám po tomhle rozhovoru dobře..

J: jojo, já vím.. v pohodě.. ještě něco se chcete zeptat?

12. NC: ..jaké emoce byste si přál prožívat – zkuste mi říct, jak by vypadal váš emoční život, „ideál“?

J: můj život ideál by vypadal tak, že bych prostě ze dne na den přestal s tímhle svinstvím, vrátil se normálně domů abych prostě viděl svoji rodinu a neteř vyrůstat.. a jakoby, jak rodiče stárnou že jo.. nějak se prostě vzpamatovat a vrátit se do normálu.. to by byl asi ideál.. to bych asi měl, no..

NC: a co byste od svého emočního života vlastně potřeboval?

J: já bych potřeboval vrátit čas.. to bych potřeboval.. vrátit se prostě zpátky.. potřeboval bych se prostě srovnat, já jako sám nechápu, že jsem se dostal až sem.. ale, no.. potřeboval bych prostě nějakou sílu, sílu na to, no.. já nevím, prostě.. já nevím prostě jak to udělat, já jsem prostě úplná nula..

NC: a emočně? co byste potřeboval nebo chtěl teď třeba emočně zažívat?

J: ...mhm.. *(dlouze se odmlčel)* Klárky lásku.. Kláru.

13. NC: kdyby se Vás emoční život proměnil v krajinu, jak by ta krajina vypadala? ..zkuste mi ji popsat..

J: krajina, jo.. no.. pláž, třeba někde v Mexiku nebo někde jakoby tam.. taková ta úplně bílá jemňoučká pláž a nekonečný moře.. tyrkysový moře.. a nikde nikdo není.. jsem tam jenom já..

NC: a co tam ještě vidíte? ..co v tam roste, jak vypadá, jaké tam je počasí? co tam žije?

J: ..je tam takovej les, nebo jako džungle nějaká.. úplně zelená, živá, rozrostlá, barevná.. a vlastně tam je se mnou Klára, ale jsme tam jenom my dva a nikdo jinej.. svítí sluníčko, každé den svítí sluníčko a večer jsou prostě ty.. západy slunce, takový ty jako jsou někdy teď, oranžovo červený.. červánky.. a ten obří bílej měsíc svítí večer.. a já nevím.. prostě to tam žije samo, roste tam ovoce na stromech, nebo jakoby.. na těch palmách.. choděj tam po pláži želvy.. no, to je asi celý..

NC: ..a jak se tam žije Vám?

J: mně by se tam žilo krásně.. tam bych zůstal do nekonečna, no..

Jan

1. NC: Když se řekne emoce – co Vás napadne, co Vám projde hlavou?

J: ty vole.. emoce, no.. no já nevím, jako, takový to.. prostě pocity, nálada.. nevím.. asi něco takovýho, jakoby.. no.. já nevím, asi to je od srdce, nebo jako že to dělám prostě bez přemejšlení, jako sám od sebe.. prostě se to děje a ani o tom nevím..

2. NC: a jaké znáte emoce?

J: hmm.. jakože, asi jako nějaká ta nálada, že třeba Vás prostě někdo nasere, nebo že prostě vy naserete někoho, jo.. tak pak jakoby, no prostě na nasranost, jo, to jsem pak jako, naštvanej a prostě vzteklej.. já jako.. já jsem byl dřív dost jako mlátička jo, jsem se prostě rval a tak.. i jsem byl v lochu že jo, já jak jsem si jakoby.. odseděl za prostě vykrádačky nebo za bitky a tak.. takže já prostě, pak v lochu jsem měl prostě strašný abstáky že jo.. to jako, to je úplně šílený a to jsem pak taky vzteklej.. jo.. jako když mám prostě absták.. to fakt, to Vám slečno nepřeju tohle zažít.. no ale, jakoby.. no to tak, no..

NC: a jsou ještě nějaké emoce, které znáte?

J: no.. tak jakoby ta nasranost, jo, že jo.. a pak prostě takový to jako já nevím, prostě i dobrý věci jo, co prostě cejtíte, jako třeba.. jako, láska, třeba?.. jo nebo já nevím..

NC: a rozlišujete nějak ty emoce? řadíte je třeba do nějakých druhů nebo kategorií?

J: no.. asi jako na to prostě když jste v pohodě a pak když prostě v pohodě nejste, no.. nebo jako nevím.. asi ne..

3. NC: jsou nějaké emoce, které vy sám prožíváte?

J: no, tak jakože.. já prostě spíš ty věci neřeším jo.. já jako, prostě si dávám teď majzla, protože prostě já.. jinak ono je to na tý ulici prostě o hubu jo a já taky prostě.. já prostě беру dlouho a jako fízlové mě znaj, nejsem prostě takovej ten jako nudnej typ člověka jo.. já prostě, když něco chci, tak to prostě udělám..

NC: a to jsou tedy jaké emoce, které vy vlastně sám prožíváte?

J: no tak prostě.. ten vztek, tu nasranost hodně.. když mě prostě zaleje teplo a já jako, já neznám bratra, jo.. no a pak, jako někdy, nevím.. když si prostě dám že jo, tak to je mi krásně, ale to asi jako, to moc neřeším nic.. spíš prostě tu nasranost, protože se prostě.. lidi jsou svině..

NC: a jsou nějaké častější než jiné; příjemnější/nepříjemnější než jiné?

J: (*začne se smát*) no tak jako.. to záleží, že jo.. jakoby jestli zrovna jako mám matroš, prostě když zrovna se dobře krađe nebo něco vyžebřám tak si pak koupím třeba prostě matroš jako na nějaký dny dopředu, jo.. a to pak jsem prostě v pohodě a seru na to.. nic mě nerozhodí, jo, protože prostě, vim že budu v cajku.. no takže to je super super příjemný no, když jako vim, že prostě pár dní nemusím nic řešit.. jakoby, no.. jinak jako, já to moc neřeším, jakoby no.. já nevím, myslíte že po 21 letech co беру tohle můžu nějak řešit? (*zasměje se*).. ne, no.. fakt ne.. a asi jako, každé prostě sám co mu je příjemný nebo ne, někdo prostě mele furt ty stejný hovna do kola jak prostě, jakože se někdy litujou, ne.. ale prostě každé jsme kde jsme, protože jsme si to prostě vybrali že jo, a to že teď už z toho jako nejde ven, to prostě, každého problém.

4. NC: kdybyste mi měl chvíli vyprávět o svém prožívání, o svém emočním životě, co byste mi řekl? ..zkuste třeba 5 minut mi o tom vyprávět jako někomu, kdo tohle nezažil a nežije..

J: no ty jo.. tak vlastně, já jako, jsem normálka na ulici že jo, to ze mě musíte normálně cejtit, ne (*zasměje se*) ..se podívejte na ty pracky otekly.. (*ukazuje mi ruce*) no tak prostě jako, v noci prostě jak kdy, podle toho jakoby jako.. jak jsem kdy nabranej a jak je to jako dobrý, protože někdy je to fakt o hovně.. a tak prostě, to jsem v prdeli.. úplně mimo, no.. takže já jako, vlastně každé den se prostě snažim abych měl ten další den.. ale když jsem jako dobrej a mám, tak prostě většinou to zalehnu někde jako v parku nebo prostě tak, vždycky si někde uděláte pelíšek.. v zimě to je na hovno, ale to se pak ohřejete tady že jo, v létě to je v pohodě prostě, jako jak je teplo a to, tak je to dobrý.. já jako, ono když prostě jste jako s někým, tak Vás prostě okrádaj, to nemá smysl.. ono je fakt lepší bejt jako sám a prostě si hlídat svůj domeček v batohu.. (*zasměje se*) no a jako, ono teď prostě to bylo fakt na hovno jak nikde nikdo nebyl a prostě jste nic nevyžebřala ani prostě.. jakoby, ani turisti, nic.. to jako, to bylo blbý.. no..

NC: a co jste prožíval, jaké emoce?

J: no tak jako, prostě úzkosti máte, úzkosti většinou, jo.. strach taky, asi taky no.. prostě jste nervózní protože nevíte jako co bude, já hlavně. my jsme se fakt jako báli, sice nám pomáhali tady a tohleto tamhleto.. jakože ty.. ty dobrovolníci, ale jako jinak to je.. fakt to bylo strašný.. no a teď už jako, teď je to zase lepší, ono prostě.. nevím no, ale teď jako.. prostě přes den se

snažím jako sehnat buď peníze nebo jako něco co pak můžu prostě prodat že jo.. a já zrovna dneska jsem v pohodě, i zejtra budu v pohodě jakoby, jo.. jsem si prostě sehnal matroš a bude to super.. si udělám jako dobrý odpoledne no..

NC: a jak Vaše emoce a prožívání vlastně vypadají?

J: hmm.. jako totální bordel, prostě si představte obraz a na něm dětskou čmáranici která je prostě úplně jako.. totááááálně zamotaná a nemůžete se z ní vymotat, protože tam prostě není ani konec ani začátek v tom.. jo, jakoby (*zasměje se*) no a tak.. asi takhle nějak to vypadá, prostě nikdy nevíte co bude, jakoby..

5. NC: jsou vůbec pro závislého člověka emoce tématem?

J: ty jo.. jako já nevím co oni jako, ostatní že jo.. ale prostě ne.. nebváme se o emocích nebo o tom jako, jak se kdo má.. nebo jakoby jo, to zase jo, jako třeba když má tady někdo prostě nějaký velký sračky nebo to, nebo jako ta.. Jitka jak byla venku, že jo že je těhotná to jako vidíte (*zasměje se*) takže jako jo.. poznáte prostě když má prostě někdo hovna protože třeba prostě si nemá co dát.. nebo jako tohleto, to jako víte, ale prostě že bysme si o tom povídali nebo že by jako, asi ne.. nevím, to se zeptejte asi jich..

NC: takže.. myslíte si, že je to vlastně něco, co se života na drogách týká?

J: týká.. no jako.. ty vole já nevím, že jo.. asi jako se to týká každého, když prostě, všichni máme náladu nebo to, nějak chováme.. ty emoce a tohleto, každé prostě je nějaké, jako..

NC: a jak?

J: ...ježiši, tak já nevím, třeba prostě když se mě v noci někdo snaží okrást nebo prostě nevím, tak něco, jakoby.. jo, tak jako jasně že se naseru a prostě mu dám do držky, to jako, to je normální..

6. NC: jojo, jasně, já Vám rozumím.. a jak vlastně poznáte, že něco cítíte? ..podle čeho? ..zní to trochu hloupě ale zajímá mě to..

J: tak jako.. prostě úplně normálně ne, že jako prostě to přijde.. to jako cejtíte vevnitř, že jo, prostě jakoby v tom uvnitř, nebo tohleto jakoby.. nebo jako já nevím.. a to prostě si nemůžete pomoci když prostě.. no, asi.. nebo jako nevím, prostě to přijde samo a já prostě podle toho pak něco dělám že jo..

NC: a je něco jiného cítit třeba strach na droze nebo při abst'áku, dojezdu, apod.? ..nebo klidně jakoukoli jinou emoci..

J: tak jako.. to záleží co si dáte že jo, já prostě.. já mám zkušenost asi se vším že jo.. jakoby.. takže, a já.. jako taky si dám prostě občas herák, když jako třeba.. nevím prostě si dám někdy no.. ale teď spíš ten pervitin.. no a jako, na pervitinu prostě, to je Vám dobře.. to jako, to cejtíte to teplo a to prostě, to je Vám fakt jako dobře a cejtíte se jako prostě kápo, jo.. nebo jako, prostě nic není problém, všechno zvládnete, všechno můžete, prostě ten svět je krásnej.. většinou, pak jako někdy právě když je to prostě sračka, tak jako, to třeba máte úzkosti, který jsou pak jako faaaakt fakt blbý, to je úplně máte jako.. takovou tu schízu, že i jako tělesně prostě to cejtíte.. jo.. no a na heráku prostě, to jako to nemáte strach, to prostě to vypnete, nic Vás nebolí nic neřešíte.. prostě jste ve svém vlastním světě a je to jako super.. já takhle, já jsem jednou byl prostě moc.. z toho, jakoby z toho pervitinu a pak jsem si dal herák a to mě pak jako křísili že jo.. (*zasměje se*) to jako bylo, to jsem prostě přepísk.. to bylo hlavně ještě potom co mě pustili z lochu, tak to jako, to nebylo úplně hezký no.. jsem to potřeboval oslavit, že jo (*zasměje se*)..

NC: a rozlišujete nějaké emoce, když jste tzv. „na droze“ a když máte třeba abstinenci příznaky, podle drogy, kterou jste si vzal?

J: no.. tak při abst'áku to je prostě, to neřešíte nic jiného než prostě kde jako seženete a uděláte pro to cokoli.. jako fakt cokoli, když už to je prostě blbý.. to prostě to Vám tělo jako.. s prominutím, se prostě poserete, poblejete, klepete se, potíte se.. to je fakt něco.. je to jakoby to, prostě strašný. no.. to si myslím, jakoby.. že jako neřešíte nic jiného, než abyste se prostě dostal z toho abst'áku, to jako nějaký tady.. Vaše emoce, to nikdo neřeší v tu chvíli, to je úplně jako.. to je u prdele..

NC: a jsou nějaké drogy, kterými úmyslně cíleně měníte svoje prožívání?

J: no.. já nevím, jako.. tak já beru v podstatě furt, jako dokud mám.. snažím se to nějak jako.. brát normálně abych prostě se nepřeto.. nepřepísk, jakoby, to se pak.. to je na hovno, to Vás prostě řešej když je to jako fakt blbý a ono je lepší prostě, aby jako.. no mě jako (*usměje se*) ..mě znaj všichni, já prostě takhle žiju už dlouho a prostě jsem toho stihnul jako dost.. nooo.. já už nevím na co jste se zase ptala..

NC: (*usměje se*) ptala jsem se, jestli jsou nějaké drogy, které si třeba úmyslně vezmete, abyste změnil svoje prožívání?

J: joooo, no tak jako.. já jsem fakt závislej, takže já prostě potřebuju jako denně, no.. ale jakoby, tu marjánku že jo, tu travku jakoby.. to si někdy dám když prostě nemůžu usnout, nebo tak jako.. vždycky to jako nějak.. musíte prostě aby jako to bylo dobrý.. na ten herák se snažim jako moc už neto.. no.. ale jasně že jako, jakoby někdy si dám.. ale vlastně teď jako, teď spíš ten pervitin, no.. ono jako na tom perníku jste pak jako schopnej.. schopná, sorry.. si prostě najít prachy, nebo jako někde něco prostě sehnat, kdežto ten herák, ten Vás jako vypne.. já nevím, jak to mám jako popsat..

7. NC: a vzpomínáte si na svůj emoční život před tím, než jste začal brát drogy?

J: ..hm.. tak jako, já jsem začal brát v 21 letech.. nějak takhle no.. ne určitě, 21 mi bylo, čerstvejch! jakože pervitin a tohleto, jakoby jo.. dřív jsem prostě hulil marjánku a jako, nevím.. prostě takový to jako to co dělaj mladý že jo.. pochlastávačky, bitky, a tak.. no a já jsem.. já jsem z děcáku, že jo, jakoby.. ona prej jako moje máma byla taky feťačka jako já.. já nevím no.. já jsem prostě v 18ti už pak byl jako sám, prostě jsem se tak jako potloukal.. a já myslim že prostě, všude byli rádi, že se mě zbavili, si myslim.. jsem zkoušel makat že jo, ale ono to prostě.. to jakoby není pro mě.. já jako, tenhle život jsem si vybral a myslim že prostě to ani nemohlo bejt jinak.. já to mám v sobě od tý mojí mámy která jako, se na mě vysrala že jo.. já pak.. no to je jedno.. proto prostě nemám děti já, to prostě akorát kurvíte dál a dál lidem životy.. já jsem nikdy nechtěl přestat, já prostě.. takhle žiju, takhle to chci, takhle to prostě je a já jako, žiju na plno prostě, jak to přijde tak to žiju a prostě nebudu tady kňourat nebo si jako litovat, sebe jo, já prostě.. to nedělám.. a já si vůbec nepamatuju co jako co bylo.. vždyť už je to taky dlouho prostě, já jsem ani nikdy nezkoušel ty prostě náhrady nebo tyhle prostě pičoviny, substitučky a tak.. vždyť to prostě nejde.. to nemá smysl se o to ani pokoušet..

NC: a byl tam tedy nějaký vývoj v prožívání nebo ve změnách Vašich emocí?

J: no jasně že jo, no.. po 21 letech tohohle života.. asi prostě jsem jako víc.. já nevím jak to říct, vlastně Vás to prostě.. myslim že jako je Vám prostě všechno víc jedno, no.. jakoby, on je ten život na drogách jak bič, naučí Vás to prostě.. pak se s tím tak neserete.. jako, já když teď prostě občas vidim ty lidi, lidi jako Vy.. ty normální, že neberete.. tak jako, já nevím, říkám si jestli vlastně prostě žijou na plno, jestli jako odsud odejdou že prostě, jooo kurva já jsem ten život prostě prožil úplně jako do maxima, jo chápete..

NC: prožíváte nějaké emoce teď výrazně jinak, než když jste nebyl závislý?.. liší se například intenzita Vašich emocí nebo prožívání od doby, kdy jste drogy ještě nebral?

J: díky tomu perníku no.. to je prostě všechno intenzivnější, takže prostě je Vám všechno víc, prostě lepší.. všechno prostě je jako, pokaždý je to lepší.. ono prostě bejt v tom normálu je si myslim nudný ne, to musíte vědět Vy.. já si to asi jako ani moc nepamatuju prostě, co jsem jako prožíval, to já neřešim prostě tyhle věci..

8. NC: a co by člověk Vašeho věku a životních zkušeností a stylu, měl podle Vás cítit a prožívat?

J: jako co bych měl cejtít, jo..

NC: no.. jak si myslíte, že by se měl cítit člověk závislý na drogách, jaké by měly být jeho nejčastější emoce..

J: mhm, jojo, jasně.. no tak jako.. já prostě, mě jakoby strašně sere když prostě někdo kňourá o tom jak je jako ten život prostě těžkej a jak jako chtěj přestat a že prostě, jako jo.. ono to je asi prostě na hovno jo, nebo jako nevím no, jak to říct.. ale prostě vybrali si to, vybral jsem si to i já.. a já prostě, nelituju toho.. nelituju toho kde jsem.. já myslim že prostě jakoby každé kdo jako takhle žije, třeba jako já, tak by prostě neměl si jako nic vyčítat a když jo tak ať s tím otravuje někoho jinýho.. já nevím třeba ještě ty abstáky a tohle, jo.. u toho to chápu, to je fakt jako něco, nevím jak Vám to prostě popsat, je to prostě to nejhorší co se Vám prostě děje.. ale jako jinak, takový to prostě chození kolem kaše, nebo jak se to říká, to je jako.. to je prostě, nesnášim to, to mě prostě vysírá..

NC: a jak by tedy svoje emoce měl nebo neměl projevovat vůči svému okolí, někdo kdo je závislý na drogách.. neboli co podle Vás, od Vás očekávají druzí závislí z hlediska emocí?

J: tak jako vzhledem k tomu že prostě často se chováme jak jako nevím, jakoby zvířata že jo.. protože někdy to prostě nezvládnete a pak jako děláte bordel nebo prostě nějaký jako.. že jako normální lidi na nás čuměj a bojej se nebo já nevím.. kdežto my si prostě jenom jeden ten svůj prostě hajp a jako jedem si v tom prostě dobrým že jo.. prostě jako „joo hele tady je prostě tohle tak si zatancuju nebo prostě joo, zazpívám si“ a tak jako.. to nikdo nechápe, já jako každé by si prostě měl hledět svýho.. já třeba chápu když jako, já jako neokrádám lidi jako nějak, prostě zle že bych jim jako vyhrožoval, nebo tak.. tak fakt ne, to jako, to prostě už nedělám, za tohle jsem prostě si už jako odpykal a to fakt jakoby ne, no.. ale prostě nevím, když někde někomu prostě něco čouhá jo, nebo tak, tak jako, má si to hlídat vid'.. takže takhle jako jo, no.. ale prostě já jako, každé ať prostě si dělá to svoje..

NC: a co třeba lidé, kteří na drogách nejsou?

J: no.. to znáte asi sama ne.. já nevím prostě, ať si každé dělá co chce, vy prostě žijete jinak a je mi to v podstatě taky u prdele jako co si řešíte nebo jak jako se chováte..

9. NC: a v jakých situacích nejčastěji nebo typicky vlastně prožíváte nějaké emoce? ..zkuste mi popsat pár takových typických situací..

J: tak asi prostě v takových těch jako nejmoc vyhocených situacích prostě.. já jsem fakt nasírací v tomhle, když prostě cejtím že jako, já nevím.. třeba tuhle jsem prostě chtěl rozdělávačku že jo, a tady jsou vždycky.. a prostě jsem měl fakt úplně prostě na hovno noc, že mě jako vyhnali z metra když jsem tak moc chtěl a potřeboval spát a pak prostě, no to je jedno, jo.. a přišel jsem sem, přede mnou Petr si vzal tu poslední a prostě vzal si ji jenom jako do zásoby a já ji jako fakt potřeboval, já jsem prostě zrovna čerstvě měl matroš a fakt jsem jako potřeboval si jako vzít, jo.. no a to pak, to bylo na hovno, že jo, to já jsem prostě jako.. ještě fakt slušně na začátku, poprosil jsem jo, tohleto tamhleto, a on prostě úplně se na mě vysral, no tak jsem pak po něm prostě skočil, protože to jako.. já nevím no.. pak nás jako odtrhli a zase v pohodě jo, pak mi ji dal někdo jinej, ale prostě tohle mě sere.. já jako, kdyby prostě to nebylo naopak a já byl jako v cajku, tak sice jako jo.. ale prostě dám mu ji, víš jak.. no..

NC: a ještě nějaké takové typické situace?

J: no ty jo já nevím.. to je fakt jako hodně prostě..

NC: ..tak mi zkuste jich ještě pár popsat, prosím..

J: uuuuuuf, no.. tak třeba, já jsem měl babu jednou, třeba ty jo.. kdy to bylo, teď máme 2020 tak to bylo, nějak dva roky zpátky no.. no a prostě, my jsme tak jako, my jsme spolu prostě.. ona taky jela na pervitinu a prostě to bylo asi rok a půl.. nebo tak nějak no, co jsme prostě.. ona měla stan někde tam nahore jakoby u tý rotundy nebo co to je, co já vim.. a tam jsme prostě žili, a fakt to bylo vlastně.. jako nebyl jsem sám, a ono jako jo, já jsem v pohodě že jsem sám prostě, mně je teď tak i líp, ale ona vlastně potom jakože chce přestat, a že prostě ať do toho jdu s ní a prostě nevím.. něco ji úplně vlezlo do hlavy a myslela si že jako já asi prostě budu skákat jak ona si píská ne.. no a to mě taky nasralo, protože ona pak prostě že takhle když jsme jako dva tak že to půjde líp a to, a prostě vůůůbec jako, vůbec, neexistuje jako tohleto..

NC: a to bylo co za emoce v téhle situaci, co jste cítil?

J: no tak jako na začátku že jo, jsem z ní byl prostě.. no byl jsem zamilovanej jakoby, že jo.. a ono to bylo jako dobrý protože prostě jsme toho měli víc když jsme byli jako spolu že jo, i víc jako.. no ale prostě dobrý, no a pak prostě jsem se nasral, já jako.. mně nesmí nikdo říkat jako co bych měl nebo neměl, a když to pak jako frajerka na mě začala zkoušet tak jsem fakt byl prostě nasranej..

NC: a jsou ještě nějaké situace, při kterých takhle typicky prožíváte nějaké emoce?

J: jeeeežiš, to já už nevím, prostě.. prostě dobrý to je když to všechno šlape jo, prostě raz dva tři, dobře se vyspim, nažeru se, najdu prachy, najdu matroš, šlupnu to tam a jedu si bombičky odpoledne a tak.. to je prostě typicky dobrej den tohleto..

10. NC: ..a vzpomínáte si, na nějaký nejhorší emoční zážitek? ..zážitek, kdy jste byl úplně na dně?

J: tak to je ten abst'ák že jo, to prostě nemůžete nic.. jednozna.. značně, jednoznačně..

NC: zkuste mi to prosím popsat.. **kdy to bylo, co se dělo.. jaké to pro Vás bylo nebo co jste cítil..**

J: aaa.. no tak prostě.. už se ráno, ne, se vzbudíte a většinou prostě víte že jako, že prostě nemáte a už to samo o sobě je prostě na hovno, jo.. protože jako, no nevím, už jako i uvnitř cejtíte jak kdyby se Vám prostě rozklepaly orgány a prostě máte křeče a tak.. nebo to jakoby až potom, ale jako.. prostě nejhorší bylo třeba taky, když jako mě okradli v noci.. to už je taky třeba dlouho, nevím prostě.. ale jsem byl prostě vyndanej i jako z chlastu a bylo to nějak jakože jsem prostě někde jako klasicky padnul a prostě ráno jsem neměl nic.. nebo to možná bylo jako odpoledne, prostě jsem se vzbudil a neměl jsem vůbec nic a to byla zima ještě, takže to já jsem ani prostě neměl deku a tohleto.. protě všechno mi vzali, i to co jsem prostě připravený na ten další den, já snad to byl nějaký subáč myslím, nebo tak jako.. no a to bylo prostě, to bylo fakt asi jako to nejhorší co se mi kdy stalo..

NC: a jak Vám bylo? zkuste mi popsat co jste prožíval..

J: no jako mega nasranost, mega vzteklej jsem byl.. prostě jsem fakt byl připravenej najít toho kdo prostě mě okrad a prostě ho zabít, ještě vole do toho ten abst'ák jo a dojezd a tak.. prostě fakt blbý, no.. nevím no, nasranej, takže jakože ta zlost a tohleto asi.. já prostě jsem impulzivní, nasírací.. jsem Vám říkal..

11. NC: a jaký je naopak Váš nejlepší emoční zážitek?

J: to vim úplně přesně, jo.. to bylo nedávno, kdy jsem prostě byl někde.. já normálně moc jako nejsem na Vinohradech, já jsem spíš jako Smícháč a jako tady u mostu a tohleto tamhleto, jo.. ale prostě byl jsem na Vinohradech.. ani už jako nevím proč, jo, ale to je jedno.. no a tak jako jdu jdu jdu, že jo, jakoby hledal jsem prostě jestli někde něco jako, jo.. no prostě, že

lidi kolem a tohleto, jo.. no a tam jakoby u tý jak tam jezděj ty tramvaje, tam jsou takový jako kontejnery a byl tam prostě nějaký chlap, kterej tam jako nechával věci, ale jako spoustu věcí, že prostě lampy a tohleto a tak.. no a pak tam nechal prostě takovej kufr, jako docela malej ale plastovej a to.. tak jsem čekal až odejde že jo a šel jsem se tam podívat.. a teď jako nekecám, fakt Vám nekecám, v tom kufru bylo jako.. nějaký hodinky prostě, nějaký řetízky a tohle prostě ale jako fakt, já nevím, všechno jako tohleto jo.. tak jsem to prostě vzal že jo celý.. no a ještě nějaký bundy a tohle tam bylo ale fakt jako pěkný, že prostě v dobrým stavu a tohleto, jo.. no a tak jsem si to vzal a pak šel do parčíku, do křoví a tohle no a viděl jsem to tam všechno.. nelžu Vám, normálně mi to prostě udělalo 14,000 Kč, a to jsem pak prostě.. to bylo, jsem měl prostě vystaráno a tak všechno tohleto, na jako.. no to bylo prostě, to se Vám stane jednou..

NC: a to jste cítil co, tam bylo co za emoci?

J: tak štěstí úplně největší jako! to prostě.. to nevymyslíte tohleto, že jo.. jsem si pak tancoval 2 tejdny v kuse, protože prostě, to bylo úplně jako, nepopíšu Vám to ani.. fakt jako prostě máte radost, že jako, konečně Vám něco jako vyjde, že se prostě něco povede a Vy si prostě zažijete takovou jako, protě klídeček, žádněj stres.. (*zamýšlí se*) no, úplně mám ohňostroj v sobě teď jak Vám to říkám.. bych se tam měl jet asi zase někdy podívat co? (*směje se*)

12. NC: a jaké emoce byste si přál prožívat? zkuste mi říct, jak by vypadal váš emoční život, takovej ten ideál?

J: jee, hm.. tak jo.. no prostě úplně ideální by bylo, kdybych prostě každej tejdny takhle našel něco že jo.. nebo prostě si jakoby vydělal takhle, že to.. jako.. že bych prostě fakt měl jako vystaráno a nemusel řešit co jako kde s kým a tohleto, no.. asi jako jistotku, chtěl bych jako jistotku, takový to asi jako Vy máte třeba prostě příjem nějak jako každej měsíc a tohleto, ne, tak to by se mi líbilo.. to je taková jistotka.. a pak taky vědět vždycky že prostě něco seženu a že prostě bych měl někde místečko kde bych si jako žil a měl jako svůj kutlošek, no to by se mi taky líbilo.. postel, chtěl bych taky postel..

NC: a to byste prožíval co, kdyby to takhle bylo?

J: naprostou pohodičku, klídeček, jo.. to prostě, to by byl ten ideál, no.. ale jako, já fakt nekňourám, jo.. to jako pozor, já prostě si žiju přesně tak jak chci, já jako.. takhle no..

NC: a co byste od svého emočního života vlastně potřeboval?

J: nic, nebo jako.. já bych potřeboval.. asi prostě nechci jako bejt v tomhle prostě nekonečným, v podstatě každodenním jako stresu, abych se prostě nasíral furt a řešil nějaký píčoviny, já prostě.. já si jako užívám, nestěžuju si na nic, jo, ale prostě asi bych jako potřeboval bejt víc v klidu, no.. to je ta jistota taková, jsem Vám říkal..

13. NC: a kdyby se Vás emoční život proměnil v krajinu, jak by ta krajina vypadala? ..zkuste mi ji popsat..

J: fíííjo.. ha, tak jo! no, takže.. já si prostě sedím na lehátku, mám v ruce dobře, fakt jako tak krásně vychlazenou Plzníčku a prostě sedím si, jo.. koukám se do tý dálky, kde je prostě zelenej kopec a palmy, strašně moc palem a tam jsou na nich ty kokosy, a jsou tam i banány, jabka, jahody, jo a tohleto.. tohleto ovoce.. a to já jako, když prostě dostanu chuť, tak takhle vyndám cigárko z pusy, položím si pivko na zem a projdu se tam si prostě utrhnout to na co mám prostě zrovna chuť.. a já sedím jakoby jinak na takový jako terásce jo, mám takovej jakože chajdičku svojí, ta je tady za mnou jo.. no a v tý chajdě mám normálně prostě postel a tohleto jo.. no a na tý verandě si prostě sedím a čučím tam do tý dálky.. na ten kopec..

NC: a když se ještě rozhlédnete kolem své krajiny, co vidíte? co v té krajině ještě roste, jak vypadá ..jaké tam je počasí? co tam žije?

J: vždycky prostě svítí sluníčko, furt, nonstop svítí sluníčko.. a mám tam prostě bazének, nebo takovou jakoby, jako nějakěj prostě vodu tam mám, takovou modroučkou, čist'oučkou.. a tam se koupu když náhodou se zapotím jo, a tak.. a pak tam prostě za tou chajdou by bylo jako, no tam bych měl jako les, kterej jako je úplně čerstvej, takový ty prostě, ta vůně lesa, jo.. tam to.. no takhle asi.. to by jako, to by byla..

NC: a ještě něco tam žije, roste? ..zkuste mi to popsat..

J: ty voleee, no.. tak jako, hele asi tam jsem sám, žádný prostě lidi mě neserou a vlastně to tam je všechno prostě jenom podle mě, já jako.. já si určuju co zrovna prostě chci, na co mám zrovna náladu, jo a tohleto.. nikdo mě tam neprudí a prostě, nic mi tam nechybí, no..

NC: a jak se Vám tam žije?

J: božsky, žiju si tam jako pán, že jo.

Petr

1. NC: Když se řekne emoce – co Vás napadne, co Vám projde hlavou?

P: emoce, jo.. no emoce, to je takový to.. tak jako, musíte prostě něco cejtít, že jo.. to je jako, jinak to asi nejde.. každé prostě máme emoce, to je od prostě, že jakoby zevnitř se Vám prostě něco děje a potom prostě to cejtíte.. takovej jakože pocit z něčeho, jo, jde to jakoby zevnitř, jde to od srdce prostě, to je ve Vás ty emoce, to musíte jakoby cejtít ty emoce, když je máte.. jo..

2. NC: a jaké znáte emoce?

P: těch je samozřejmě hodně, že jo.. tak například jakoby takový ty úplně jako, jednoduše že jo.. že třeba Vám prostě někdo udělá radost, že třeba dostanete dárek, nebo prostě někdo udělá něco hezkýho pro Vás, jo, nebo vlastně takhle jakoby.. tak to je prostě, to jste ráda, šťastná, máte jako dobrou náladu, tu dobrou emoci z toho máte.. no a pak třeba prostě, Vám jako.. někdo prostě, ty jo.. no pak jako jsou emoce který prostě nechcete, kde vám jako není dobře, kde jako Vás třeba něco bolí, jakože Vám to ubližuje to, takže to jste prostě třeba smutná, nebo jako zklamaná nebo jakoby tak něco, jo..

NC: ..a ještě nějaké emoce Vás napadají? jsou ještě nějaké, které znáte?

P: no takže jakoby teda ta radost že jo, to štěstí prostě jakoby cejtíte jo, že prostě to je dobrý a tak.. a pak třeba já nevím, můžete cejtít hněv a tak a tohleto.. třeba prostě Vás někdo naštvě, tak třeba Vás to může taky mrzet jakoby, nebo z toho jste teda smutná, nebo i naštvaná, jo.. no a nevím, jakoby dál.. takhle to je dobrý?

NC: jojo, tady není správná nebo špatná odpověď.. zajímá mě všechno.. a rozlišujete ty emoce nějak? řadíte je třeba do nějakých druhů, nebo třeba kategorií?

P: no to je právě to jakože to dobrý a pak to špatný že jo.. prostě podle toho, že jo.. jakoby podle té situace a tak, tak máte ty emoce v sobě tam uvnitř.. a prostě buď vám je jakoby dobře, nebo je Vám jakoby špatně..

3. NC: a jsou nějaké emoce, které vy sám prožíváte?

P: no tak co si asi myslíte, že já tak můžu prožívat.. (*usměje se na mě*) ono to je, já nevím.. já jako, já jsem takhle nežil vždycky, já jsem kdysi měl normálně jako rodinu a vlastně jsem se měl docela dobře, no.. teď je to spíš, tak jako asi přežívám bych řek, no.. já jako, jsem spíš sám, já trochu.. ono asi i ty lidi z toho života před tím vědi, nebo jako, tuší, jak žiju teď.. já jako, snažím se nezdržovat v týhle společnosti, co je prostě tady.. jako jo, jsem prostě jeden z nich, ale furt si myslím, že jako mám odžito něco jinýho, spousta lidí tady jak jsou mladší a tohleto, tak jakoby neznaj jinej život a tak jako jim tohle přijde normální, ale já vim, mě ta hlava furt slouží, já jako vim že to prostě není dobře.. takže jako asi spíš to že mi prostě není dobře, vim o tom, jo.. vim o tom.. no..

NC: a jsou nějaké emoce, které prožíváte třeba častější než jiné nebo příjemnější, nepříjemnější než jiné?

P: spíš ty nepříjemné, tak jako.. asi nějaká jako moc samota, ta osamělost jo, ty vzpomínky a tohleto.. to jo, to je vlastně skoro furt.. jsem prostě na sebe někdy naštvanej, ale vlastně to беру jak to je.. víte co, sama až budete starší, tak to poznáte.. nikdy nevíte co Vás v životě potká a kde se ocitnete.. já takhle žiju už 15let, mně vyhodila přítelkyně.. a já mm toho syna, jak jsem Vám říkal.. no a když jsem začal jen jako rekreačně brát drogy někde takhle jakoby.. no a ono si Vás to na to dno stáhne jako samo, to se nemáte jak bránit moc.. jakoby no.. já jsem někdy sám furt překvapenej, když třeba potkám někoho, s kým je teda normálně řeč, což jakoby, no tady to je docela nevidaný, potkat někoho s kým můžete vést jako normálně takhle, víte co.. plynulou řeč.. ale když jo, tak kolikrát prostě na tom začátku má člověk jako pocit že jo, to je v pohodě, to je prostě ještě tak a ještě tak a pak už to bude jinak.. ale ono to jiný už nebude.

4. NC: ..a kdybyste mi měl teď chvilku vyprávět o svém prožívání, o svém emočním životě, co byste mi řekl? ..zkuste mi třeba 5 minut o tom vyprávět jako někomu, kdo tohle nikdy nezažil a nežije..

P: no.. tak já myslím že prostě, nikomu nepřeju tenhle život, ono z toho fakt prostě nevystoupíte, vlastně nikdy už z toho nevystoupíte a vždycky to bude prostě ten jakoby.. ten stín kterej prostě máte vždycky hned za sebou a pronásleduje Vás úplně všude, jako fakt všude kam jdete, o cokoliv se třeba někdy snažíte, tak vždycky víte že tam je a že prostě si Vás kdykoliv zase přitáhne.. no.. takže vlastně.. ono jako, je to dost stereotypní tenhle život, to je jako kolotoč kterej se točí furt stejným směrem, furt do kola, a nikdy se nezastaví.. nikdy se prostě nezastaví.. ono je jako snaží prostě někdy dělat, jakože prostě nebo to prostě neřešit, když jako víte že už jste slaběj.. třeba já, já už vim že tohle jsem prohrál, já už jinej nebudu.. chtěl bych, ale nebudu. no.. tak já nevím, vždyť vy to asi znáte ne, jak my jako fungujeme..

NC: ..nevím, co prožíváte.. jak vlastně Váš emoční život vypadá?

P: já nějak jako, já ty emoce asi.. jako mám, že jo, ale že bych se tím.. to bych se asi zbláznil kdybych prostě nad tím takhle přemýšlel, že jo, to prostě.. nevím, není mi v tom dobře se v tom jako koupat.. ale tak jako, ono se Vám strašně rychle mění nálady, jak je to prostě takový nevyvážený a fakt jdeme někdy jako z extrému do extrému jo, že vlastně jste sama pak úplně

jako, se bojíte sama sebe, sama svojí hlavy, to je úplně jako.. šílený.. jako je tam furt stejnej jako.. nebo nevím jo, vlastně vám jde jenom o to jedno, dát si, že jo.. ale to pak prostě ne vždycky je to stejný, někdo jako Vás to uspokojí a vlastně Vám to udělá dobře že prostě zmizí ty úzkosti a tohleto jo, ale někdy Vám to dá prostě mnohem víc zabrat, jakože to tělo jo dobrý v pohodě, ale jako v hlavě.. v hlavě je to pak jak na horský dráze ..já jsem třeba jako dřív vůbec nečet jo, nebo prostě hudbu že bych nějak jako se v tom vyžíval, to ne, to já jsem pracoval rukama, jakože truhlářinu jsem prostě sice jako bez školy a to ale prostě jsem se to naučil že jo, to na to nepotřebujete žádnou školu a diplomy a tohleto.. no a já teď prostě jak jsou ty výměnný butky s těma knihama, tak tam prostě čtu a teď se mi dostalo i do ruky jako ty.. ježíš.. jo, sluchátka no, a tak si pouštím prostě písničky, fakt jako, a je to prostě lepší nějak všechno.. to jako, to je mi dobře že jako, že prostě udělat hlavě jako „off“ a prostě se jako uvolníte.. no.. já nevím, co jakoby bych Vám ještě řek..

5. NC: a jsou vůbec pro závislého člověka emoce tématem?

P: myslím že ne, určitě ne.. kdyby jo, tak tady asi nejsme, že jo.. si myslím teda, že prostě to se člověk jako, já nevím jak to říct.. zajímá o sebe že jo, to je tady jakoby, to tady není vůbec.. tady prostě to je jiný..

NC: je to vlastně něco, co se života na drogách týká?

P: asi jako týká, si myslím.. ne? ale jako, oni to nevnímaj..

NC: a jak třeba?

P: noo.. oni prostě to je vždycky strašně jako silný ty jejich emoce, si myslím.. že oni prostě buď jsou úplně jako vystřelený na Mars a tohleto, jo.. a prostě, to je to péčko no, že Vás to prostě vystřelí jak raketu a to jako, to je bezstarostný úplně, ono je to.. no.. anebo prostě ten heroin, no.. to zase prostě spíte, jenom spíte a spíte a spíte..

6. NC: a jak vlastně poznáte, že něco cítíte? nebo podle čeho?

P: to asi záleží jako.. no nevím.. no.. prostě.. to cejtíte, já nevím, nějak já, jako vevnitř, to je prostě.. nevím..

NC: ..a je něco jiného cítit třeba strach, nebo jinou emoci.. na droze nebo při abst'áku, dojezdu, apod.?

P: jo tak to jo.. prostě ty drogy celkově Vás jako, prostě oni všechno zlepšej ty drogy jo, to je prostě, ono jako se Vám to všechno prostělepší, no.. a jako ono asi jako cejtíte i tak jako všechno, stejně jako prostě někdy je to blbý, že jo, tak je to prostě blbý a třeba prostě jo.. taky máte strach i když prostě si dáte.. ale jako asi je to jako všechno víc, prožíváte to prostě víc.. no.. pak někdy prostě naopak jako je to super a vy jako jste jinde a je vám prostě dobře a jako cejtíte se dobře, že to prostě odejde jo, ty věci které jako Vás třeba trápěj, nebo i ten jako abst'ák je jakoby prostě, nevím no.. ten Vás k tomu prostě vede že jo, ale pak je to zase dobrý jakoby, no..

NC: a rozlišujete nějaké emoce, když jste tzv. „na droze“ a když máte třeba abstinční příznaky, podle drogy, kterou jste si vzal?

P: když máte abst'ák tak prostě, to musíte si dát.. to je, to nemáte na výběr.. to jako máte úzkosti a máte prostě strach, strašnej strach, všechno Vás bolí a to jako, je to strašně silný.. já vlastně asi jako nikdy nic takovýho jsem prostě nezažil jo, jako je tohle.. to je fakt tak jako, takovej prostě stav kdy jako, já myslím že prostě není nic horšího.. nebo jakoby takhle jako v tomhle životě no.. to je, fakt je to jako.. no..

NC: jsou nějaké drogy, kterými úmyslně cíleně měníte svoje prožívání?

P: ne to ne.. ono pak jako, jste prostě závislej a to jako, to už není ani jakože si říkáte co si dám aby mi bylo líp, to prostě vezmete cokoli co jako máte k dispozici, jakoby, jo.. ono prostě potom, já nevím.. jako já mám zkušenosti hodně jo, já jsem jako vyzkoušel vlastně skoro všechno a to je prostě, pak Vám to jako začně, jakoby ty stavy jsou jiný jo, to ne že ne, ale vlastně je to jakoby, prostě pak jako Vám pomůže cokoliv..

7. NC: vzpomínáte si na svůj emoční život před tím, než jste začal brát drogy?

P: jo.. jo..

NC: a byl nějaký vývoj v prožívání nebo ve změnách těchto emocí?

P: jo určitě.. to jako, tak prostě já jsem ty věci měl jinak úplně předtím.. jako taky jsem se třeba ožral nebo tak, nebo jsme hulili občas a tohle takhle, jako jo.. ale vlastně tak mě bylo nějak jako kolem 30 když jsem začal, takže prostě, jako mám víc výpadků teď, ale pamatuju si normálně jako.. prostě dřív jsem jako, bylo to nějak jak lepší všechno.. protože prostě člověk není sám že jo, někomu na Vás záleží, slyšíte prostě že Vás má rád, sdílíte jako život a tohle jo.. to prostě, to je něco co já už asi nezažiju nikdy.. já prostě, já jsem HIV pozitivní a prostě, to je, já už jsem jakoby na konečný stanici v tom životě prostě, no..

NC: prožíváte nějaké emoce teď výrazně jinak, než když jste nebyl závislý? .. liší se například intenzita Vašich emocí nebo prožívání od doby, kdy jste drogy ještě nebral?

P: spíš teď prostě jakoby ty věci už nezažívám vůbec.. ty hezký jo.. já jsem svého syna neviděl, nevim.. to je prostě dlouho.. no.. a jako ona ta droga je pak tak nějak jako, Vám to prostě na chvíli nahradí no, prostě to hezký co jste prostě měla, jakoby no.. jestli se to tak dá říct.. jinak jako, jsou to furt stejný emoce, nejsou nějak jako prostě jiný po těch 15ti letech, spíš prostě jsou to ty víc na hovno, ve kterým člověku není dobře.. není to jako, že bych teď prostě prožíval něco nového.. a teď už vůbec ne..

8. NC: a co by člověk Vašeho věku a životních zkušeností a stylu, měl podle Vás cítit a prožívat? ..jak by se měl cítit člověk který je závislý na drogách, jaké by měly být jeho nejčastější emoce?

P: asi ne to co prožívám já, prostě.. člověk by asi měl prostě žít nějak jako správně no.. prostě nefetovat a vážit si toho co jako má, prostě nebejt chamtivej a asi trochu jako pokornej by měl bejt, nebo prostě.. nevim no, silnější..

NC: a jak by třeba měl nebo neměl tyhle emoce projevovat vůči svému okolí? co podle Vás očekávají druzí závislí z hlediska emocí?

P: já myslím že prostě o to nikdo stojí, od nás.. víte co, to jako.. my jsme prostě úplně mimo jako, tu společnost a tohle.. já myslím, že prostě každé kdo prostě žije tenhle život tak by se měl prostě stranit, aby jako.. aby prostě to jako, ono to obtěžuje, si myslím, no.. jako spíš se neprojevovat, a tady už vůbec.. to je, hlavně to nemá žádný význam jo, tady ono nám, nebo jako.. já takovej nejsem, nebo možná jsem, nevim.. ale jako, nejde jim o nic jinýho než prostě dostat to co chtěj, a to jako bez zábran, jo..

NC: a co třeba lidé, kteří na drogách nejsou?

P: to se nedá srovnávat.. no.. tak jako když prostě fungujete v tom životě normálně a máte jako rodinu a tohle, a prostě žijete jako spořádanéj klasicej život, tak to máte priority jinak a vlastně to závisí asi i na tom druhým si jakoby myslím.. že prostě, když někoho miluju tak je jasný že ty emoce projevujete, jo.. nebo třeba mateřská láska, to taky to jako cejtíte to, a to jsou prostě věci který jako se dělaj líp, když jakoby.. prostě nejste úplně jako my..

9. NC: v jakých situacích nejčastěji nebo typicky vlastně prožíváte nějaké emoce? ..zkuste mi takovou typickou situaci popsat..

P: když prostě, nevim.. si pustim ty písničky a tohle, jo.. tak jako přemýšlím, to je když třeba akorát mi to dojíždí a už jsem trochu víc v klidu, že nejsem jako to, jo.. tak jako si představuju jak asi jako vypadá a co asi dělá jako můj syn.. nebo jako jak by to bylo jinak, kdyby prostě věci byli jako jinak.. no já nevim.. to je fakt jako těžký.. asi spíš prostě večer..

NC: a ještě nějaké takové typické situace?

P: typický situace, no.. pak taky když prostě si lehnu někam kde vim že jako nesmim bejt, kdy prostě třeba mě pak někdo jako vyháni a tohle, jo.. to pak, to se vlastně nevyspim skoro, to jsem jako nervózní a vlastně prostě čekám, kdy jako zase dostanu kde vynadáno, asi.. to taky zažívám docela často.. ještě ty abstáky jsou někdy prostě.. to je jako, jakože typický..

NC: a to prožíváte jakou emoci?

P: úzkost že jo, to je prostě úzkost hrozná..

10. NC: vzpomínáte si, na nějaký nejhorší emoční zážitek? ..nějakej zážitek, kdy jste byl úplně na dně?

P: třeba jako teď.. nebo, no.. jako když jsem si asi uvědomil, že jsem vlastně o všechno přišel a že jsem fakt jako feťák, kdy vlastně poprvý mi přítelkyně tehdy řekla že jsem prostě už feťák a že je to se mnou nesnesitelný..

NC: kdy to bylo, co se dělo? jaké to pro Vás bylo? Co jste cítil?

P: no to bylo prostě, já nevim, to mi bylo kolem těch 30ti nějak, já jsem jako začínal prostě pomalu, já jako, necejtíl jsem se závisle dlouho prostě jo.. to bylo fakt vždycky takový jako jenom, že prostě sem tam a tohle tak, jo.. no a prostě pak když prostě začali mizet peníze a tohle, tak jako, to už pak do toho prostě zakročila a vyhodila mě.. já jako, teď se ji nedivim, já jako dlouho jsem si pak říkal že prostě si ještě užiju a pak jako se to vrátí do normálu, ale to prostě nevrátilo..

11. NC: a jaký je naopak Váš nejlepší emoční zážitek?

P: to je asi kdy se mi narodil syn, to bylo nějak 1999, no.. tak to jako.. máte děti?

NC: nene, nemám..

P: no tak až budete tak si na mě vzpomenete (*usmál se*).. to se nedá popsat, to v tu chvíli je to Váš svět.. a vlastně na ničem jiným nezáleží a jste plná toho jako, to je prostě nejkrásnější pro Vás, že jste pyšná.. a můj syn vypadá dost jako já, jo, má stejné oči a tohleto takhle, jo.. no..

12. NC: a jaké emoce byste si přál prožívat – zkuste mi říct, jak by vypadal váš emoční život, „ideál“?

P: kdybych se vyléčil, skoncoval s tímhle a prostě vrátil do normálu.. vrátil se jako tam kdy jsem odešel..

NC: o byste od svého emočního života vlastně potřeboval?

P: hele, já takhle žiju už prostě nějakou dobu, já jako, já prostě vim jo.. takže jsem smířenej a jako, já bych asi jenom chtěl odejít jako, aby třeba na mě byl někdo jednou pyšnej nebo jako hrdej na mě.. jako na tátu a tohle.. (*začínají mu slzet oči*) víte co, jo.. to bych asi jako chtěl nejvíc, no..

NC: jo.. rozumím Vám.. (*podávám mu kapesník z tašky, chvíli mlčíme..*)

P: ..no, takže jako, já jsem ale v pohodě jo.. to já, tohle prostě se mi stává někdy.. já jako se pak takhle do toho dostanu a to, no.. to je jedno..

13. NC: mám tady poslední otázku.. kdyby se Váš emoční život proměnil v krajinu, jak by ta krajina vypadala? ..zkuste mi ji popsat..

P: ..no.. krajinu jo.. asi jako, nějaký les, nebo nějaká jako taková ta světlá mýtina jako, takový to uprostřed lesa, kde většinou najdete hodně hub, takových těch hnědáčků.. no..

NC: a když se rozhlednete kolem své krajiny, co vidíte? co v té krajině roste, jak vypadá, jaké tam je počasí? co tam žije?

P: žiju tam já.. je to takovej ten podzim, jako furt je teplý sluníčko a ohřívá to, jo, ale už ta příroda pomalu jako odchází, že jako se připravuje na ten konec, prostě na tu zimu.. je to, no.. ty jo.. (*zamýšlí se*) ..choděj tam srnky, jeleni, sovy tam večer houkaj.. ale neboj se vůbec, vždycky přijdou mě jako zkontrolovat a pak zase odejdou.. roste tam plno hub a je to prostě hrozně taková ta bohatá příroda, voní les.. profukoval by tam ten letní teplej vítr.. nevím už.. asi takhle, no..

NC: a jak se tam žije Vám?

P: dobře, moc dobře.. já bych si tam odklepal to, co mi zbejvá a bylo by mi prostě dobře.

Bibliografické údaje

Jméno a příjmení: Natálie Čmejlová

Studijní program: Bakalářské studium, prezenční

Studijní obor: Psychologie

Název práce: Emoční prožívání u drogově závislých

Vedoucí práce: doc. PhDr. Iva Poláčková Šolcová, Ph.D.

Rok dokončení práce: 2020

Počet stran (bez příloh): 60

Celkový počet stran příloh: 43

Počty znaků hlavního textu práce (včetně literatury, bez příloh):

Přímé citace: 21, 821

Ostatní text: 89, 556

Celkový počet znaků: 111,377

Název souboru umístěn na doprovodném CD:

BP_Cmejlova_Emocni_prozivani_u_drogove_zavislych

**Posudek vedoucího/oponenta bakalářské/diplomové práce
na Pražské vysoké škole psychosociálních studií**

Jméno a příjmení studenta/-tky: Natálie Čmejlová
Obor studia: Psychologie
Název práce: Emoční prožívání u drogově závislých
Vedoucí práce: Iva Poláčková Šolcová

Technické parametry práce:

Počet stránek textu (bez příloh): 60

Počet stránek příloh: 43

Počet titulů v seznamu literatury:

0**	1	2	3	4
-----	---	---	---	---

Výběr tématu

Závažnost tématu

	x			
--	---	--	--	--

Oborová přílehlavost tématu

	x			
--	---	--	--	--

Originalita tématu a jeho zpracování

	x			
--	---	--	--	--

Formální zpracování

Jazykové vyjádření (respektování pravopisné normy, stylistické vyjadřování, zvládnutí odborné terminologie)

	x			
--	---	--	--	--

Práce s odbornou literaturou a prameny (citace, parafráze, odkazy, dodržení norem pro citace, cizojazyčná literatura)

		x		
--	--	---	--	--

Formální zpracování (jasnost tématu, rozčlenění textu, průvodní aparát, poznámky, přílohy, grafická úprava)

		x		
--	--	---	--	--

Metody práce

Vhodnost a úroveň použitých metod

	x			
--	---	--	--	--

Využití výzkumných empirických metod

	x			
--	---	--	--	--

Využití praktických zkušeností

	x			
--	---	--	--	--

Obsahová kritéria a přínos práce

Přístup autora k řešené problematice (samostatnost, iniciativa, spolupráce s vedoucím práce)

x				
---	--	--	--	--

Naplnění cílů práce

	x			
--	---	--	--	--

Vyváženost teoretické a praktické části v daném tématu

	x			
--	---	--	--	--

Návaznost kapitol a subkapitol

		x		
--	--	---	--	--

** 0 – nehodnoceno; 1 – výborně; 2 – velmi dobře; 3 – dobře; 4 – neprospěl/a

Dosažené výsledky, odborný vklad, použitelnost výsledků v praxi

	x			
--	---	--	--	--

Vhodnost prezentace závěrů práce (publikace, referáty, apod.)

	x			
--	---	--	--	--

Otázky a náměty k diskusi při obhajobě:

--

Celkové hodnocení práce (klady, nedostatky):

Autorka se věnuje aktuálnímu a zajímavému tématu emočního prožívání u drogově závislých. Téma problematizuje nedostatkem studií zaměřených na prožívání aktuálně drogově závislých jedinců. Teoretická část je psána čtivě, věnuje se emocím, emoční bolesti a drogové závislosti, až na obvyklé chyby v primárních a sekundárních odkazech autorka dobře zachází se zdroji. Více než přehledy teorií nebo drog bych ocenila přehledy výzkumů, které se věnují emoční oblasti u drogově závislých a empirické evidenci v této oblasti (autorka se věnuje spíše oblasti kognitivní, stálo by za to z uvedených studií střípky afektivní roviny problému vyzobat).

Empirická část si klade za cíl zmapovat a přiblížit, jaký je či není emoční život mužů, závislých na návykových látkách a jak vnímají své emoce a prožívání v každodenním životě, ve vzpomínkách a zároveň zachytit jejich představy o ideálním prožívání i o ideálech prožívání společnosti. Autorka adekvátně volí kvalitativní přístup a techniku polostrukturovaných rozhovorů s enabling technikami. Metodologie je transparentně popsána, ačkoliv se autorka dopouští závažné chyby, pokud si plete účelový kritériální výběr s výběrem náhodným (!). Výzkumu se účastnilo 8 participantů a terénní práce jsou relativně srozumitelně popsány, stejně jako výběr analytických postupů. Výsledky jsou popsány velmi pěkně, čtivě, citlivě a přiléhavě, autorka je rovnou interpretuje a vztahuje ke stávajícímu poznání. Současnou znalost emočního světa závislých výborně doplňuje, strukturuje a vše je zakotveno v datech, opřeno o autentické výpovědi. Autorka akcentuje emoční absenci drogově závislých bez užití drogy, která je nechá aspoň něco cítit a otevírá řadu dalších nosných témat, kdy na explicitní úrovni se objevuje nenaplněná potřeba uznání a na implicitní samota a rezignace nad lidstvem. Práce je pěkná, dobře se čte, analýzy jsou poctivě zpracované a autorka projevila jasný talent ke strukturaci a analytické myšlení. Práci doporučuji k obhajobě a i přes drobná faux pas ji hodnotím jako výbornou.

Doporučení k obhajobě: doporučuji

Navrhovaná klasifikace: výborně

Datum, podpis:

**Posudek vedoucího/oponenta bakalářské/diplomové práce
na Pražské vysoké škole psychosociálních studií**

Jméno a příjmení studenta/-tky: Natálie Čmejlová
 Obor studia: Psychologie
 Název práce: Emoční prožívání u drogově závislých
 Oponent práce: doc. PhDr. Jaroslav Koťa

Technické parametry práce:

Počet stránek textu (bez příloh): 60
 Počet stránek příloh: 43
 Počet titulů v seznamu literatury: dostatečný

0**	1	2	3	4
-----	---	---	---	---

Výběr tématu

Závažnost tématu

		2		
--	--	---	--	--

Oborová příslušnost tématu

	1			
--	---	--	--	--

Originalita tématu a jeho zpracování

	1			
--	---	--	--	--

Formální zpracování

Jazykové vyjádření (respektování pravopisné normy, stylistické vyjadřování, zvládnutí odborné terminologie)

	1			
--	---	--	--	--

Práce s odbornou literaturou a prameny (citace, parafráze, odkazy, dodržení norem pro citace, cizojazyčná literatura)

	1			
--	---	--	--	--

Formální zpracování (jasnost tématu, rozčlenění textu, průvodní aparát, poznámky, přílohy, grafická úprava)

	1			
--	---	--	--	--

Metody práce

Vhodnost a úroveň použitých metod

	1			
--	---	--	--	--

Využití výzkumných empirických metod

	1			
--	---	--	--	--

Využití praktických zkušeností

0				
---	--	--	--	--

Obsahová kritéria a přínos práce

Přístup autora k řešené problematice (samostatnost, iniciativa, spolupráce s vedoucím práce)

0				
---	--	--	--	--

Naplnění cílů práce

	1			
--	---	--	--	--

Vyváženost teoretické a praktické části v daném tématu

	1			
--	---	--	--	--

Návaznost kapitol a subkapitol

	1			
--	---	--	--	--

** 0 – nehodnoceno; 1 – výborně; 2 – velmi dobře; 3 – dobře; 4 – neprospěl/a

Dosažené výsledky, odborný vklad, použitelnost
výsledků v praxi

	1			
--	---	--	--	--

Vhodnost prezentace závěrů práce
(publikace, referáty, apod.)

		2		
--	--	---	--	--

Otázky a náměty k diskusi při obhajobě:

Do jaké míry mohlo aktivní užívání drog deformovat odpovědi respondentů?

Celkové hodnocení práce (klady, nedostatky):

Studující předložila bc práci na téma, která dosud nebylo zpracované – a to je otázka, jak vlastně závislí prožívají emoce v období své závislosti. Práce je rozdělena na dvě větší části. První, teoretická část, se zabývá problematikou emočního prožívání obecně, poté ve vztahu k závislostem. Druhá část je výzkumná.

Výzkumné šetření proběhlo formou polostrukturovaného rozhovoru a dotazování bylo zaměřeno na emoční prožívání respondentů – mužů mezi 35 – 53 lety s delší zkušeností užívání drog. V průběhu šetření se ukázalo, že závislí prožívají emoce silně subjektivně; jejich emoce jsou zesilovány užitím drog. Na základě výzkumu badatelka podtrhla výrazná témata – drogy jako prostředek úniku z reality, vyvolávají prožitek pocitů osamění, prázdnoty, výraznější úzkosti, okamžiky vzteku a izolace. Autorka užila výzkumnou metodu IPA. Rozsáhlé přílohy tvoří záznamy rozhovorů.

Celkové závěry: Text je psán kultivovaně. Předložená studie svědčí o vhledu autorky do zkoumaného téma, ověřuje některé poznatky o drogových závislostech a ukazuje zvláště aktuální emoční stavy závislých. (Někteří respondenti byli schopni komunikovat po požití dávky drog.) Text splňuje požadavky kladené na bakalářské práce, kterou lze předložit k závěrečné obhajobě.

Doporučení k obhajobě: doporučuji

Navrhovaná klasifikace: výborně

Datum, podpis: 28.8.2020

doc. PhDr. Jaroslav Koča